

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ, МОЛОДІ І СПОРТУ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Інститут розвитку дитини
Факультет початкової освіти
Лабораторія «Проблеми сільської початкової школи»
Кафедра фахових методик та інноваційних технологій

Педагогічний калейдоскоп

Випуск 4

Умань
2012

УДК 51(07)(082)

ББК 74.262.5я43

П 24

Головний редактор:

Комар О.А. - доктор педагогічних наук, професор кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рецензенти:

Матвієнко О.В. – доктор педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і методики початкового навчання Інституту педагогіки і психології Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова.

Росенко Л.М. - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик та інноваційних технологій у початковій школі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Рекомендовано до друку рішенням ради Інституту розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

(протокол №8 від 27 квітня 2012р.)

Педагогічний калейдоскоп: методичний посібник. / За ред. Комар О.А. – Умань:ПП Жовтий, 2012. – 173 с.

У методичному посібнику міститься теоретичний і практичний матеріал з навчальних дисциплін, які вивчаються у початкових класах згідно програми. Пропонуються уроки, апробовані у навчальному процесі, вчителями початкових класів м. Умані та Уманського району.

Рекомендовано методистами, вчителям початкової ланки, студентам і магістрам спеціальності «Початкова освіта», аспірантам і викладачам

ЗМІСТ

АВГУСТОВА Н.М. <i>Урок розвитку зв'язного мовлення 2 клас</i>	6
ВОЙТЕНКО Н.В. <i>Спільний проект учнів 1- 4 класів</i>	12
ВДОВИЧЕНКО Т.І. <i>Підготовчі заняття з майбутніми першокласниками</i>	20
ГОДЛЕВСЬКА В.О. <i>Іменники-синоніми. Іменники-антоніми. Багатозначні іменники. Пряме і переносне значення</i>	23
ГУНИЧ Н.М. <i>Позакласне читання. Осень – дивная пора. Любит осень детвора</i>	27
ГУРЗА О.В. <i>Весела рибалка</i>	37
ЄЛІСТРАТОВА С.М. <i>Інтелектуальний турнір «Знавці української мови»</i>	41
КАСЯНЧУК Л.П. <i>«У гостях у героїв казок та мультфільмів»</i>	46
КОБА Н.Я. <i>Вклоняюся вам, дерева й трави. Г. Савчук. Вірші</i>	51
КОБА Н.Я. <i>Позакласне читання. Розвиток зв'язного мовлення. Опис. Снігур.</i>	55
КОЛІНЧАК І.В. <i>Квітка - семицвітка (інтелектуальна гра)</i>	61

КОТЕЛЬНИКОВА Л.Б.	
<i>Курс за вибором «Логіка». Збірні поняття.....</i>	<i>65</i>
МАРТЬЯНОВА Л. М.	
<i>Урок української мови. Змінювання дієслів за числами 4клас.....</i>	<i>72</i>
МАЦНСВА Н.	
<i>Інтегрований урок Я і Україна. Природознавство. Українська мова. Розвиток зв'язного мовлення.....</i>	<i>76</i>
МАЙДАННИК В.П.	
<i>Урок з української мови Прикметник.....</i>	<i>81</i>
МИХАЙЛОВИЧ В.В.	
<i>Урок-телепередача читання 2 клас.....</i>	<i>85</i>
МУЛЯРЕВИЧ В.В.	
<i>Написання НЕ з дієсловами.....</i>	<i>90</i>
МУРЗАК Н.А.	
<i>Урок доброти "Дивіться на нас як на рівних!".....</i>	<i>95</i>
ПОПЛАВСЬКА Т.Л.	
<i>Григорій Квітка - Основ'яненко - перший прозаїк нової української літератури.....</i>	<i>99</i>
САВЧЕНКО О.В.	
<i>Інтегрований курс «Я і Україна. Громадянська освіта». Сім'я. Обов'язки у сім'ї. Шанобливе ставлення до старших клас 3.....</i>	<i>112</i>
СЕМЕНКО Т. А.	
<i>Вчимося бути добрими людьми. Виховна година.....</i>	<i>125</i>

СМІРНОВА І.А. <i>Значення веселого та гарного настрою для збереження здоров'я.....</i>	<i>134</i>
ТЕЛИЧКО М.В. <i>Урок англійської мови «Тварини. Мій улюбленець» 2 клас.....</i>	<i>141</i>
ТИЧУК Т.В. <i>Я і Україна. Громадянська освіта. Правопорушення поширені серед дітей. Відповідальність за свої вчинки.....</i>	<i>145</i>
ФРАЙ Л.М. <i>Урок письма. Письмо рядкової букви г («ге») 1 клас.....</i>	<i>154</i>
ХОМЕНКО А.Ф. <i>Я і Україна. Урок для першого класу.....</i>	<i>161</i>
ЧЕПКА Я.Б. <i>Уроку з курсу « Я і Україна » У царстві рослин. 2 клас.....</i>	<i>163</i>

АВГУСТОВА Н.М.
*вчитель початкових
класів
спеціаліст вищої
категорії
вчитель-методист,
Уманська міська гімназія
Уманської міської ради*

УРОК
розвитку зв'язного мовлення
2 клас

Тема: Ой весно, весно! Що ж ти нам принесла?

Мета: Вчити учнів висловлювати свої думки в логічній послідовності, формувати вміння сприймати і відчувати емоційний зміст слова, збагачувати активний словник учнів; розвивати фантазію, зв'язне мовлення, спостережливість, мовленнєві здібності; виховувати любов до природи, вміння відчувати красу.

Обладнання: Паперові квіти, надруковані на папері словосполучення, картина «Весна», грамзапис музики Вівальді «Весна», П.Чайковського «Пори року», українські костюми, костюми квітів, інформаційно-комунікаційні технології.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

Любі діти, у наш клас
Завітали люди щирі.
Привітайте в добрий час
Гостей посмішкою й миром!

II. Створення емоційного стану. Мотивація навчальної діяльності. *Оголошення теми і мети уроку*

Учитель. Сьогодні у нас незвичайний урок. Ви навіть нічого не писатимете в зошитах. Але блиск ваших очей свідчить, що ви повні енергії для співпраці зі мною.

(Звучить музика)

Дівчинка - весна загадує загадку

Привітанням журавля

Я пробуджую поля, небеса і ручаї

Та завітчую гаї

Відгадайте, хто ж я така,

Ця красуня чарівна? *(Весна)*

- На кого схожа весна?

(Відповіді – міркування дітей)

- Девізом нашого уроку будуть слова Т.Г.Шевченка:

(Звучить музика)

«Встала весна, чорну землю

Сонну розбудила,

Уквітчала її рястом,

Барвінком укрила».

(Вірш проектується на мультимедійну дошку)

- **Тема нашого уроку:** «Ой весно, весно! Що ти нам принесла?»

Будьте уважними і спостережливими. Всі розмови будуть тільки про неї.

Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

(Відповіді-міркування дітей)

- Сьогодні на уроці ми будемо складати вірші, казки, оповідання, речення, будемо слухати музику, грати в ігри.

III. Засвоєння нових знань

1. «Чи знаєш ти?»

- Як природа одягалася в буй зелень, починали готуватися дівчата до веснянок і гаївок. Пошукова група покаже, як це раніше було.

Хоровод «Весна – весняночка» *(виконують дівчатка).*

- Доки ми танцювали, весняний вітерець дмухнув і розкидав букви в словах.

(Речення проектується на мультимедійну дошку)

няВесне ценсо лороздибу дур опри ідв усн.

Весняне сонце розбудило природу від сну.

- Що виражає речення?
- Поширте речення.
- Прочитайте з розповідною, питальною інтонацією.
- Перебудуйте, щоб стало спонукальним.
- А ось прилетіли до нас листочки з парку «Софіївка».

Прочитайте речення, замінюючи малюнки словами.

2. Хвилинка поезії

А.Костецький «Весна» (декламує учениця під музику Вівальді)

Все прокидається поволі,
Зі сну зимового встає.
Радіє гай, радіє поле,
Земля поталу воду п'є.
Скресає і щезає крига,
Бурульки падають з дахів,
І вітерець прозорокрилий
Додому відганя птахів.
А в лісі на галяві теплій
Поміж ялинок запашних
Уперше спалахнув метелик –
Тендітний вісничок весни

- Який настрій викликає вірш?
- Які ознаки весни показано у вірші?
- Які птахи прилітають з теплих країв?

3. Гра «Зимуючі і перелітні птахи»

Ластівка, шпак, голуб, ворона, сорока, жайворонок,
журавель, дятел, синиця, дика качка

(Учитель показує 2 руки: «пташки летять» і «пташки сидять»)

4. Робота в парах. Складання вірша за поданими римами

(Вірш проектується на мультимедійну дошку)

Тепло стало...

Синє небо...

Сонце проміння шле...

Прилітають...

(надворі, журавлі, угорі, землі).

5. Технологія «Асоціативний куш»

(Проектування на мультимедійну дошку)

Які у вас виникають асоціації, пов'язані зі словом **весна**?

Погляньте на дошку і прочитайте, з чим у мене асоціюється слово **весна**?

Зелень;

березень, квітень, травень;

завірюха;

пахощі квітів;

лагідне сонячне проміння;

листопад.

веселий спів птахів;

чарівний настрій;

дзвінки струмочки.

Чи всі асоціації пов'язані з весною? Оберіть правильні асоціації та складіть асоціативну композицію ознак весни.

Слухання музики П. Чайковського «Пори року»

Учитель. Намалуйте малюнок, навіяний музикою.

Театралізація

- А зараз «Сюрприз!»

- Добрий день!

Я – золотоголова кульбабка!»

Я – запашна конвалія!

Я – тендітна фіалка!

- Дівчатка перетворилися в квіти. Давайте ними помилуємося! Які гарні, яскраві! А зараз найцікавіше! Дівчатка, ставайте щільніше. Зараз я вас перев'яжу стрічкою. І що у нас вийшло? *(Живий букет квітів)*

9. Фізкультхвилинка.

Учитель. Плавними рухами наганяйте, хлопчики, на живий букет вітерець *(хлопці роблять рухи вправо-вліво, вперед-назад,*

імітуючи напрямки вітру, дують, а дівчатка повторюють рухи хлопці).

Підніміть, дівчатка, свої стебельця та листочки вгору!

11. Складання діалогу «Розмова весняної квіточки з сонечком»

10. Бесіда про бережне ставлення до природи.

-Квіти дарують нам насолоду, радість, любов, настрій, тепло, свіжість.

12. Презентація прислів'їв про весну.

(Проектування на мультимедійну дошку)

- Немає ліпшої краси, ніж весною гаї та ліси.
- Перші квіти - це очі весни.
- Де багато пташок, там нема комашок.
- Весна ледачого не любить.
- Доглядай землю плідну, як матір рідну.

- Дуже гарні й різноманітні прислів'я ви пригадали. Але своїм змістом вони охоплюють єдину тему: краса природи існуватиме тільки тоді, коли про неї дбати, захищати, примножувати.

13. Рубрика «Золотинки»

- До іменників дібрати прикметники

Сонце – веселе, усміхнене.

Небо – високе, чисте, ясне.

Повітря – чисте, ніжне.

Квіти – тендітні, несміливі.

Трава – пахуча, зелена.

Дерева – світлі, весняні.

Птахи – радісні, гомінкі.

14. Правила роботи в групі

(Проектування на мультимедійну дошку)

1. Уважно слухай того, хто говорить.
2. Не перепитуй! Не хитруй!
3. Поважай інших.
4. Стеж за часом.

15. Робота в групах (диференційована)

(Проектування на мультимедійну дошку). Повторення про будову тексту

«Фіалки» – скласти твір «Весна в нашому місті».

«Тюльпани» – продовжити у вигляді казки

Сон маленького підсніжника

Був собі маленький підсніжник. Взимку він спав у мерзлій землі. Йому було холодно. Сnilась квіточці весна...

«Конвалія» - скласти оповідання за зачином і кінцівкою.

Красуня весна

Хто це прийшов такий красивий і чарівний? У зеленій спідниці, вишитій сорочці, в косах різнокольорові стрічки. Це ж красуня весна!

- Спасибі тобі, красна весно, за щедрі дарунки!

16. Перевірка виконаних завдань

IV. Підсумок уроку

- Чи здійснились ваші очікування?

- З яким настроєм працювали?

- Ну що ж, діти, весна настала! Клас наповнився нею. Підніміть руки вгору, підставте долоньки уявному сонцю. Чувсте поколювання в пальчиках? Це добре сонечко дає вам радість.

Спільний проект учнів 1- 4 класів
*« У душах людських хай палає тепло,
Людське милосердя хай творить добро»*

Мета: розвивати в учнів доброзичливість, вміння співчувати, милосердя; виховувати дітей у дусі відродження українських традицій благодійності; залучати школярів до практичної благодійності.

I Підготовчий етап

1. Бесіда на тему «Що таке милосердя?»

Мета. Виявити знання дітей про милосердя, доброту. З'ясувати відмінність в поняттях милосердя та милостиня. Викликати потребу у здобутті нових знань, розширювати уявлення учнів про шляхи і способи їх набуття.

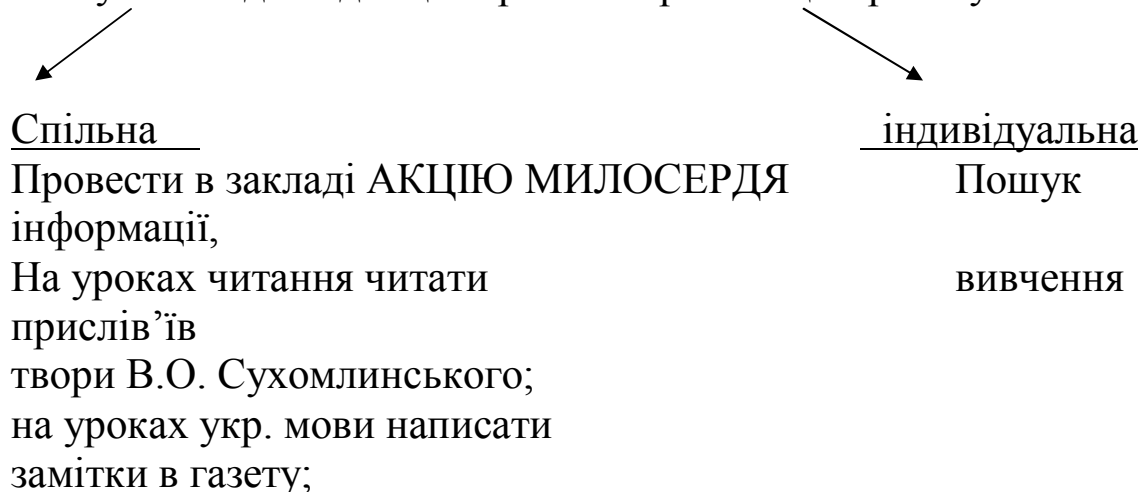
2. Мотивація діяльності.

- Як ви розумієте слова: добро, милосердя, милостиня?
- Хто потребує милосердя?
- Чи важко бути добрим, чуйним?
- Чи хочете ви ставати добрішими?
- Чи бажаєте допомогти іншим?

3. Вибір дітьми завдань (діти читають твори В.О.Сухомлинського, шукають прислів'я, пишуть замітки, відвідують: реабілітаційний центр, будинок пристарілих, дитячий будинок та дитячий притулок.

II. Практичний етап

Пошуково – дослідницька робота з реалізації проекту

на уроках трудового навчання
виготовлення подарунків;
підбір назви газети

III. Заключний етап

Презентація проекту

1. Проведення уроку доброти.
2. Випуск стінгазети.

Тема. «У душах людських хай палає тепло,
Людське милосердя хай творить добро.»

Мета. Формувати моральні основи дитячої особистості засобами слова, розвивати в учнів доброзичливість, вміння співчувати, милосердя; виховувати дітей у дусі відродження українських традицій благодійності; залучати школярів до практичної благодійності.

Обладнання: плакати з висловами, тлумачний словник.

Хід уроку

Епіграф. *Людина, яка думає тільки про себе і шукає в усьому свою вигоду, не може бути щасливою.*

(Сенека)

I. Організаційний момент.

- Дітки, як ми готувалися до цього проекту?
- Чи цікаво вам було?
- Для чого нам це потрібно?

(Дитячі відповіді)

II. Робота над темою уроку.

⌘ Сьогодні ми з вами спробуємо бути журналістами. Скажіть, будь ласка, до кого потрібно бути милосердними?

⌘ Прошу вас продовжити речення «Милосердя – це ...»

⌘ Давайте зазначимо з тлумачного словника.

⌘ Робота в групах.

Завдання 1. Різновікові групи

Серед людських рис характеру прошу вибрати лише ті, які притаманні милосердній людині. *(див. Мал. 1.)*

ТОВАРИСЬКА, НАПОЛЕГЛИВА, СИЛЬНА, ЧУЙНА, ВВІЧЛИВА, ЗЛА, МУЖНЯ, ЛШНІВА, ЛЮБ'ЯЗНА,
 ПРАЦЕЛЮБНА, ДОБРОЗИЧЛИВА, ВІРНА, САМОВПЕВНЕНА,
 СЕРДЕЧНА, ВИМОГЛИВА, ЩИРА, ЕГОЇСТИЧНА, СУМЛІННА, ПРАВДИВА, ТАКТОВНА,
 ВІДВЕРТА, АКУРАТНА, ЛАГІДНА.

Завдання 2. Групи по класах

Гра «Шифрувальник».

Відібрати прислів'я про доброту, милосердя. Як ви їх розумієте?

Як ви вважаєте: чи потребуємо милосердя ми з вами?

Завдання 3. Ситуація

1. На великій перерві учні гралися на вулиці. Після дощу лишилися калюжі. Оленка посковзнулася і впала в калюжу. Хлопці, її однокласники почали голосно сміятися. Оленка не могла підвестися, бо дуже боліло коліно. На очі наверталися сльози. Раптом до дівчини підійшов Сергійко. Він подав їй руку, допоміг підвестися, почистити одяг, поцікавився, чи не боляче (3 кл.)

? Як можна назвати поведінку однокласників? А Сергійка?

2. У Миколки була подружка Ніна. Одного разу, коли вони гралися біля річки, то побачили на березі велику жабу. Хлопець підняв камінь і вбив нещасну тваринку. Ніна зойкнула і побігла геть. З того часу вона більше не дружила з Миколкою.

? Чому? Невже жаба дорожча за дружбу? (2 кл.)

3. Все гаразд, мамо, документи в будинок пристарілих оформлені. Там вам буде добре... Спокій, тиша, обслуговування... І ми не набридатимемо. Звісно, інколи будемо

заглядати. Ми ж не куди-небудь, а в будинок пристарілих. Там вам буде краще ніж з нами...

? А ви, як гадаєте? Чи на таку старість чекала мати? (4 кл.)

4. В автобусі їхало багато людей. Семирічний Сашко сидів на передньому сидінні і дивився у вікно. Поруч з ним ледь стояла старенька бабуся.

? Допоможіть хлопчику вчинити по-совісті (1 кл.)

Завдання 4. Презентація

§ Кожен клас отримав певне завдання. Одним із завдань було відвідати: реабілітаційний центр (1 клас), дитячий притулок (2 клас), дитячий притулок (3 клас), будинок пристарілих (4 клас). Прошу презентувати ваш виступ. Хто готовий?

(Дитячі відповіді)

На допомогу учням:

1 клас – схема,

2 клас – продовжити за початком.

3 та 4 клас – замітка до стінгазети.

2 клас. У сирітських дітей багато що є. Затишні спальні, на ліжечках новенькі ковдри, чудові іграшки. В їдальні смачний борщ. Велика бібліотека і спортивна зала, світлі класи. Діти, як діти...

Милосердя, доброта. Ще з давніх-давен благодійність була в традиціях нашого народу. Цілком природним і закономірним вважається допомогти знедоленому, нещасному, поділитися шматком хліба, дати притулок безлюдному, захистити старість і немічність, порятувати хворого чи каліку, заступитися за беззахисного і скривдженого.

Доброта і чуйність, співпереживання і щиросердечність, уміння розділити чужий біль, підтримати у важку хвилину, розрадити в горі та біді – це в характері нашого народу.

§ Розминка «Закінчи речення» після презентації.

? Розтане навіть крижана глиба

Від слова теплого... *(спасибі).*

? Зеленіє навіть пень,

Коли почує... *(добрий день)*

? І у Франції, і у Словаччині

На прощання кажуть... (до побачення)

Завдання 5

⌘ Вибір назви газети. Випуск газети.

III. Підсумок уроку.

(Музичний супровід)

З давніх-давен дзвони, окрім богослужіння повсюдно використовувались і як набат для сповіщення на якогось лиха, біль, сполох під час пожежі, ворожого нашествия.

Сьогодні дзвони б'ють на сполох, закликають нас до МИЛОСЕРДЯ, ДОБРОТИ. Бо тільки милосердя робить нас справжніми людьми.

Будьте милосердні, бо суд немилосердний до того, хто не вчинив милосердя.

- Тож, до кого ми повинні виявити милосердя?
- Як не образити милосердям?
- Чи важко творити добро?
- А чи будете ви робити добро?

Я хочу прочитати вам наказ, який написав В.О. Сухомлинський. Ви не просто прослухайте його, а візьміть його в життя як пам'ятку.

- Бути хорошими дітьми – означає не допустити, щоб старість батька чи матері була отруєна твоїми поганими вчинками.
- Вмій відчувати найважчі душевні муки матері й батька, їхня хвороба – твоя біда.
- Бережи здоров'я батьків. Пам'ятай, що ранню старість і хвороби батькам приносять не лише праця та втома, я й хвилювання, переживання, тривоги, прикрощі.
- Найбільше вражає батьків дитяча невдячність, байдужість сина чи доньки.

Будьте гідними своїх батьків!

Я дякую вам всім за роботу. І сподіваюсь, що ви виростите справжніми людьми. А зараз порада для всіх нас .

Не скупись на ласку,
Слова не жалій,
Як багато світла
В радості твоїй!
Ти її для інших
Вичерпай до дна,
Щедрість серця людям
Передай сповна.
В тому справжня радість,

В тому щастя є:
Людам віддавати
Все тепло своє.

Додатки

У душах людських хай палає тепло,
Людське милосердя хай творить добро.

Людина, яка думає тільки про себе і шукає в усьому свою вигоду, не може бути щасливою.

МИЛОСЕРДЯ -Добре, співчутливе ставлення до кого-небудь.
Вияв жалості; помилування.

МИЛОСЕРДНА
ЛЮДИНА

ТОВАРИСЬКА
СЕРДЕЧНА
ВІДВЕРТА
НАПОЛЕГЛИВА
ПРАЦЕЛЮБНА

ВИМОГЛИВА
ЩИРА
СИЛЬНА
ЧУЙНА
ВВІЧЛИВА
ЕГОЇСТИЧНА
СУМЛІННА
ЗЛА
МУЖНЯ
ДОБРОЗИЧЛИВА
ПРАВДИВА
ТАКТОВНА
ЛІНИВА
ВІРНА
ЛАГІДНА
АКУРАТНА
ЛЮБ'ЯЗНА
САМОВПЕВНЕНА

Підготовчі заняття з майбутніми першокласниками
Заняття I

Ми котики

1. Привітання. Знайомство з дітьми.
2. Вступ.

Відгадайте загадку

Має вуса, пишний хвіст
І негарну звичку:
Спершу добре він поїсть,
Після – миє личко.

(Kim)

Сьогодні ми з вами будемо котиками. Діти, а в кого з вас вдома є котики? А як їх кличуть?

Відомо майже 100 порід котів. Бувають довгошерсті і короткошерсті, а хутро свійських котів найрізноманітніших кольорів. Живуть коти до 20 років, якщо за ними добре доглядати: правильно годувати, стежити за шерстю, купати.

3. Давайте вивчимо скоромовку про котика.

Відкриває котик ротик,
Хоче котик бутерброди.
Бутерброд такий смачний,
Чом же кіт такий сумний?

(Заучуємо скоромовку, читаємо в повільному, нормальному, швидкому темпі)

4. Гра. Пантоміма. «Впізнай, що робить мій котик».

(Діти показують дії, які любить робити котик, інші відгадують)

5. Про котиків є багато віршів, казок, оповідань. Згадайте з якої казки цей котик?

«Котику, братику, рятуй мене...»

«Скажіть, що це поля Карабаса-Барабаса, тоді отримаєте в нагороду оце...»

«Дін-дін-дін, загорівся киць чин дін, біжить...»

«Кличе собачка кицьку Варварку: «Ходи кицю, не лежи, нам ріпку вирвати поможи..»

«Мяу-мяу-мяу... А ті думають: от ворожого сина син, йому ще мало! Це він і нас поїсть!»

« І почали вони радитись, як їм розбійників прогнати. Осел передніми лапами стане на підвіконня, Пес вскочить на Осла, Кіт на Пса, а Півень злетить Котові на голову...»

Молодці! Згадали. Знаєте казки.

6. Кажуть: Кіт умивається – чекай гостей». Але не для гостей вмивається кішка. Треба, щоб миші не чули її запаху. Ось чому вона має бути завжди чистою. Чистота для неї – питання життя, бо кішка не переслідує здобич, а лише підстерігає її. До речі, у темноті кішка бачить набагато краще, ніж людина.

Давайте в зошиті в косу лінійку намалюємо очі кішки.

(За малюнком та за власними спостереженнями згадаємо які за формою очі)

Відшукайте вузьку лінійку. В ній намалюємо овали.

О О О О О О О

7. Хвилинка відпочинку.

Гра. «Кіт - смішко».

Проказавши лічилку, визначаємо, хто буде котом. Кіт ходить між дітьми і намагається кожного розсмішити. Він кумедно нявчить, облизується, підстрибує, виставляє пазурі, вдає з себе грізного звіра. Той, кого смішать має бути незворушним. Хто не втримався, зареготав чи бодай усміхнувся – сам стає котом.

8. У світі цікавих задач.

- Киця й котик залюбки випікали пиріжки.

Киця з тіста 5 зліпила, котик з снігу тільки 2.

Скільки всіх, малеча мила, пиріжків вони з'їдять? (*П'ять*)

- Три веселі киці грались на травиці.

Рижик теж до них прибіг. Скільки кошенят усіх? (*Чотири*)

- Кошенят двох хлопчик взяв,

Молока їм в мисці дав.

Вісім в кошику сидять -

Їсти хочуть та й нявчать.

Годувати треба всіх –
Скільки разом буде їх? (*Десять*)

- Три коти у холодочку

Сірих мишок їли.

Проти кожного кота

Два коти сиділи.

Це задача, а не сміх –

Полічіть котів усіх. (*Дев'ять*)

9. В зошиті в клітинку намалюємо вушка котика.

--	--	--	--	--

10. Закінчення заняття.

Впорались ми із завданням

І надходить час прощання.

До нових зустрічей, друзі,

В такому ж хорошому,

Щирому крузі.

ГОДЛЕВСЬКА В. О.
вчитель початкових класів
спеціаліст вищої категорії
Уманської міської гімназії
Уманської міської ради

Тема: Іменники-синоніми. Іменники-антоніми.

Багатозначні іменники. Пряме і переносне значення.

Мета: Поглиблювати знання учнів про іменники-синоніми, іменники-антоніми, іменники-омоніми, про слова з прямим і переносним значенням, збагачувати словниковий запас учнів; розвивати їх мовлення, увагу; підвищувати мовну культуру школярів; виховувати бережне ставлення до природи.

Обладнання: таблиці «Іменник», «Слово. Значення слова» словники, роздатковий матеріал (*картки*).

Хід уроку

I. Організація класу

Ось дзвінок нам дав сигнал:
Працювати час настав.
Тож і ми часу не гаймо,
Урок мови починаймо.

II. Актуалізація опорних знань

Перевірка домашнього завдання (*впр. 101*).

- Діти, які іменники-синоніми ви вибрали?

1. Характеристика зошитів.

2. Робота над помилками.

- Які орфограми можете назвати?

«Поведінка - це дзеркало душі, у якому кожен показує своє
обличчя»
(Гете.)

1) Дзеркало, ...ьоб, ...вінкий.

2) Обличчя, узбі.. я, зустрі...ю.

3. Звуко - буквенний аналіз слів: дзеркало, обличчя.

4. Орфографічна хвилинка.

...країна\ у, У
бері...ка\с,з

ш...ренга\ и,е
зна.. я \ н,нн

бур...н\йа,'я

- Чому слово Україна пишемо з великої букви ?
- Які назви країн ви знаєте?
- Яку назву означає дане слово? (*Назву предмета*)
- Переконайте.
- Складіть речення із словом Україна.
- Яке це речення за метою висловлювання, за інтонацією?
- Доведіть. Перебудуйте його так, щоб речення стало спонукальним, питальним.

5. Індивідуальна робота.

Картка № 1. Зробити звуко - буквенний аналіз слова Україна.

Картка № 2. Придумати і записати 5 власних іменників.

Картка №3. Скласти речення, підкреслити іменники:
чудові, У, квіти, парку, зацвіли.

Картка №4. Встановити зв'язок слів у реченні. *Синіє небо над зеленим гаєм.*

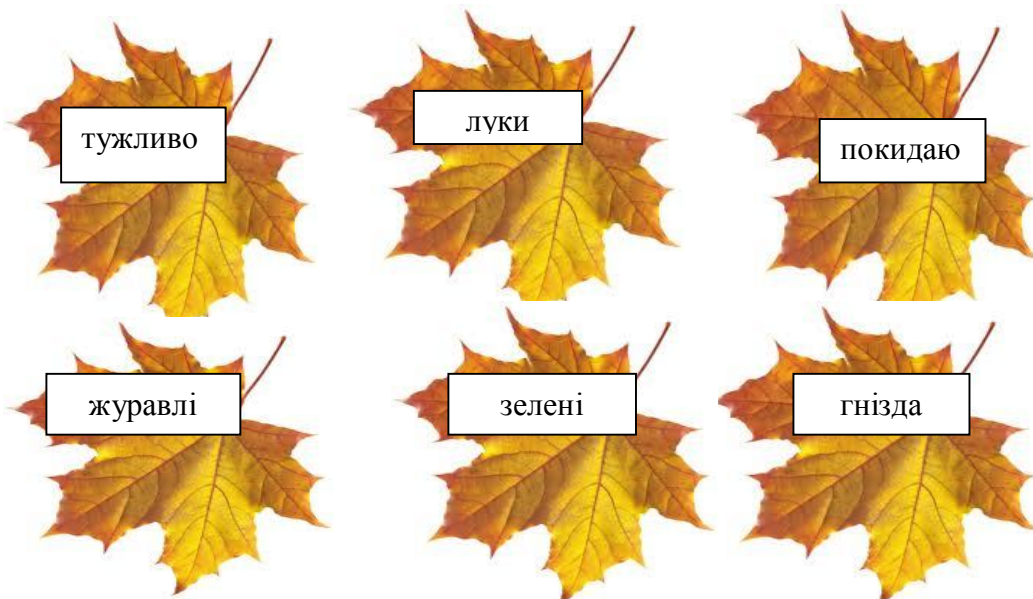
6. Словникова робота. Ребус **ЖОВТЕНЬ**.

Жовтень, грязень, хмурень, зазимник, весільник.

Хвилинка ерудита.

- *Осінній вітерець попустував і розкидав слова.*

Гра «Розсіпанка». Технологія «Синтез думок».

**Робота над реченням «Журавлі тужливо покидають гнізда,
зелені луки».**

- 1) Характеристика речення: розповідне, неокличне, просте.
- 2) Розбір речення за частинами мови.
- 3) Розбір речення за членами речення.
- 4) Встановлення зв'язку слів у реченні.
- 5) Перебудова речення.
- 6) Бесіда про бережне ставлення до природи.
- 7) Загадка.

Жовте листячко летить, Під ногами шелестить. Сонце воює не припікає. В яку це пору буває? (Осінь)

8) Хвилинка фантазії «Я - Осінь». *Фізкультхвилинка.*

9) Гра «Блискавка». Технологія «Мозковий штурм».
(За таблицями).

10) Каліграфічна хвилинка. *Дд день-ніч любов-ненависть.*

- До якої частини мови належать слова? Як вони називаються?

Доведіть.

III. Повідомлення теми та мети уроку.

1. Опрацювання додаткового теоретичного матеріалу про іменники, (с.51)

2. Вибіркова робота. Робота в парах.

Виписати іменники-антоніми. (За матеріалами впр. 103).

3. Робота за таблицею «Слово. Значення слова». (Пояснення).

4. Робота в творчих групах. Технологія «Навчаючись - учусь».

1 група «КМТЛИВЧИКИ»

1) Творче завдання.

- Прочитайте текст. Замініть підкреслені слова на антоніми.

Настала весна. У перелітних пташок радість. Вони летять на Батьківщину.

2) Бліц - турнір «Добери антоніми».

Місто-село шум-тиша

зима-літо друг-ворог

весна-осінь правда-вигадка

сонце-місяць щастя-горе

день-ніч хлопець-дівчина

холод-тепло початок-кінець

земля-небо загадка-відгадка
мир-війназапитання-відповідь

2 група «ПИТАЙЛИКИ»

1). У прислів'ях підкреслити синоніми.

Праця робить людину розумною. Посій *труд*, а слава вродить.
Пташку впізнають у польоті, а людину в *роботі*.

2). Гра «Добери синоніми». Технологія «Спільний проект».

Робота, праця, труд.

Мужність, відвага, сміливість, хоробрість.

Дорога, шлях, стежка.

Будинок, хата, споруда, житло, оселя.

Учень, школяр, хлопець.

їжа, страва, корм, пожива.

3 група «ФАНТАЗЕРИ»

1). Розгадати шараду: *око, оса, кріп, млин, окунь. (Осінь).*

2). Вибрати іменники з переносним значенням:

Біжить (час, дитина).

Світла (тканина, усмішка).

Крутий (спуск, характер).

Пшеничне (колосся, волосся).

Сміється (дівчинка, сонечко).

Золотий (характер, перстень).

5. Повторення про багатозначність іменників, (За матеріалами впр.104). Технологія «Рольова гра. Інтерв'ю» Колективне виконання впр.105.

6. Розбір іменника як частини мови за схемою підручника (с.52). Технологія «Аналогія». *«Золото» падає з неба.*

IV. Підсумок уроку.

1. Гра «Мікрофон».

- Що цікавого дізнались на уроці?

2. Домашнє завдання.

«Кмітливічки» - дібрати синоніми.

«Питайлики» - дібрати антоніми.

«Фантазери» - багатозначні іменники.

3. Рефлексія результатів уроку.

ГУНИЧ Н. М.

м. Ананьїв

Одеськая область,

НВК «ЗОШ I-III ст.- лицей»

Позакласне читання

Осень – дивная пора. Любит осень детвора.

Цель урока: учить детей видеть и понимать прекрасное в природе, в музыке, поэзии; формировать у детей навыки чтения художественного произведения на примерах стихотворений великих поэтов: С.Пушкина, М.Лермонтова, Ф.Тютчева, С.Есенина, И.Бунина; совершенствовать выразительное чтение стихотворного произведения, художественного описания природы; воспитывать чувство прекрасного, любовь к осенней природе родного края, старание оберегать ее.

Тип урока: урок закрепления практических навыков.

Оборудование и наглядность:

1. Выставка книг с произведениями об осени.
2. Репродукция картины И. Левитана «Золотая осень»
3. Музыкальный альбом И.И. Чайковского «Времена года»
4. Портреты поэтов.
5. Детские рисунки, сочинения.
6. Осенние листья.
7. Корзина с «дармами» осени (*овощи, фрукты*).

Ход урока

I. Организационный этап

Девиз урока: Старайся, пробуй, сочиняй!

Ум, фантазию проявляй!

Активным и внимательным будь!

И о смекалке не забудь!

II. Тема урока.

1. Звучит музыка «У природы нет плохой погоды»

Учитель. Здравствуйте, дети, здравствуйте, дорогие гости! Сегодня у нас необычный урок. Мы в гостях у времени года.

« Какого ? » - спросите вы. А вот отгадайте

Листьям - время опадать,
Птицам – время улетать,
Грибникам – блуждать в тумане,
Ветру – трубах завывать,
Солнцу стынуть,
Ветру злиться,
Нам с тобой идти учиться.

Дети. Осень.

Учитель. Правильно, это осень. Мы в гостях у прекрасной осени. У каждого есть свое любимое время года. Но все любят осень с ее листопадом, прощальными лучами солнца, с летающей по воздуху паутиной, с птичьим гонором в лесу. В такие деньки приятно пройтись по лесу.

Сегодня мы с вами через музыку, пейзажную живопись, поэзию, постараемся почувствовать красоту родной земли, осенней природы, которая влекла к себе крупнейших мастеров искусства.

Понаблюдаем, как одно и то же явление природы – осень изображали композиторы, художники, поэты.

Волшебница осень щедро одела каждое дерево в неповторимый наряд. Золотой цвет очень к лицу белокурой берёзке. Могучие дубы выбрали солидный наряд – коричневые и пурпурные листья. А вот веселые клены получили самый яркий наряд, собрав в него все краски осени.

Для удобства нашей работы давайте разделимся на группы.

2. Деление детей на группы. (*Раздача листьев, комментирование заданий*):

- дубовые листочки (*сильные, могучие*) – получают мальчики, они входят в группу фольклористов;

- кленовые листочки (*разнообразные, цвета красок*) – группа литераторов;

- берёзовые листочки (*стройные, трепетные, нежные*) – группа пейзажистов (*молодые, начинающие писатели, будут использовать словесное описание*).

- Еще у нас будет работать творческая группа (*соберут ответ на вопрос из рассыпавшихся слов*).

- Чем красив лес в осеннюю пору?

III. Работа в группах

1. Фольклористы.

Фольклор – это волшебное царство устного народного творчества: былины, сказки, песни, загадки, пословицы, поговорки.

Все это собиралось народом и переходило из уст в уста, из поколения в поколение.

1уч. Кричит ворона в небе: Кар-р!

В лесу пожар-р, в лесу пожар-р!

А было просто очень:

В нем поселилась ... (*осень*).

2уч. Весна красна, да голодна,

Осень дождлива, да сыта.

3уч. В сентябре огонь и в поле, и в избе.

4уч. Осень говорит: «Я поля уряжу»,

Весна говорит: «Я еще погляжу»

5уч. Падают с ветки

Золотые монетки. (*Листья*)

буч. Он дождя и ветра

Вовсе не боится.

Кто сказал, что дереву

Страшно простудиться?

Ведь до поздней осени

Он стоит зеленый.

Значит, он выносливый,

Значит закаленный. (*Дуб*)

2. Литераторы.

(*Декламируют стихотворения об осени известных поэтов*).

Это необычное время года любители описывать известные нам поэты.

Давайте послушаем наших литераторов. Они прочитают нам стихотворения и кленовыми листочками, на которых написаны стихи, украсят наше осеннее дерево.

«Прими участие в изображении осеннего дерева»

1. Закружилась листва золотая

В розовой воде на пруду,

Словно бабочек легкая стая
С замираньем летит на звезду...
(С. Есенин)

2. Лес, точно терем расписной,
Лиловый, золотой, багряный.
Веселой, пестрою стеной
Стоит над светлою поляной.
(И. Бунин)

3. Листья в поле пожелтели,
И кружатся, и летят;
Лишь в бору поникши ели
Зелень мрачную хранят...
(М. Лермонтов)

4. Уж небо осенью дышало,
Уж реже солнышко блистало,
Короче становился день,
Лесов таинственная сень
С печальным шумом обнажалась,
Ложился на поля туман
Гусей крикливых караван
Тянулся к югу: приближалась
Довольно скучная пора;
Стоял ноябрь уж у двора.
(А. Пушкин)

5. В золотой карете,
Что с конём игривым,
Проскакала осень
По лесам и нивам
Добрая волшебница
Все переиначила,
Ярко-желтым цветом
Землю разукрасила.
Сентябринки, Октябринки,
Ноябринки принесла
Ребятишкам очень милым
Подарила, раздала.
(Ю. Капустина)

6. Есть в осени первоначальной
Короткая, но дивная пора –
Весь день стоит, как бы хрустальный,
И лучезарны вечера...

(Ф. Тютчев)

7. Пустеет воздух, птиц не слышно боле.
Но далеко еще до первых зимних бурь
И льется чистая и теплая лазурь
На отдыхающее поле.

(Ф. Тютчев)

8. Красавица осень разбрызгала краски:
Небесная просинь, как будто из сказки.
Лиловая липа и пламень осины,
Прощальные клики семьи журавлиной.
Листает октябрь золотые страницы,
А белым берёзкам зима уже снится.

(Дети кленовыми листочками, на которых написаны стихи, украсили осеннее дерево)

- Мы прослушали очень красивые стихотворения известных поэтов, но о природе пишут не только поэты, о ней пишут музыку композиторы, а красоту природы еще изображают на своих картинах художники.

- А теперь осень зовёт нас с вами в импровизированную картинную галерею на выставку картин.

Ученик. Это творчество учеников нашего класса. Такой мы видим осень. Мы не художники, но как знать, может среди нас появятся в будущем великие художники, поэты, писатели.

- На своем рисунке я изобразил...

(Чтение сочинений. Описание осени в произведениях писателей.)

IV. Работа по картине

Учитель. Многие художники с огромной теплотой и любовью писали нашу скромную, исполненную яркой прелести природу. Среди них был художник - пейзажист И.И. Левитан.

Ученик. Исаак Ильич Левитан жил в конце прошлого века. Современники называли его поэтом живописи. За 25 лет он

написал около 1000 картин, рисунков, эскизов. Самая известная картина «Золотая осень».

- Какое настроение передаёт эта картина?

- Эта картина вызывает светлую радость (*мы видим пышную, нарядную, в осеннем убранстве природу*).

Вывод. Обычно осень – время увядания природы-вызывает чувство печали и тоски. Но бывает, что на какой-то срок появляется чувство бодрости, жизнерадостное настроение. Очарование огненно-золотистого и багряного цветов на картине завораживает нас. Мы ощущаем прозрачный, бодрящий воздух. Художник дает нам возможность почувствовать красоту жизни, прелесть осени в полной ее силе, В золотом сиянии тихого солнечного дня.

V. Физкультминутка

Мы листочки осенние, (*Дети стоят свободно, руки вверх*)

На веточках сидели. (*Кольшутся*)

Дунул ветер – полетели. (*Кружатся*)

Полетели, полетели

И на землю плавно сели. (*Приседают*)

Ветер снова набежал

И листочки все поднял, (*Поднялись, руки вверх*)

Повертел их, покружил (*Кружатся*)

И на землю опустил.

VI. Музыкальный момент

1. Есть у поэта Алексея Константиновича Толстого такие строки:

Ты знаешь край,

Где все обильем дышит,

Где реки льются чище серебра,

Где ветерок степной ковыль колышет,

В вишнёвых рощах тонут хутора...

- Эти строки посвящены Украине.

«*Лучезарный край*» - так назвал ее П.И.Чайковский. Музыка Чайковского необычайно красива и напевна. Богатством своих красок осень привлекла к себе великого русского композитора, который в 1876 году написал музыкальный альбом «*Времена года*».

1уч. Чайковский обладал удивительно сильным чувством природы. Мало сказать, что Чайковский страстно любил природу, он ее обожал.

2уч. «*Времена года*» Чайковского – это сборник пьес, разных по характеру и содержанию. Пьес 12, как и месяцев в году. Музыка рисует картины быта и природы, передает настроение человека в разное время года.

- Звучит пьеса «*Октябрь*».

3уч. Что-то грустное и прощальное слышится в осеннем лесу. Чист и прозрачен воздух, прозрачна река. Тихо в лесу, шелестит под ногами опавшая листва.

2. Творческая группа

- Учащиеся собрали из слов предложение.

- В осеннюю пору красив лес разноцветными листьями, и его украшает серебристая паутина.

VII. Минуты поэзии.

1уч. Осень! Славная пора!

Любит осень детвора.

Сливы, груши, виноград –

Все поспело для ребят.

2уч. Журавли на юг летят,

Здравствуй, здравствуй осень!

Приходи на праздник к нам,

Очень, очень просим.

- Входит Осень.

Осень. Вы обо мне? А вот и я!

Привет осенний вам, друзья!

Вы рады встретиться со мной?

Вам нравится наряд лесной?

3уч. Здравствуй, Осень!

Здравствуй, Осень!

Хорошо, что ты пришла,

У тебя мы Осень спросим

Что в подарок принесла?

Осень. Принесла я вам муки.

Дети. Значит, будут пироги!

Осень А уж яблоки, как мед!

Дети. На варенье, на компот!
Осень. Принесла я мёду полную колоду!
Дети. Ты и яблок, ты и хлеба,
Ты и меду принесла.
А хорошую погоду
Ты нам, Осень, принесла?
Осень. Дождику вы рады?
Дети. Не хотим, не надо.
Ученик. Собирают осенью урожай плодов.
Много людям радости
После всех трудов.
-У Осени есть сыновья, братья-месяцы.
А кто они вы догадайтесь сами!
Сентябрь.
Опустел наш школьный сад,
Паутинки в даль летят,
И на южный край земли
Потянулись журавли.
Распахнулись двери школ.
Что за месяц к нам пришёл?
Дети. Сентябрь.
Октябрь.
Все мрачней лицо природы:
Почернели огороды,
Оголяются леса,
Молкнут птичьи голоса,
Мишка в спячку завалился,
Что за месяц к вам явился?
Дети. Октябрь.
Ноябрь.
Поле черно-белым стало,
Падает то дождь, то снег.
А еще похолодало,
Льдом сковало воды рек.
Мёрзнет в поле озимь ржи,
Что за месяц, подскажи?
Дети. Ноябрь.

Осень. Я к вам не с пустыми руками пришла, я загадки принесла.

-У какого зверька в листопад появляются детёныши? (*У зайца*)

-Не бьёт, не ругает, а все от него плачут? (*Лук*)

-Сидит барыня на грядке, вся во множестве заплаток. (*Капуста*)

Игра «Угадай, что это».

Осень. Дети, по очереди подходите ко мне. С закрытыми глазами нужно выбрать предмет и угадать.

(В корзине овощи и фрукты).

Осень. Хорошо справились. Молодцы. Сейчас я вас угощу.

-Угощайтесь, гости дорогие.

(Осень угощает фруктами детей и гостей)

VIII. Выставка книг.

-Все взрослые будут очень довольны, если вы подружитесь с детскими книгами, и будете их читать.

IX. Итог урока.

- Итак, сегодня мы услышали чарующие слова и звуки об осени, увидели пейзажные зарисовки, познакомились поближе с великими полотнами о природе родной земли. Чтобы эту красоту сохранить, надо любить ее и беречь.

1уч. У природы живые краски.

Миллионы лучистых соцветий.

Для чего чудеса из сказки,

Если в жизни их можно встретить.

Берегите эту землю, эту воду.

Даже малую былиночку любя.

2уч. Мы в осени как в сказке будем жить.

этой будем дорожить, Тужить не будем о прошедшем лете.

Порою

Как каждую на этом белом свете.

3уч. Спасибо тебе, осень,

За щедрые подарки –

За лист узорный, яркий

За лесное угощение –

За орехи и коренья,

За бруснику и калину

И за спелую рябину.
Мы спасибо говорим,
Осень мы благодарим.

- Что вам понравилось на уроке?
- Что вас удивило, поразило?
- Какое настроение у вас?
- Почему оно такое?
- Какие рисунки вам хочется нарисовать?

Х. Домашнее задание.

ГУРЗА О.В.

вихователь ГПД НВК №1

Весела рибалка

Сценарій проведення свята для хлопчиків до 23 лютого

- Свято 23 лютого – називають чоловічим днем. Його героями є не тільки теперішні захисники Вітчизни, але й ті, хто вже виконав свій військовий обов'язок, а також ті, кого це чекає ще попереду – наші хлопці. В святковий день можна дозволити собі якусь цікаве заняття, цікаву і дуже відповідальну справу для справжніх чоловіків. Думали ми думали і придумали. А щоб дізнатися, що ми придумали відгадайте три загадки:

(риба)

(річка)

(вудка)

- Молодці! Ви розгадали наші загадки. Але це не просто відповіді. Це – слова підказки. Отже, ми відправляємося туди, де буває дуже цікаво і куди йдуть найвідповідальніші чоловіки із загостреним почуттям обов'язку. Ми відправляємося на ... (варіанти дітей). Вірно, ми відправляємося на рибалку. Як ви гадаєте, що потрібно щоб отримати гарний улов? (Відповіді дітей) все вірно – і вудка, і річка, і наживка, і сітка для улову. Але ще для вдалої рибалки потрібен гарний настрій. Але рибалка сьогодні буде незвичайна. Адже учасники у риболовлі – це майбутні бійці. І тому ми будемо не тільки ловити рибу, а й виконувати різні завдання.

- Ось у нас річка де живе риба, ось ваші відра, ось дві бригади рибаків, ось вудка. І для того щоб визначити хто першим закине вудку ми проведемо конкурс.

1 конкурс:

Кожна команда по черзі називає назву річкової чи морської риби. Час на обдумування кожній команді близько 5 секунд, а щоб вам було легше орієнтуватися, я буду рахувати до трьох. Якщо я промовляю раніше, ніж команда назве рибу – гра зупиняється. Виграє команда, яка останньою сказала назву риби.

-Також, під час всієї риболовлі глядачі будуть уважно слідкувати за кожним гравцем і в кінці свята голосуванням

глядачів буде обраний найкращий гравець , який отримає звання «Містер 2010».

– Отже, розпочинаймо.

Завдання від линів

Завдання 1 (Скажіть, про що йде мова)

- 1) Тато бере це, коли збирається на роботу, на свято або коли хоче сподобатися мамі
- 2) Вона буває гострою і безпечною.
- 3) У дідуся вона стара, електрична та дзижчить, як оса.

(Бритва)

Завдання 2 (Скажіть, про що йде мова)

- 1) Купити це мріє кожен батько. У багатьох це є, але вони завжди хочуть краще.
- 2) А в мене їх багато, але іграшкових, звичайно.
- 3) Щоб я міг цим користуватися, мені спочатку потрібно вирости, а потім ще навчатися, здавати важкий екзамен, а потім мені дадуть спеціальну пластикову карточку з моєю фотографією

(Машина, автомобіль)

Завдання від карасів

Завдання 3 (Дайте відповідь на запитання)

Яку назву має руль у літаку та на кораблі?

(Штурвал)

Завдання 4 (Дайте відповідь на запитання)

Яке звання вище майор чи капітан?

(Майор)

Завдання від окунів

Завдання 5 (Кулінарія)

Назвіть не менше 5 страв, які можна приготувати з картоплі.

Завдання 6 (Кулінарія)

Назвіть 5 страв чи продуктів, які шкідливі для організму людини.

Завдання від щук

Завдання 7 (Спорт)

Віджатися від підлоги 5 разів

Завдання 8 (Спорт)

Присісти 20 разів

Завдання від судака

Завдання 9 (Конкурс «Рибалка»)

Для цього конкурсу вашій команді потрібно уявити, що ви завзяті рибалки. Я буду дуже повільно розповідати, як ви збираєтеся на риболовлю і, як потім ловите рибу. Ваше завдання – діяти так, як наче б то все це відбувалося в житті.

Наприклад: якщо під час моєї розповіді вам потрібно вмитися, не забудьте спочатку відкрити кран, показуючи потрібну дію рукою, а потім закрити його. Якщо ви будете показувати, як одягаєте светр, згадайте, як ви спочатку просовуєте руки в рукава, а потім голову в горловину і т.д. тобто, все у вас має виходити як у звичайному житті. Зрозуміло? Тоді прошу вашу команду стати лицем до глядачів і розпочинаємо.

Текст:

Рано-вранці ти підхопився з ліжка... солодко потягнувся... в'яло зробив декілька фізкультурних вправ... підійшов до вмивальника... підставив долоньки під потік води... хлюпнув трішки води в лице... сів на стілець... одягнув штани... футболку... носки... великі резинові чоботи... солом'яного капелюха... закинув за спину рюкзак... взяв вудку у ліву руку... відерце для риби – у праву... і з гарним настроєм жваво пішов до річки.

Прийшовши на місце, розмотав вудку... дістав із рюкзака банку із черв'яками... вибрав найжирнішого... і насадив його на гачок... поплював, щоб підманути вдачу... з усієї сили розмахнувся удилом, так, що ліска з гачком опинилися за спиною... смикнув... смикнув ще раз... зрозумів, що її щось тримає... смикнув іще раз... іще... не виходить... і на кінець, смикнувши з усієї сили... ліска обірвалася... і ти клубком полетів у воду.

Завдання від золотої рибки

Золота рибка дає можливість погратися всім разом не виконуючи жодного завдання. А ще вона дає змогу закинути вудку ще раз, позачергово.

Завдання 10 («Чия цукерка?»)

Усі стають у велике коло. Учням роздають великі цукерки(7-9 цукерок на 20-30 учнів). Під музику діти передають цукерки із рук в руки. Коли музика зупиняється – ті у кого цукерки залишаються в руках виходять з гри. По мірі того як діти

виходять з гри забирається по 1-2 цукерки. Гра проводиться до визначення 1 переможця.

Завдання 11 (*«Улов рибака»*)

Двоє учнів беруться за руки – це рибаки з рибацькою сіткою. Всі інші – рибки. Коли лунає музика – рибки спокійно плавають по озеру. Коли припиняється звучання музики, рибаки намагаються зловити якомога більше риб(торкнутися до учнів). Ті рибки, яких зловили рибаки беруть за руки рибаків, і вони вже всі разом ловлять інших рибок. Переможець – остання рибка яку спіймали. Умова – рибаки постійно мають триматися за руки.

ЄЛІСТРАТОВА С.М.

*вихователь ГПД
НВК №1 м. Умані*

Інтелектуальний турнір
«Знавці української мови»

Мета. Розширити знання учнів про українську мову; показати її красу та багатство за допомогою поетичного слова, українського фольклору; розвивати мовлення учнів; викликати бажання любити рідну мову, свій народ, рідну землю.

Обладнання: святково прикрашена дошка, картки із завданнями, назви команд, емблеми у вигляді осінніх листочків, грамоти.
Для учасників гри підготовлено столи, напис на дошці «Вивчайте, любіть свою мову, як світлу Вітчизну любіть».

Хід гри

Вихователь. Сьогоднішня гра проходить у рамках тижня української мови. Проходитиме сьогоднішнє наше свято під закликом «Вивчайте, любіть свою мову, як світлу Вітчизну любіть». Бо чого ж варті ми в світі без рідної мови?! Вона є скарбницею народних, духовних надбань, оберегом наших традицій і звичаїв, запорукою інтелектуального розвитку в загальнолюдському житті.

Над всі багатства і припливи мод
Шануймо мову серцем і вустами.
Народ без мови — це вже не народ,
Без мови всі б ми сиротами стали.
Шануймо мову над усі скарби,
Якщо ми хочем зватися народом.

Вихователь. Зустрічайте гостю, яка завітала до нас на свято.

(Заходить дівчинка у вишитій сорочці, на якій прикріплені букви, і у віночку на голові).

Дівчинка.

Я — наука непроста, хоча і цікава,
В королівстві я живу слова і забави.
І в свою майстерню мовну,
Доки ви зі мною,

Мовних скарбів пребагато
Візьмете з собою.
В подорож усіх вас кличу,
До складних завдань.
Тож не зрадьте, любі діти,
Моїх сподівань.
Хто ще думає, міркує, можу підказати:
Поскладайте літери ви швидко
На моєму платті.
Ну, нарешті, здогадались, хто я?
Звать мене, звичайно,
Діти. Українська мова!

Вихователь. Ми про тебе, Мово, багато віршів знаємо. Ось послухай.

1-й учень.

Українська моя рідна мово,
В кожному слові твоїм — цілий світ!
Бачу барви у ній веселковій
І калини червоний цвіт.

2-й учень.

А ще небо блакитне, бездонне,
І ярило, й пшеничні поля,
Плескіт рік, шум гаїв невгамовний —
Вся моя українська земля.

3-й учень.

Вона, як ніжна пісня колискова,
Заходить серцем в нашу душу з ранніх літ.
Ця мова, наче пташка світанкова,
Що гордо лине в свій стрімкий політ.

4-й учень.

Велична, щедра і прекрасна мова!
Прозора й чиста, як гірська вода.
Це Українська мова барвінкова
Така багата й вічно молода.

5-й учень.

Вимовляю кожне слово,
Кожне слово, наче спів.
Найдорожча рідна мова

Мова діда і батьків.

Вихователь. Звичайно, для кожного народу дорога своя мова, для росіян - російська, для білорусів — білоруська, для поляків — польська. А для нас, українців – українська.

— Як ви думаєте, чи завжди мова була такою, як зараз?

Йшов час, змінювалася людина, зманювалася її мова. Багато людей доклали зусиль, щоб сьогодні ми з вами могли читати й писати.

Українська мова належить до високорозвинених мов світу. У далекому 1934 році у Франції на конкурсі мов наша мова була визнана другою серед європейських мов за милозвучністю.

Мова. Любі діти! Ви — учні 3-го класу, вже багато знаєте. Тож пропоную вам показати свої знання з української мови.

Вчитель. Ви будете працювати зараз у групах. Об'єднайтеся у групи за кольорами листочків. *(Учні об'єднуються за кольорами червоний листочок, жовтий, зелений)*

Вихователь. Починаємо розминку.

I. Інтелектуальна розминка

Кожна з команд повинна відповідати по черзі на запитання, за правильну відповідь ви будете отримувати листочок свого кольору.

1. Чи може словосполучення складатися з одного слова? *(Не може)*

2. Що таке граматична основа речення? *(Підмет і присудок)*

3. Чи правильно, що підмет відповідає на питання що робити? Що зробити? *(Не правильно)*

4. Які розділові знаки ставляться в кінці речення? *(Крапка, знак оклику, знак питання)*

5. Який розділовий знак ставиться в кінці питального речення? *(Знак питання)*

6. Чи може речення складатися з одного слова? *(Може)*

Мова вручає за правильну відповідь листочок певного кольору.

II. «Нумо прочитай»

Завдання . Прочитайте слова . Відшукайте зайве .

«ЖОВТІ»

ВЕЦІЛЬО, ЛИПЗЕНК, ЧАУРК, ПРОВД.
Відповідь : ОЛІВЕЦЬ , ПЕНЗЛИК , РУЧКА, ВІДРО.

Зайве слово ВІДРО .

«ЗЕЛЕНІ»

ЯМЧ , РАБАНАБ , НІГС, ГАЗИД.

Відповідь :М*ЯЧ , БАРАБАН,СНІГ, ДЗИГА.

Зайве слово ДЗИГА.

«ЧЕРВОНИ»

ЛЕЙК , ЛИНСТІПЛА, БАФРА, ТЕІВР.

Відповідь : КЛЕЙ , ПЛАСТИЛІН, ФАРБА, ВІТЕР.

Мова.

Ось конверт. Туди заглянем

І завдання прочитаєм.

Щось сама не розберу,

Допомоги в вас прошу.

(Капітани команд отримують конверти з завданнями).

ІІІ Завдання.

1. Правильно закінчіть прислів'я.
2. Із окремих слів скласти прислів'я. Пояснити його зміст.

1. Знай більше, а говори ... *(менше)*.
2. Як, мова, саме, дорога, життя, рідна, людині.
 1. Краще річ нова, а дружба ... *(стара)*.
 2. Диво, українська, калинове, мово, наше, ти.
 1. Праця годує, а лінь ... *(марнує)*.
 2. Людський, мова, скарб, є, то.

ІV «Прямо чи влучно»

Конкурс на знання фразеологізмів. Вам потрібно розшифрувати дані вислови.

Накивати п'ятами , розбити глека , пекти раків , бити баклуші , продавати зуби.

V. А зараз трішки відпочинемо, та поспіваємо пісню про українську мову (презентація)

VI. Завдання. Виконайте математичні дії та прочитайте слово.

«ЖОВТІ»

ЧВ+ЕР+ИР-ИР+ТЬ=

Відповідь : ЧВЕРТЬ.

«ЗЕЛЕНІ»

КАН+І+КОМ+УЛ-ОМ+И=

Відповідь : КАНІКУЛИ.

«*ЧЕРВОНИ*»

ПЕМ+РИК-ИК-М+ЕР+ВА=

Відповідь : ПЕРЕРВА.

VII. Завдання «Компліменти українській мові»

Подумайте 1 хвилину у групі і скажіть нашій мові компліменти. Яка наша мова?

Підведення підсумків.

Нагородження переможців.

Учасники гри нагороджуються грамотами «ЗНАВЦІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

«У гостях у героїв казок та мультфільмів»

Вікторина

Мета: повторити й узагальнити знання народних та авторських казок; розширити кругозір дітей,

розвивати пам'ять, увагу, кмітливість, уяву, вміння перекладатися; виховувати в учнів

любов до книги; пробуджувати бажання читати і знати більше казок, ділитися своїми враженнями.

Обладнання: ілюстрації до відомих казок, виставка книг «Моя улюблена казка», музичні уривки з мультфільмів.

Умови вікторини: Діти розподіляються на 2 команди, кожна команда обирає собі назву та капітана. Вікторина складається з 5 конкурсів. Про умови кожного конкурсу окремо повідомляє ведучий. За кожен конкурс нараховується окрема кількість балів. Діти вдома перечитують казки про улюблених героїв.

Хід вікторини

1. Вступне слово вихователя.

- Доброго дня, любі друзі! Я вітаю вас на нашому святі, яке має назву

«У гостях у героїв казок та мультфільмів».

- Діти, ви любите казки, а мультфільми?

Сьогодні, ми зібралися не просто так, а згадати улюблені ваші казки та

мультфільми, дізнатися, хто з вас знає їх найбільше і найкраще.

- Я вважаю, що всі ви любите і добре знаєте цей світ. Хай же у вашій уяві всі казки оживуть, і їхні герої до нас прийдуть. Ваші знання, хай вам допоможуть перемогти у нашій вікторині. А оцінювати ваш виступ буде журі.

(Звучить музика. Заходить листоноша. Вручає телеграми та загублені казкові речі).

- Якісь чудернацькі телеграми. Хтось із героїв казок хотів побувати у нас на святі. А хто? Відгадайте?

1. На свято не зможу прибути, розбила золоте яєчко.

(Курочка Ряба)

2. Врятуйте мене від лиски, яка занесла мене за зелені ліси, за жовті піски, за бистрії води, за високі гори.

(Котик і Півник)

3. Хочу на свято, але сиджу на дереві, бо злякався кабана, скочив на гілку, на якій сидить Ведмідь, а під деревом лежить Вовк.

(Цап та баран)

4. Надсилаю телеграму і усіх вас благаю, знайдіть мій кришталевий черевичок.

(Попелюшка)

5. Чемних діток я вітаю забіяк попереджаю: слухайтесь, бо буде так: як ущипну, буде знак.

(Рак , «Коза Дереза»)

6. «Від дідуся втік, від бабусі втік, скоро буду у вас».

(Колобок).

- Є ще торбинка із загубленими речами . Треба вгадати, що з якої казки.

- рибка (*«Казка про золоту рибку»*)

- дзеркало (*«Білосніжка і семеро гномів»*)

- шкарлупа від горіха (*«Дюймовочка»*)

- колосок (*«Колосок»*)

- рукавичка (*«Рукавичка»*)

- качина пір'їна (*«Кривенька качечка»*)

- ключ (*«Золотий ключик або пригоди Буратіно»*)

-гличик і тарілка (*«Лисичка та журавель»*)

Ось у нас є дві команди : **«Ріпка»** та **«Колобок»**.

- Я оголошую **I конкурс**.

«Кращий знавець казок та мультфільмів».

- Я буду ставити питання спочатку одній команді, а потім другій. Уся команда обдумує запитання і дає відповідь. **Максимальна оцінка – 1 бал за кожну правильну відповідь.**

- 1) Чиїм чоловіком став Пан Коцький? (*Лисиці*).
- 2) Що несла через ліс у кошику Червона Шапочка? (*Пиріжки*).
- 3) Із чого був зроблений Колобок? (*Із борошна*)
- 4) Як звали пантеру, яка допомагала Мауглі? (*Багіра*)
- 5) Куди викликали лікаря Айболитя для лікування хворих тварин? (*До Африки*)
- 6) Хто останнім тягнув ріпку? (*Мишка*)
- 7) Як звали теля з мультфільму «Троє з Простоквашино»? (*Гаврюша*)
- 8) Хто подарував чарівне поліно татові Карло? (*Джузеппе*)
- 9) У якій казці вовкові довелося співати не своїм голосом? (*«Вовк і семеро козенят»*)
- 10) Звідки втік Колобок? (*З віконечка*)
- 11) Чим полюбляв бавитися у вільний час Карлсон? (*Булочками*)
- 12) Хто народився з краплинок води? (*Капітошка*)

II конкурс

«Упізнай казку»

- Я буду читати вам рядок, а ви пригадайте, з якої він казки. **Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.**

1). «Ой, а гарний який! І ріжки є, і хвостик. Молодець, діду! Гарного бичка зробив». (*«Солом'яний бичок»*)

2). «Прибігли мишенята, дивляться не нахваляться: - От так півник! От так молодець! Треба тепер тісто замісити та пироги спекти» (*«Колосок»*)

3). «А він лежав, лежав на вікні, а тоді з вікна на призьбу, а з призьби та на землю в двір, а з двору та в ворота, та й побіг, покотився дорогою».

(*«Колобок»*)

4). «Лисичка до глечика, голова не влазить. Вона туди, вона сюди, то попробує лапкою, то понюхає нічого не виходить». («Лисичка та журавель»)

5). «Дівчинка привіталася з вовком і каже: - Іду до бабусі, несу пиріжки та горщик масла». («Червона Шапочка»)

6). «Чуємо, чуємо, - та не материн це голосок. Наша матінка співає тонесеньким голоском». («Вовк та семеро козенят»)

7). «Був собі дід Андрушка, а в нього – баба Марушка, а в баби – донечка Мінка, а в дочки – собачка Фінка, а в собачки – киця Варварка, а в киці – вихованка – мишка Сіроманка». («Ріпка»)

8). «Вони взяли її тихесенько, принесли додому, зробили їй гніздечко, обложили її пір'ячком і посадили туди качечку». («Кривенькакачечка»)

9). «Увечері стомлена від роботи, вона лягала спати не в постіль, а далі, поряд з пічкою, на золі. І тому, що вона була в золі, в пилюці, брудна, сестри назвали її... («Попелюшкою»)

10). «Ото Івасик як підріс трошки, став просити батька: «Зробіть мені, тату, човник та весельце». («Івасик-Телесик»)

Гра з уболівальниками.

(У грі беруть участь уболівальники кожної команди.

Враховується правильна відповідь та поведінка. За кожну правильну відповідь з місця команда отримує по 1 балу).

- Головний герой якої казки мав довгий ніс і був дерев'яним? («Золотий ключик, або Пригоди Буратіно».)

- Скількох гномів зустріла Білосніжка? (7).

- Хто в казках є царем звірів? (Лев)

- У якому творі хлопчик живе у вовчій зграї? («Мауглі»)

- Герої якої казки – овочі та фрукти? («Чіполліно»)

- У якій казці розповідається про ведмедика, поросятко та їхніх друзів? («Вінні-Пух»)

- У якій казці всі місяці в одну ніч зібралися разом? («12 місяців»)

- Хто першим знайшов рукавичку? (*Мишка*)
- Без чого не заводився моторчик у Карлсона? (*Без варення*)
- Кого врятувала Дюймовочка? (*Ластівку*)

IV конкурс

«Музичний»

Завдання: відгадайте уривки з мультфільмів. **Команда отримує 5 балів за кожний правильно вгаданий музичний уривок.**

V конкурс

«Артистичний»

Виходять по одному представнику з команд і витягують картки із завданням. Учень повинен так показати казкового героя, щоб його команда відгадала. Враховуються швидкість відгадування та якість показу. Учні мають показати: ***Зайчика, Півника, Ведмедя, Кота, Кабана, Рибку;***

Колобка, Дюймовочку, Червону Шапочку, Бабу-Ягу, Карлсона, Буратіно. **Максимальна оцінка за цей конкурс – 5 балів. Колективне підбиття підсумків.**

- А зараз я прошу журі підрахувати кількість балів за всі конкурси й визначити переможця. Аплодисменти команді переможниці.

- Діти, чи сподобалось вам сьогоднішнє свято? Чим?
- Чи сподобався вам ваш власний виступ?
- Який із конкурсів сподобався найбільше?

Урок української мови

4 клас

Тема: Розвиток зв'язного мовлення. Опис. Снігур.

Мета: вчити учнів складати опис снігура, збагачувати словниковий запас дітей; розвивати уміння школярів спостерігати, робити висновки із спостережень; виховувати в дітей бажання допомагати птахам взимку.

Обладнання: малюнки із зображенням птахів, загадка про снігура, прислів'я про птахів.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчальної діяльності.

III. Робота над помилками.

1. Величезні - великий

Червоний – червень

Прилетіли - злет

**Повторення правила
написання слів із
ненаголошеними звуками
[е],[и]**

2. Вечір – вечори, щока – щічки

Піря - оперення

**Відбувається чергування
звуків у коренях слів**

3. Влітку, взимку, навесні

Підсумок: щоб не допускати помилок, потрібно пам'ятати правила правопису.

IV. Розгадування загадок. Складання речень із словом-відгадкою. *Одне речення записуємо в зошит.*

Загадка

Всі в блакитному піджаку,

в рожевій сорочці,

в нас зимою по садку

гуляють, як гості.

Взимку на Україну прилітають червоногруді снігурі.

Визначити грам. основу речення визначити категорії іменників (число, рід, власний чи загальний).

Доводити свою думку, вживаючи слова, тому що ...

V. Робота із тематичним словником. Повідомлення учня.

Снігурі – птахи, які живуть переважно в хвойних лісах Півночі. До нас прилітають пізно восени.

Маса тіла снігура 32-34 г. Колір оперення самця значно яскравіше, ніж у самки, червоне черевце, а у самки – бурувато-сіре. Живляться птахи насіння бур'янів, ягід. Надають перевагу горобині.

Прикмети: «Снігур заспіває, сорока під дах сховається – буде хуртовині».

VI. Бесіда

- Діти, ви прослухали повідомлення, в якому описаного снігура.

- На вашу думку, який це опис художній чи науковий? Чому ви так думаєте? **вживайте терміни**

Сьогодні на уроці ви вчитиметеся складати художній опис, **збагачуватимете словниковий запас. Що ви очікуєте від уроку?**

Пам'ятка написання опису

1. Знайомство з предметом.
2. Який він?
3. Враження від предмета.

VII. Словникова робота.

На дошці записано слова, утворити із них словосполучення, скласти речення, використавши прийменики.

Голівка	→	коротенький,
Спинка	→	товстий
Черевце	→	червоногруде
Дзьобик	→	сіро-блакитна
Хвіст	→	чорна чорний

До яких частин мови належать слова?

Червоногруде черевце, чорна голівка, сіро-блакитна спинка, коротенький дзьобик, чорний хвіст.

Слова для довідок: Північ, червоногруді красені, жарогруді самець, самочка, оперення, білі стрічки, черевце чорна шапочка, насіння бур'янів, ягід .

VIII. Усне складання опису учнями

На горобині сидять червоногруді красені. Це снігурі - гості з далекої Півночі.

Щічки і черевце червоно кольору. На спинці сіре оперення, а крильця - чорненькі із білими стрічками. Невеличку голівку прикрашає чорна шапочка. Маленьким дзьобиком снігур вишукує насіння бур'янів та ягід. Сидять снігурі на деревах.

IX. Запис опису в зошити.

Перевірка написаного. 2-3 учні читають свої твори. Редагування.

X. Бесіда

- Діти, якщо ви побачите цих птахів, як будете себе поводити?

- Де їх можна побачити?

- Як ви допомагаєте птахам взимку?

- Як ви думаєте, а чому у птахів червоне оперення? Давайте пофантазуємо.

XI. Робота в групах

1. Складання легенди про снігура.

2. Діалог снігура і синички.

3. Скласти казку про снігура

Підсумок

Учень читає вірш напам'ять

Як живеться вам, птахи,
на гребінчиках дахів?

На вітрах зимових, лютих,
ви не змерзнете, птахи?

Завітайте-но до мене,

Поговоримо в теплі,

чаю вип'ємо з варенням
та з'їмо духмяний хліб.

Анатолій Костецький

Діти в шапочках птахів: ми любимо насіння бур'янів та ягід. Синичка: а я люблю шматочок сала. Діти, пам'ятайте про нас взимку. *Хто птахам взимку допомагає, той влітку гусені в садах не має.*

Слухання голосів птахів.

Домашнє завдання: скласти опис пташки, яка прилітає до вашого вікна або яку ви бачили на прогулянці.

Коба Н.Я.,
вчитель вищої категорії

Тема: Вклоняюся вам, дерева й трави. Г. Савчук. Вірші.

Мета: вчити учнів виразно читати вірші (*інтонувати речення, ставити логічний наголос*); розвивати дитячу уяву; виховувати у дітей любов до рідної землі.

Обладнання: вірші Г. Савчука «Калина», «Дерево», «Соняшник», малюнки із зображенням рослин.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчальної діяльності.

Діти, сьогодні на уроці ви ознайомитесь із життєвим шляхом і творчістю нашого земляка Г.Савчука. Ви вчитиметесь виразно читати вірші.

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Розповідь вчителя про життєвий шлях Г.Савчука.

Народився Григорій Сидорович Савчук в с. Берестівець Уманського району на Черкащині 27 червня 1941 р.

Закінчив одинадцять класів середньої школи, а потім вступив до Чигиринського сільськогосподарського технікуму і через два роки захистив диплом економіста. Та працював за фахом дуже мало, бо раптовий параліч позбавив його можливості не те що працювати, а й ходити. Але хвороба не здолала поета.

Думається, що секрет його мужності треба шукати в любові. Про що б не писав Григорій Савчук: про зиму чи про літо, калину чи соняшник, про матір з батьком чи Україну - кожен рядок звучить високою нотою щирої любові до людей, рідної землі.

Твори поета зібрані у книзі «Душа джерела».

Сьогодні на уроці ви ознайомитесь із віршами з цієї книги. Як вони називаються ви дізнаєтесь, коли відгадаєте загадки.

2. Завдання для дітей, які працюють в групах. Розгадати загадки

I група-Загадка

Стоїть у червоному намисті, задивляється у воду на свою чарівну вроду. (Калина)

II група-Загадка

*На сонечко я схожий і сонечко люблю, за ним я повертаю
Голівоньку свою...(Соняшник)*

III група-Загадка *Навесні веселить, Влітку холодить,
Восенигодує*

Взимку грі.(Дерево)

Діти, ви правильно розгадали загадки. Ми читатимемо вірші Г. Савчука «Калина», «Дерево», «Соняшник».

А що ви знаєте про калину та соняшник ? *(Діти стисло розповідають про ці рослини)*

Калина - символ України

З давніх - давен садили кущ калини біля хати. Милувались навесні білим суцвіттям, а восени збирали червоні кетяги в пучки, щоб взимку пити чай - ліки від застуди.

Соняшник вирощують на полях нашої України. Величезна жовта шапка соняха приваблює до себе бджіл. А він, пестун, весь час повертає голову за сонцем.

4. Словникова робота.

Дукачі -золота монета. Жіноча прикраса з монет або у вигляді монет;

кетяг- пучок ягід на одній гілці;

пустунець - той, хто любить пустувати.

5. Робота над текстом вірша "Калина" :

а) Читання тексту вчителем:

Стоїть калина біля хати
В червоних давніх дукачах.
Мені здається, що то мати
Із щирим усміхом в очах .
Калина тихо нахилилась,
Торкалась кетягом щоки...
І в пам'ять знову повертались
Дитинства й юності роки.
І знов рушаючи в дороги,
Залюблений в земну красу,

Крізь роки, радощі й тревоги
Я жар калини пронесу.

б) Аналіз прочитаного

- Діти, як ви думаєте, чому автор з такою теплотою згадує калину? (*Роки дитинства і юності*)

в) Робота над виразністю читання. Постановка логічного наголосу, інтонування речень. (*Під керівництвом вчителя*)

6. Читання вірша «Соняшник».

У новій зеленій одежині,
Звідкілясь прибігши навпростець,
Зупинився майже на стежині
Молоденький сонях-пустунець.
Хоча роса холодить ногу босу
Він забув, здивований, про все,
Бо ж із гаю сонце златокосе
Козубок з черешнями несе.
А білявий згусточок туману
По коліна у ставок заліз.
Різнотрав'ям, аж пашисть духмяно
В лузі кимось пройдений покіс.

а) Аналіз прочитаного

- Як ви думаєте, чому автор говорить, що соняшник прибіг, зупинився, був здивований, тобто порівнює рослину з людиною? (*Тому що поет відчуває любов до всього живого*).

- Про що автор ще говорить, як про живу істоту? (*Про сонце, яке несе козубок з черешнями. Туман у ставок заліз*).

б) Робота над текстом

- Виразне читання вірша.

-Інтонування речень.

-Постановка логічного наголосу (*Під керівництвом вчителя*).

Фізкультхвилинка.

IV. Закріплення вивченого матеріалу

1. Робота в групах

I група

Самостійно прочитати вірш «Калина»

- Підібрати до слів - слова - ознаки предметів

(прикметники) Дукачі (червоні), успіх (щирий), краса (земна). Скласти усно діалог із калиною.

Діалог:

-Добрийдень,калинонько!

-Добрий день,хлопчику!

-Хто тобі, Калинонько , червоні дукачі подарував?

-Це осінь золотокоса мене прикрасила.

(Підготуватись до конкурсу на краще читання вірша).

II група

Самостійно прочитати вірш «Калина»

- Скласти словесний малюнок до вірша.

Калина

Росте біля хати калина. Червоні кетяги, ніби намисто з дукатів, виблискують на сонці. А всередині кожної ягідки – насінина - сердечко. Здається, що це мати дивиться на нас із усмішкою.

III група

Читають «Соняшник»

- Підібрати слова - назви ознак до поданих слів

Одежина (зелена), сонях (молоденький), сонце (злотокосе), туман (білявий).

- Підготуватись до виразного читання

IV група

Самостійно читають вірш «Дерево»

Своїм корінням
проросло

Через віки й негоду

Правічне дерево мого

Українського народу

Воно й сьогодні молоде,

Бо старості не знає

Як перезрілий плід впаде

То новий дозріває.

Росте сміливо в майбуття,

Кладе гілок місточок...

Шануй же дерево життя:

Я - твій малий листочок.

2. Робота під керівництвом. Бесіда за змістом прочитаного:

Бесіда

- З чим порівнюється народ?

(З правічним деревом, яке й сьогодні молоде.)

- Чому дерево не знає старості ?

(Тому, що народ не гине. Кожна людина - листочок на цьому дереві.)

- Чому навчає цей вірш ?

(Пам'ятати історію свого народу, усвідомлювати приналежність до свого роду).

- Робота над виразністю читання (інтонування речень, постановка логічного наголосу).
- Дібрати рими до слів : знає (дозріває), майбуття (життя), місточок (листочок). (Під керівництвом вчителя).

3. Представлення учнями кожної з груп виконаного завдання.

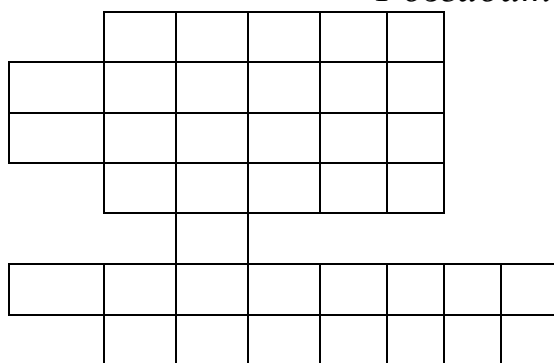
4. Конкурс на краще читання вірша.

(У винагороду діти отримують медалі із зображенням калини та соняшника).

V. Підсумки уроку.

Вірші Г.Савчука пронизані любов'ю до рідної землі. Ви навчилися їх читати, усвідомили , що правічне дерево народу тримається на любові. Кожен з нас листочок на цьому дереві.

Розгадати кросворд

1. Що залізло по коліна у ставок у вірші «Соняшник» ?
2. Чим була прикрашена калина у вірші «Калина» ?
3. Як називається вірш , в якому Г.Савчук порівнює народ із прадавнім деревом?

4. Населення певної країни.
5. 13 літера українського алфавіту.
6. Рослина, схожа на сонце.
7. Рослина-кущ - символ України.

Список використаних джерел

1. Г.Савчук. Вірші.
2. Дивоцвіт дитинства.
3. Методичні рекомендації. Розвиток навички читання.
4. Н.Кусайкіна. Ю.Цибульник. Р.Дерев'яненко
5. Сучасний тлумачний словник української мови.
6. Хрестоматія для учнів початкової школи.

Квітка - семицвітка
(інтелектуальна гра)

Обладнання: квітка - семицвітка з кольорового картону, дзига зі стрілкою.

Правила гри: учні поділені на 7 команд . Капітан команди круте дзигу і на якому кольору зупиниться після обертання – на те питання і відповідає команда.

- зелений – про рослини;
- червоний – про школу;
- білий – про людину;
- жовтий – про тварин;
- синій – про птахів;
- сірий – географічний;
- оранжевий – казковий.

Правильна відповідь 1 бал. Перемагає команда, що набрала більшу кількість балів.

Сектор зелений. Рослини

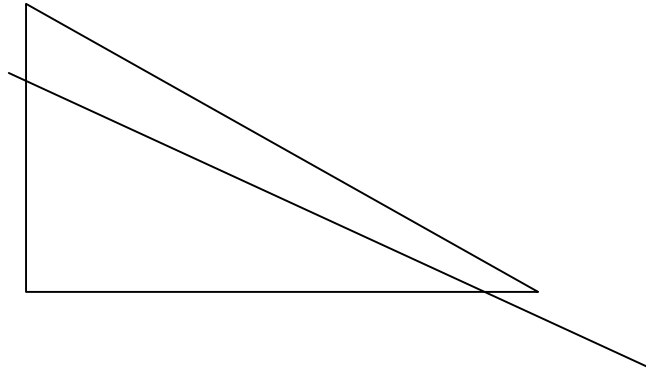
Питання

1. В сінокіс – гірка, а в мороз – солодка. Що за ягода така?
(Калина)
2. Прочитайте назву рослини: ЖИТТЯ'О
3. Одне кинеш – цілу жменю візьмеш. *(Зерно)*
4. Сонечко в траві зійшло,
Усміхнулось, розцвіло,
Потім стало біле, біле
І за вітром полетіло. *(Кульбаба)*
5. Назвіть лікарські рослини.

Сектор червоний. Школа

1. Я потрібна людям всім:
І дорослим, і малим.
Розуму людей учу,
А сама завжди мовчу. *(Книжка)*
2. Доберіть близьке за значенням слово до слова школяр.
(Учень)

3.

Полічіть, скільки на малюнку трикутників.

4. Розгадайте ребуси:

Г1а

(година)

7'Я

(сім'я)

Пі2л

(підвал)

5. Який предмет зайвий?

Шуба, зимова шапка, теплі чоботи, шарф,

Сектор білий. Людина

Питання

1. Вона все тіло накриває,
Від холоду і спеки захищає
І не дає мікробам
Заносити хвороби. (Шкіра)
2. Між двох світил я посередині один. (Ніс)
3. Завжди у роті, а не проковтнеш. (Язик)
4. Що це за штука,
Що день і ніч стука?
Не може зупиниться,
Бо життя скінчиться. (Серце)
5. Він для кожної людини
Ліки має й вітаміни,
Прочитає рецепт уважно,
Що і як робить підкаже. (Аптекарь)

Сектор жовтий. Тварини

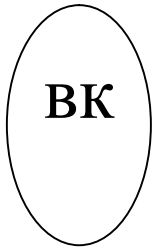
Питання

1. Давня вовкова родина,
То найкращий друг людини. (Собака)
2. Сама ряба, їсть зелене, а дає біле. (Корова)
3. Має комірчин багато,
Щоб горішки в них ховати –
І тому зимові дні

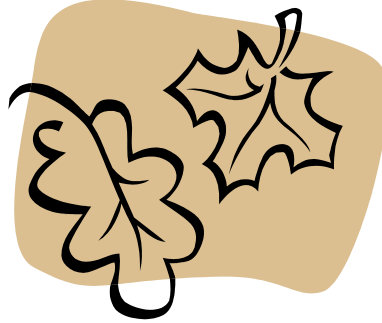
Рудохвостій не страшні! (*Білка*)

4. Це який дивак знадвору
Носить здобич у комору
Не на спині у мішку,
А сховавши за щоку? (*Хом'як*)

5. Прочитайте зашифровані назви тварин

(*Вовк*)

(*Лисиця*)

„„ИЦЯ

Сектор синій. Птахи

Питання

1. В'ється в синіх небесах
Символ миру – білий птах. (*Голуб*)
2. Чорний пан за плугом ходить,
Черв'яків, жуків знаходить,
Сторож вірний, друг полів,
Перший вісник теплих днів. (*Грак*)
3. На ставочку кораблі
Не великі, а малі.
Як впіймати рибку треба –
Хвостики здіймають в небо,
І стирчать собі такі,
Мов великі поплавки. (*Качки*)
4. Пташка ця швидка, моторна,
Знизу біла, зверху чорна,
Хвостик – ріжки, крильця гострі,
Над віконцем хатку мостить. (*Ластівка*)
5. Назвіть перелітних птахів. (*Шпаки, лелеки, граки...*)

Сектор синій. Географічний

Питання

1. Назвіть столицю України. (*Київ*)
2. Яка найбільша ріка України. (*Дніпро*)
3. Які українські міста вам відомі?

4. Які є гори в Україні? (*Кримські, Карпати*)
5. Яке море омиває Україну? (*Чорне*)

Сектор жовтий. Казковий

Питання

1. Народилося таке –
І незграбне, і бридке,
Одиноке і нещасне!
Стало Лебедем прекрасним. (*Гидке каченя*)
2. Сиднем у землі сиділа,
Час настав і всіх здружила:
Діда, бабу, внучку й Хвінку,
Мишку та кицюню Мінку. (*Ріпка*)
3. Стережись хвороба різна,
Дифтерит, ангіна грізна!
Лиш покличете – й за мить
Прийде лікар... (*Айболить*)
4. Я чарівним сном заснула,
І сто років промайнуло, -
Встати я не мала сили,
Ледве – ледве розбудили. (*Спляча красуня*)
5. Він моторчик свій заводить,
Крізь вікно у гості ходить,
Любить він торти й горішки,
З ним не сумно ані трішки. (*Карлсон*)

Підбиття підсумків. Нагородження переможців.

Котельнікова Л. Б.
вчитель початкових класів
Уманська міська гімназія
Уманської міської ради

Курс за вибором «Логіка».

Тема. Збірні поняття.

Мета:

1) ключові компетентності: формувати компетентність вміння вчитися (*визначати мету, планувати свої дії, добирати засоби досягнення мети, оцінювати результати своєї роботи, доводити роботу до кінця, орієнтуватися у часі та берегти його*); загальнокультурну компетентність (*вміння будувати взаємні стосунки на партнерській, толерантній основі*); здоров'язберігаючу компетентність (*взаємозв'язок організму людини з природним і соціальним оточенням, удосконалення фізичної, соціальної, психічної та духовної складових здоров'я, дбайливе ставлення до свого здоров'я*); громадянську компетентність (*здатність екологічно мислити*); соціальну компетентність (*продуктивно співпрацювати у групі, використовувати різні ролі, проявляти ініціативу, підтримувати та керувати власними взаєминами з іншими, конструктивно розв'язувати суперечливі питання чи проблеми, досягаючи консенсусу, уміти брати на себе відповідальність*).

2) предметні компетентності: формувати уявлення учнів про збірні поняття, навчити відрізняти збірні поняття від інших видів понять, наводити приклади збірних понять, вдосконалювати навички порівнювати поняття за певними ознаками, розвивати вміння аналізувати, обґрунтовувати свою позицію, систематизувати набуті знання та використовувати їх під час виконання завдань, виховувати відповідальність, любов до природи, турботливе ставлення до неї, вміння працювати у команді, проявляти ініціативу.

Тип уроку. Засвоєння нових знань.

Очікувані результати:

- учні матимуть уявлення про збірні поняття;

- зможуть самостійно добирати приклади збірних понять;
- зможуть відрізнити збірні поняття від загальних, конкретних, родових, видових і одиничних.

Обладнання: шкала оцінювання роботи для кожного учня «Сонечко», мольберт, пензлик, палітра, таблиця Метод «Прес», дерево «Поняття», платівка з голосом лісу, музичний супровід до фізкультхвилинки, картини «Мертвий ліс», постер «Ліс», наліпки до нього: «кущі», «трав'янисті рослини», «квіти», «гриби», «комахи», «птахи», «звірі»; таблички для 5 кутків: «Зайчики», «Сонечка», «Метелики», «Лисички», «Бджоли», «Червоні», «Жовті», «Білі», «Зелені», «Оранжеві»; роздатковий матеріал, талісмани-наліпки для кожної команди, відео сюжети.

ХІД УРОКУ

I. Очікувані результати.

На дереві, що символізує поняття, ще багато невідомих гілок.

– Що ви очікуєте від уроку?

(Дізнатись про нові види понять, відкрити ці гілочки, дізнатись щось нове).

– Це ми зараз і спробуємо зробити.

II. Евокація (заохочення, викликання).

(Театралізована вистава із залученням учнів усього класу)

- Якось один художник вирішив намалювати ліс.

«Що таке ліс?» – розмірковував він. – **Ліс - це, звичайно, дерева».** І став малювати дерева – ялинки і берізки, дуби і сосни. Дуже непогані вийшли у нього дерева. І такі схожі, що, здавалося, ось-ось пробіжить вітерець, і затріпотять листочками берізки, вклоняться лапи ялинок і сосенок. А в куточку картини художник намалював маленького чоловічка з великою бородою – лісовичка. А який же ліс без лісовичка?

Помилувався художник картиною і поїхав кудись. А коли приїхав, побачив на своїй картині, замість зелених ялинок і кучерявих берізок, одні сухі стовбури.

– Що сталося?- здивувався художник.-Чому засох мій ліс?

– Який же це ліс? Це не ліс, а лише дерева.

– Хіба може бути ліс без кущів, трави, квітів?

– Не може...- відповів художник.

І став малювати нову картину. Він знову намалював дерева, і вони були ще кращі, тому що поряд були такі красиві кущики (*діти наліплюють барбарис, шипшину, ожину*), а на землі-серед зеленої трави – багато яскравих квітів (*ромашки, дзвоники кульбабки*).

– Ось тепер добре, - похвалив себе художник, - ось тепер у мене вийшов справжній ліс.

Але пройшло небагато часу, і дерева знову стали сохнути.

– Ти забув намалювати гриби.

– Так, але хіба в лісі обов'язково повинні бути гриби? Я багато років бував у лісі, але гриби знаходив нечасто.

– Гриби повинні бути обов'язково. Без них не буде лісу.

І художник намалював гриби.

Але ліс продовжував чахнути.

– Це тому, що в твоєму лісі нема комах!

Художник взяв пензлик, і на квітах і листочках з'явилися яскраві метелики і різні жуки.

– Ну, тепер все в порядку,- помилувавшись картиною, сказав художник і знову поїхав кудись. А коли знову побачив свою картину, не повірив очам: замість пишного килима трав і квітів на картині була лише гола земля. І дерева стояли голі, як взимку. Навіть гірше. Художник підійшов до картини і раптом відсахнувся. Все на ній: і земля, і стовбури, і гілки дерев-усе було вкрите армією жуків та гусениць. Навіть лісовичок зовсім відсунувся на край картини здавалося, ось-ось впаде і вигляд у нього був сумний-пресумний.

– Це ти винен! Ти сказав намалювати комах. А вони з'їли весь ліс!

– Звичайно, звичайно, з'їли весь ліс. І навіть мене мало не з'їли.

– Що ж робити? Невже я ніколи не намалюю справжнього лісу?

– Ніколи, якщо не намалюєш птахів. Тому що справжній ліс не може бути без птахів!

Художник не став сперечатися, взяв пензлик, фарби. Він намалював дерева і кущі, постелив гарний барвистий килим з трав і квітів на землю. Під деревами і в траві хитро сховав гриби,

на листочки і квіти посадив метеликів, жуків і бджілок, а на гілочках умостилися веселі птахи.

– Мені подобається цей ліс. І я не хочу, щоб він загинув...

– Але чому і тепер він може загинути? Адже тут є все!

– Не все! Намалюй жабку і ящірку.

– Ні!

– Так!

І художник намалював жабку і ящірку. І ще багато різних тварин. Він закінчив роботу, коли було вже зовсім темно. Художник хотів увімкнути світло, щоб подивитись, що ж у нього вийшло, але раптом почув... («голос лісу» запис).

– Ось тепер це справжній ліс, тепер він буде жити. Тому що тут є все...

– І дерева, і трави, і гриби, і квіти, і тварини. Це ліс. Усі вони разом це і є ліс.

(У ході казки на полотні «Ліс» викладаються дітьми куці, квіти, трави, гриби, комахи, птахи, звірі).

– Які конкретні поняття ви можете назвати з цієї казки?

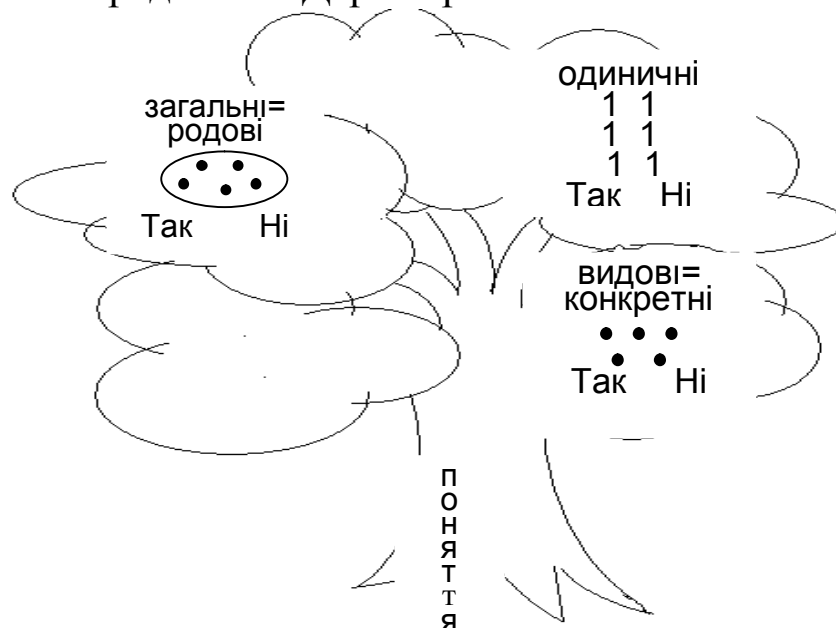
(Дуб, береза, сосна, білий гриб, мухомор, шипшина, ожина, барбарис, кульбаба, дзвіночки, ромашки, ящірка, жабка, бджілка, сонечко, соловейко).

– Які загальні (родові) поняття ви почули?

(Куці, птахи, дерева, квіти, комахи, звірі).

– А до яких понять ви б віднесли ліс?

Ось перед вами «Дерево рішень»:

Почнемо обговорення.

Можливо, це одиничне поняття?

Метод «Прес»:

Займи позицію

Так. Ні.

Позиція: «Я вважаю, що ...»

Обґрунтування: «... тому, що»

Приклад: «...наприклад...»

Висновки: «Отже (тому), я вважаю...»

- Я вважаю, що це не одиничне поняття, тому що він не один єдиний у світі. Наприклад, у світу є багато лісів. Отже, я вважаю, що це не одиничне поняття.

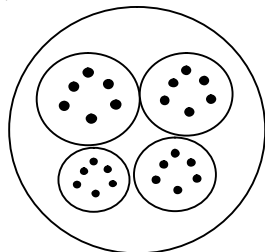
Можливо, конкретне чи видове?

- Я вважаю, що це не конкретне і не видове поняття. Це не один конкретний предмет із загальною ознакою. Наприклад, ліс-це і мухомор, і зайчик, і малина. Отже, ліс - це не конкретне поняття.

Можливо, це загальне родове поняття?

- Я вважаю, що ні, тому що ліс – це не одна група предметів із загальною ознакою, а багато груп. Наприклад, комахи, звірі, гриби, дерева. Отже, ліс-це не загальне (родове) поняття.

А яке ж тоді? *(Якесь нове. Таке, що містить кілька груп предметів, які об'єднані як єдине ціле, як об'єднання чи гурт.)*

Тобто це новий вид поняття.

Ліс – це збірне поняття.

Адже **збірні поняття** – це такі поняття, що об'єднують кілька груп предметів як єдине ціле, як об'єднання або гурт.

– *Робота з підручником, с. 16. Чи збігаються ваші висновки про збірні поняття з поданими?*

III. Усвідомлення значення.

Спробуємо навести приклади збірних понять.

Робота в групах.

Технологія «5 кутків»: «Сонечки» «Зайчики», «Метелики», «Лисички», «Бджілки».

Роздатковий матеріал **«Вибери поняття»** (за правильне виконання група отримує наліпку-талісман).

Перевірка виконання завдань. Отже, про які ще збірні поняття ми дізналися? (Оркестр, армія, бібліотека, луг, зоопарк).

Проблеми для груп:

Цікаво, а поняття «бібліотека» – це збірне чи все-таки конкретне поняття? (Конкретне як вид приміщення, збірне як зібрання різних книг: художніх, навчальних, науково-популярних і тощо).

Якщо одне і те ж поняття може бути кількох видів, то чи може бути ліс якимось іншим поняттям? У якому випадку? (Напр.: одиничним, якщо ми говоримо про Голосіївський ліс, Білогрудівський ліс тощо).

–Робота з підручником, с. 17 № 2.

IV. Рефлексія.

«5 кутків» (розходимось за «кольорами»).

Роздатковий матеріал «Знайди зайве».

Оцінювання виконання роботи наліпками-талісманами.

Відеосюжети.

Які збірні поняття ви побачили? Доведіть.

Які конкретні поняття ви можете назвати? Доведіть.

Які загальні поняття ви бачили? Доведіть.

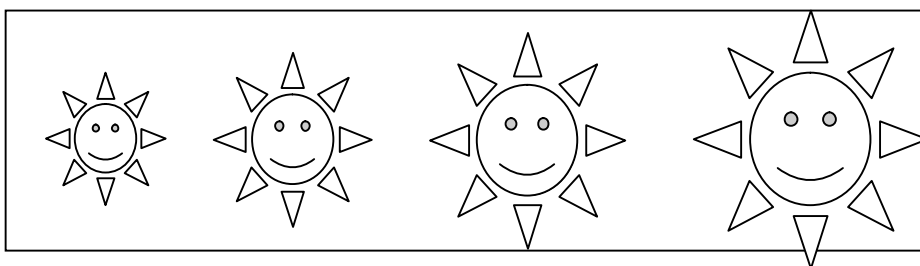
V. Підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку.

– Чи сподобалась вам технологія «Дерево рішень»?

– Чи справдились ваші очікування?

– Про яке нове поняття ви дізналися?

– Оцініть свою роботу за шкалою «Сонечко» (візьміть олівець і розмалуйте те сонечко, яке відображає вашу роботу на уроці).

Гість, який завітав до нас, хоче щось сказати. (*Фото крихітного їжачка на долоні людини*):

Бережіть мене, бережіть ліс, бережіть один одного, бо людина – то теж природа...

Дякую за урок. Дерзайте, досліджуйте, відкривайте. Адже людину треба міряти не від ніг до голови, а від голови до неба (Конфуцій). І це символічно.

VI. У вільну хвилинку.

Вибери завдання, яке тобі до душі.

- * Самостійно дібрати приклади збірних понять.
- * Навести приклад збірного поняття, яке може і збірним, і конкретним.
- * Намалювати збірне поняття.
- * Зашифрувати збірне поняття в ребус.
- * Знайти пісню про збірне поняття.
- * Скласти музичний ребус.
- * Підготувати пантоміму – про збірне поняття.

Список використаних джерел:

1. Дмитриев. Что такое лес? // Мы идем в лес. Альбом с игровыми заданиями. - К.: Веселка, 1988.
2. Митник О. Логіка. 2 клас. Експериментальний навчальний посібник. – К.: Початкова школа, 2007. – 104 с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 192 с.
4. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи. – К.: Абрис, 1997. – 98 с.

Мартьянова Л. М.
*вчитель початкових класів
спеціаліст вищої категорії
Уманської міської гімназії
Уманської міської ради*

Урок української мови

4 клас.

Тема: Змінювання дієслів за числами.

Мета: Вчити орієнтуватись у мовній структурі. Прищеплювати звичку осмислено ставитись до мовних явищ. Вдосконалювати навички роботи з текстом. Формувати уміння розпізнавати дієслова серед інших частин мови. Повторити і поглибити знання учнів про граматичні ознаки дієслова: неозначена форма, змінювання за часами та числами. Розвивати зв'язне мовлення, спостережливість, уяву, фантазію. Збагачувати активний словниковий запас. Виховувати дбайливе ставлення до природи.

Обладнання. Таблиці по темі, комп'ютерна презентація Марево, малюнок морського пейзажу, виставка книг В. Сухомлинського, тлумачний словник.

Хід уроку

1. Організаційний момент

а) Хорове читання учнями вірша про мову.

б) Знов покликав дзвоник в клас -

Знання нові чекають нас.

Ми дуже любим рідну мову,

Її мелодію чудову.

Тож починаємо урок,

Нехай знання ідуть нам в толк.

Що очікуєте від уроку?

Технологія «Мікрофон» (думки дітей).

2. Повторення вивченого матеріалу

а) *Фронтальне опитування.*

- Який розділ вивчаємо?

- Скільки частин мови налічує наша мова?

- Які частини мови називаємо самостійними? Які службовими? Чому?

- Яку частину мови вивчаємо зараз?

б) Вірш про дієслово. (*Читає учень*).

в) Гра «Злови дієслово» (хлопок)

Праця, працьовитий, працювати, працівник.

Думати, задуманий, думка, подумки

Зелень, зелений, зеленіти, зеленіє

3. Перевірка домашнього завдання

Диференційоване завдання. Технологія «Навчаючись учу».

1 група. Н. ф. дієслова. **Синоніми**

Думати – мислити, міркувати, гадати.

Хотіти – бажати, жадати, прагнути.

Кричати – галасувати, репетувати, верещати.

Перемагати – подолати, подужати, побороти.

2 група. Н. ф. дієслова. **Антоніми**

Будувати – руйнувати.

Відпочивати – працювати.

Одягатися – роздягатися.

Заходити – виходити.

Хвалити – сварити.

3 група. Н. ф. дієслова **у фразеологізмах.**

Гнатися за двома зайцями (*братися за декілька справ одночасно*).

Водою не розлити (*міцно, щиро дружити*).

Ловити гав (*бути неуважним, бездіяльно проводити час*).

Яблуку ніде впасти (*дуже багато, тісно*).

Розв'язати язик (*стати балакучим*).

4 група. Н. ф. дієслова **у прислів'ях.**

Жити вам поживати та добра наживати.

Розумний батько сина спитати не соромиться.

Розумну річ приємно слухати.

Хоч три дні не їсти, аби з печі злізти.

4. Робота над вивченням нового матеріалу

а) *Мотивація навчальної діяльності.*

- Дієслово у кожному реченні – немов би диригент малого, але здібного оркестру. Ці оркестри формує тільки дієслово. Воно визначає, скільки учасників потрібно, які ролі дати кожному із них. Дієслово може перемістити або вилучити з речень деяких виконавців. Придивляється, кого зробити солістом, пильно стежить за тим, щоб хтось із підлеглих не взяв фальшиві нотки. На плечі дієслова покладено повну відповідальність за граматичний порядок у реченні.

б) *Оголошення теми і завдань уроку.*

Сьогодні ми прослідкуємо як дієслово – присудок справляється з цим завданням на прикладі його узгодження з підметом.

в) *Дата.*

Класна робота.

Число дієслів.

Коментоване письмо.

г) *Робота з підручником (впр.95)*

- Первинне ознайомлення з текстом.

- Словникова робота (*за тлумачним словником*).

Марево – привиди, примари, видіння. Миготливий шар теплого повітря біля поверхні землі (*особливо в спеку*). Міраж.

д) *Комп'ютерна презентація.* Марево.

е) *Робота в групах.* Кожна група визначає граматичні основи в реченнях. Доповідачі записують ці пари на дошці.

є) *Творча робота.* (*Підкреслити члени речення, надписати частини мови*).

Сонце сховалось, а вершини ще грають позолотою.

5. Робота над правилом. (с.52). Технологія «Незакінчене речення». У реченні дієслово – присудок стоїть у тому ж...

6. Фізкультхвилинка. (*Підійти до вікна і помилуватися приходом весни*).

7. Вибіркове списування. (*За вправою 97*)

а) *Читання тексту учнем.*

б) *Словникова робота.*

Марина – твір живопису, у якому зображено морський краєвид. Мариніст – художник.

в) Перегляд малюнків із морським пейзажем. (*Колективна робота учнів класу, що відвідують школу мистецтв*).

г) Добір заголовку. (*Берег моря. Неспокійне море*).

д) Запис речень з однорідними членами речення з коментуванням біля дошки.

є) Визначення числа дієслів у записаних реченнях.

8. Оцінювання учнів. *Додаткові запитання*

9. Реклама збірок творів В.О.Сухомлинського. Квітка сонця.
Чиста криниця.

10. Підсумки уроку. Малюнок «Гілочка росту дієслова».

(на листочках гілочки написані граматичні ознаки дієслова).

Міркування. Я знаю, що дієслово...

11. Домашнє завдання. *с.52-53 правило.*

1 група – впр. 98 (*міркування*)

2 група – впр. 97 (3)

Ось і пролунав дзвінок,

Закінчився наш урок.

За роботу по заслугі,

Щиро дякую вам, друзі!

Мацнєва Н.

*вчитель початкових класів
Уманської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №11
ім. М.П.Бажана*

Інтегрований урок

Я і Україна. Природознавство. Українська мова.

Розвиток зв'язного мовлення.

3 клас

Тема уроку. Вода в природі. Три стани води. *Складання казки за уявою «Як подорожує краплинка води»*

Мета. Сформувати уявлення учнів про роль води у природі; з'ясувати за яких умов вода може перебувати в трьох станах; закріпити вміння учнів самостійно складати розповіді; розвивати уяву, фантазію, розширювати кругозір; виховувати любов до навколишнього світу, спостережливість, бережливе ставлення до природи.

Обладнання. Таблиця «Кругообіг води в природі», обладнання для дослідів, ілюстрації, запис пісні про дощ, малюнки учнів.

Хід уроку

I. Організація класу.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів.

Фенологічні спостереження за тиждень(черговий учень)

- Сьогодні у нас не звичайний урок, а урок-подорож до казкових краплинок.

Епіграф до уроку:

Буває хмаркою вона,
пушинкою буває,
бува як скло,
крихка й тверда -
звичайна, підкажіть,...
(Вода)

III. Повідомлення теми та мети уроку.

Слово учителя. На сьогоднішньому уроці ми ознайомимося з властивостями води, з її кругообігом у природі, вирушимо з нею у цікаву мандрівку, послухаємо цікаві розповіді

учнів, а потім і самі створимо казку «Як подорожує краплинка води».

IV. Вивчення нового матеріалу.

Формування груп (учні об'єднуються в групи).

1 група. «Краплинки». Без води немає життя.

2 група. «Дощик з хмарки». Властивості води.

3 група. «Сніжинки». Вода - розчинник.

4 група. «Крижинки або град». Перетворення води.

5 група. «Озерце або річка». Кругообіг води в природі.

- Кожна з груп готувала інформацію заздалегідь. Захист теми триває 2-3 хвилини.

Перша група. «Краплинки».

а) Загадки. Не дід, а сивий, не спить, а стелиться.

Вкриває землю й океан, а зовуть його...*(Туман)*

Що таке пливе і ллється, часом на камінь дереться,

Як немає – все висихає, звір і пташки помирає. *(Дощ)*

б) Прочитати статтю «Без води немає життя» *(Підручник, с.91-92).*

в) Дати відповіді на запитання *(усно)*

- До якої частини природи відноситься вода?

- Де на Землі є вода?

- В якому стані зустрічається вода на Землі?

- Яке значення води на Землі? *(Відповідають учні першої групи.)*

Друга група. «Дощик з хмарки»

а) Проводять досліди і роблять висновки про властивості води-рідини.

Дослід 1. У склянку з чистою водою опустити ложку. Чи добре її видно?

Про яку властивість води це свідчить?

Дослід 2. Подивіться, чи має вода колір.

Дослід 3. Визначте, чи має вода запах.

Дослід 4. Налийте воду у дві різні колби (склянки, банки). Чому вода в них займає різну форму?

- Пояснити прислів'я. Не брудни водиці бо схочеш чапиться. Ліс і вода-брат і сестра.

Третя група. «Сніжинки».

а) Прочитати статтю «Вода-розчинник» з підручника (с.93-94)

б) Провести досліди і зробити висновки.

Дослід 1. У склянку з водою вкинути крейду, розмішати. Дати відстоятись. Що спостерігаєте?

Дослід 2. Кинути в склянку 2-3 кришталіки марганцевокислого калію. Розмішати паличкою.

- Куди зникли кришталіки?

- Яку властивість води ми спостерігали?

- Чи є у води свій смак?

Дослід 3. Насипати у склянки з водою піску, глини, влити олії, нафти - розмішати.

- Що спостерігаємо?

- Який висновок можна зробити?

- Назвати речовини, які не розчинились у воді (глина, пісок, крейда, олія, нафта, бензин).

Четверта група. «Крижинки».

а) Прочитати статтю «Перетворення води» з підручника (с.94-95).

б) Група проводить досліди за підручником, за допомогою вчителя.

- Звідки взяли краплинки води на тарілці?

- Куди зникає вода з калюж?

в) Дати відповіді на питання (усно).

- В яких трьох станах може перебувати вода у природі?

- Що таке водяна пара?

- Як називають воду в газоподібному стані?

- Як називають воду у твердому стані?

- За яких умов вода з рідкого стану переходить в твердий?

- Які властивості має сніг? Лід? (Відповіді учнів)

П'ята група. «Озерце або річка».

а) Прочитати статтю «Кругообіг води в природі» з підручника (с.96-97)

- В які пори року в природі відбувається перетворення води з рідкого стану в твердий, з рідкого-в газоподібний, з газоподібного стану - в рідкий, з твердого стану - в рідкий.

б) Провести дослід.

- Нагріти вологий ґрунт і прикрийте склянкою (за допомогою вчителя). Що ви спостерігаєте? (Відповіді учнів).

в) Розказати за схемою як відбувається кругообіг води в природі.

Вчитель. Ви всі молодці. Добре підготувались і цікаво все розповіли.

Фізкультхвилинка

Зранку я встаю, вмиваюсь,
У водичці я купаюсь.
Розімнусь, зроблю стрибок
І візьму води ковток.
А зарядку як зроблю,
То водички я поп'ю.

V. Робота над складанням казки.

Вчитель читає учням казку «Ялинка і краплинка».

Жила біля школи ялинка. Не хотіла вона вмиватися. Дізналися про це краплинки. Спустилися потихеньку і стали вмивати нечупару. А та колеться, не дається. Та краплинки впоралися з роботою, хоч і дуже втомилися. Впали поряд на землю й поснули. А ялинка не довго думаючи, з'їла їх усі і задоволено посміхається.

Все це побачило сонечко, припекло ялинку. Та злякалася і віддала краплинки.

Вчитель. Ви прослухали казку. Вона сподобалась?

-А тепер уявіть, що ви спіймали краплинку, і вона підкаже вам свою казку.

Зараз ми будемо складати казочку і записувати її у зошит.

VI. Складання і запис своїх казок.

Робота в зошиті з розвитку мовлення.

- Прочитати початок казки.

Йшов рясний дощ. Краплинки радісно кружляли у таночку. Раділи, співали пісню дощові. Сіла одна краплинка на листок калини. Заіскрилася, запишалася. Та раптом побачила маленьку тендітну лінку з прив'ялим листям...

- Що може відбутися далі?

(Діти складають продовження і зачитують написані казки).

VII. Висновок.

- Бачите, як багато нам розповіла краплинка, яку ми впіймали. Вона змусила розібратися нас у законах природи.

VIII. Підсумок уроку.

- Про що ми говорили на уроці?
- Який шлях проходить вода у природі?
- Як ми повинні ставитися до природи?

IX. Оцінювання.

X. Домашнє завдання. Підручник *с.91-97*. читати, переказувати, підготувати 2-3 народні мудрості про бережливе ставлення до природи.

Майданнік В. П.
учитель початкових класів
Дубівський НВК
Уманського району

Урок з української мови **Прикметник**

Тема: Прикметник. Загальне поняття про прикметник (*питання, значення, роль у реченні*).

Мета: Ознайомити учнів із істотними ознаками прикметників (*питання, значення, роль у реченні*); формувати уміння добирати прикметники, виділяючи їх із тексту; розвивати, узагальнювати; виховувати любов до рідної мови.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань.

1. Закличка

Вийди, вийди сонечко
на дідове полечко
на бабине зіллячко
на наше подвір'ячко.

Учитель: Сьогодні другий місяць весни.

Все пробуджується, оживає.

-Без чого не можуть жити рослини ?

-Тварини ? (*вода, тепло, світло, ґрунт, повітря їжа*).

-А без чого не можуть жити люди ? (*без мови*)

2. Каліграфічна хвилинка.

* М м ма мо му ми ме мі

Речення.

Українською мовою розмовляють українці.

~~~~~ ..... =====

схема речення

~~~~~ ..... ===== .

розбір речення за членами речення, визначення мови:
іменник – підмет, головний член речення (*українці – хто ?*
розмовляють мовою – другорядний член речення)

звук - буквенний аналіз слова (*схема розбору*).

українці – 8 б., 9 зв.

^

й і

голосні [у, а, і, ї]

приголосні [к, р, й, н, ц].

3. Усне повторення правил (тема – іменник). (мікрофон

)

(*Сильніші учні з мікрофоном перевіряють правила по темі*
«Іменник»).

II. Мотивація навчальної діяльності, оголошення теми і теми уроку.

- Гра «Відгадай предмет» (*істоти, неістоти*).

- Що це ? (*легенька, гостренька, пластмасова*) - (*ручка*).

- Хто це ? (*світловолоса, голубоока, вихована, привітна*)

(*діти відгадують*) – *Кравець Анастасія*.

Учитель. Всі слова які відповідають на запитання який ?, яка ?, яке ?, які ? – це частини мови – прикметники. Ці слова чарівні, вони прикрашають нашу мову, надають їй різнокольорових відтінків.

1. Робота з сигнальними картками.

(*визначення роду іменників*).

парта, олівець, пенал, гумка, перо

2. Підбір прикметників до поданих іменників

(*робота в групах*)

Дві команди (*командир записує на дошці, а члени команди придумують прикметники до іменників*).

I команда

Хто ? народ

(*який*)

(*за 1 хвилину яка команда більше напише іменників, та і перемагає*). Взаємоперевірка.

II команда

Що ? держава

(*яка*)

III. Вивчення нового матеріалу.

1. Робота за таблицею «Прикметник»

(питання, роль у реченні – другорядний член речення, значення).

2. Вправа 82, стор. 37

(усно розбираємо, записуємо).

Море (яке?) ~ Серце (яке ?)~~~~~

Народ (який ?)~~~~ Руки (які ?)~~~~~

IV. Фізхвилинка (м'ячик)

(всі діти в колі, учитель називає іменник, а учень – прикметник).

Наприклад : сонце - ясне, мама - ніжна, батько - працьовитий.

V. Узагальнення і систематизація знань, умінь, навичок.

1. Вправа 83. (усно).

(Вставляємо пропущені прикметники).

2. Вправа 84. (розбір за членами речення).

- Летить на крилах радісна весна.

===== ~~~~~

- Будить сонну землю, голі дерева, веселі струмки.

===== ~~~~~ ~~~~~

~~~~~

(далі усно)

Висновок : прикметники у реченні виступають як другорядний член речення.

(хором повторили)

1. Вправа 85.

(вірш про мову)

Завдання: за допомогою яких прикметників авторові вдалося змалювати предмет навколишнього середовища ?

2. Самостійна робота.

(завдання в друкованих зошитах по темі «Прикметник»)

Учні проводять взаємоперевірку, виправляють червоною пастою помилки, аналізують.

VI. Розвиток мовлення.

1. Загадка : Чим закінчується літо, а починається осінь ?

Заміни в слові приголосний так, щоб з птаха вийшла свійська тварина

Орел - осел

2. Робота з фразеологізмами

- Кінці у воду.
- До останньої краплини
- Каламутити воду
- Іти проти течії

3. Робота над прислів'ями.

Зароблена копійка, краща за крадений карбованець.

~~~~~

~~~~~

~~~~~

(назвати прикметники).

VII. Підсумок уроку.

- Із якою частиною мови ми з вами почали знайомитись ?

- Про які істотні ознаки прикметників ми сьогодні дізналися ?

VIII. Домашнє завдання (стор. 38, Вправа 87)

Михайловин В. В.
*вчитель початкових класів
спеціаліст вищої категорії
Уманської міської гімназії
Уманської міської ради*

УРОК – ТЕЛЕПЕРЕДАЧА

читання 2 клас

Тема: Хто правий?
О.Буцень «Чи є зима?»

Мета: Познакомити учнів з життєвим і творчим шляхом О.Буценя; вчити виразному та інтонаційному читанню текстів; вчити учнів аналізувати й узагальнювати прочитане; складати план до твору; розширювати кругозір читання; розвивати критичне мислення, зв'язне мовлення, пізнавальні інтереси; виховувати спостережливість, любов до природи.

Обладнання: Портрет О.Буценя, маски зайця, лисиці, вовка, ілюстрації черепахи, сороки, ворони, таблиці, комп'ютер, мультимедійна дошка, мікрофон, виставка літературних казок.

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

1. Читання девізу.

- Хто багато читає,
Той багато знає,
Хто швидко читає,
Той багато зробити встигає.

2. Технологія «Мікрофон».

- Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

3. Ознайомлення із завданнями.

- Виразно, інтонаційно читати.
- Чітко відповідати.
- Творчо працювати.
- Співпрацювати в групах.

- Вміти слухати інших співрозмовників.

II. Актуалізація опорних знань учнів.

1. Бесіда вчителя.

– Сьогодні в ефірі – дитяча телепередача «В гостях у казки». З вами постійна її ведуча Валентина Володимирівна. Я рада вітати всіх присутніх студії. Наша передача монтуватиметься з різних телестудій. Розпочинаємо.

2. Робота в «Комп'ютерній студії».

а) Орфографічні вправи.

- Якщо ви хочете бути справжніми авторами, працювати будемо за акторськими правилами. Актори, ведучі повинні багато читати, швидко і виразно промовляти слова, швидко орієнтуватися у запропонованих текстах.

- Промовте: га - ха, зі-сі, ву - фу, аб - ап, ти - ши, їу - ку.

б) Мовна розминка. Читання скоромовок (в різних темпах, з різною інтонацією).

На одній сосні високій

Десь – колись жили сороки.

Дві сороки – білобоки

Одинокі дві сороки.

3. Робота і «Театральній студії». Перевірка домашнього завдання.

а) Інсценізація в особах розмови зайчика, лисички та вовка (с.75-77).

б) Читання учнями складених казок для зайчика (для сильних учнів).

III. Мотивація навчальної діяльності.

- Читання теми уроку.

IV. Робота в «Інформаційній студії»

Ознайомлення з життєвим і творчим шляхом О.Буценка (проекується на мультимедійну дошку).

Народився Олег Васильович Буцень 4 березня 1923 року в м. Києві в сім'ї службовця. У 1941 році після закінчення десятирічки поступив у Тбіліське авіаційне училище і через кілька місяців прибув на фронт у діючу армію. Воював на різних

фронтах аж до Дня Перемоги, нагороджений медалями. У 1951 році закінчив філологічний факультет Київського державного університету імені Т.Шевченка. Перші вірші з'явилися у фронтовій пресі, у студентські роки друкувався у газеті. Працював учителем української мови і літератури, на радіо, у видавництві «Веселка». Написав для дітей багато оповідань та казок. Помер у 1966 році в Києві.

V. Робота в студії «Юних дикторів».

1. Робота над заголовком.

- Чим він цікавий?

(Висловлення учнями своїх думок).

2. Читання казки вчителем. Перевірка первинного сприймання.

- Хто запитував: «Чи є зима?»

- Хто головні герої цього твору?

- Твір «Чи є зима?» - це казка чи оповідання?

3. Словникова робота (за комп'ютером).

Читання слів. Гра «Луна»

а) Почалапала, надибала, занесло, верзеш, зроду-віку, плетуха, пробурмотіла.

б) Добір протилежних за значенням та близьких за значенням слів:

Холодний

Брехала

Вчора

Глянула

Шукати

Вигукнула

Простий

Казала

Вгору

Люта

4. Читання окремими учнями частин тексту

5. Аналіз змісту тексту.

- Про яку пору року йдеться у казці?

- Що пробудило черепаху?

- Який був у неї сніданок?

- Назвати дійових осіб II частини.

- З ким зустрілася сорока наступного дня?

- Про що вона розповіла вороні?

- Чому черепаха не повірила сороці, що настане зима?

- Яка з пташок виявилась спостережливішою?

6. **Обери позицію». (Технологія Хто «має рацію?»)**

- Скажіть, хто з тварин має рацію? Хто з вас думає, що черепаха має рацію – відстоюють свої думки у кутку «За». Хто з вас думає, що має рацію сорока, відстоюють свої думки у кутку «Проти».

7. **Вибіркове читання.**

VI. **Робота в «Творчій студії».**

1. *Самостійне читання казки.*

2. *Складання плану казки (колективно).*

- Сніданок черепахи.
- Розмова черепахи з сорокою.
- Пояснення ворони.

3. *Мовно-логічне завдання (проектування на мультимедійну дошку).*

Черепаха – це невеличка (*тварина*). Її тіло вкрите міцним (*панциром*). Живе в (*нірках*), в болотах, озерах і річках. Живиться (*зеленими*) (*листочками*) (*смачними*) *корінця(ми)*. Черепаха живе (*довго*), до 100 років. З настанням осінніх холодів (*засинає*) (*і спить*) *аж до весни*).

VII. **Робота в «Ігровій студії».**

1. *Робота в групах (диференційовано).*

I група. Читання в особах II частини казки.

II група. Гра «Чи є такі речення в казці?»

- 1) Був теплий осінній ранок (-)
- 2) Добридень, вороно, - відказала черепаха (-).
- 3) Чи я коли брехала? – образилася черепаха на сороку (+).
- 4) Сестричко, ти тільки послухай, - заскрекотала сорока. (-)

III група. Прочитати правильно текст із казки.

Вуб лодхоний іністій нокра.
Зирловину цесок з-за ркихма,

саско нукилом інціпро ан люзем. Повзлави паречеха ан гул.

2. Гра «Продовж речення».

3. Інтерв'ю у черепахи: «Що сниться їй взимку?»

Підсумок.

VII. Підведення підсумків.

- Що вдавалося вам найкраще?
- Що викликало труднощі?
- Що вас здивувало?
- Чи здійснились очікувані результати?

Домашнє завдання. Стор. 78-80, читати, стислий переказ.

- Цікава інформація про черепаху.

Список використаних джерел

1. Гром'як Р.Г. Літературознавчий словник-довідник. ВЦ «Академія», К., 1997.

2. Рейд К. Енциклопедія для наймолодших. Все про тварин. «Махаон – Україна», К., 1999 р.

3. Чайковський Б.Й. Дивосвіт «Веселки». Антологія літератури для дітей та юнацтва. К., «Веселка», 2005 р.

Тема: Написання НЕ з дієсловами.

Мета: ознайомити дітей з правописом частки не з дієсловами, розвивати уважність, виховувати культуру поведінки.

Обладнання: підготовлений лист від учня, прислів'я, дієслова - винятки, чистий аркуш ватману.

Тип уроку: урок розв'язання навчальної задачі.

Хід уроку.

I. Організаційний момент.

- На уроці української мови вам знадобиться: підручник, робочий зошит, пенал.

II. Колективне виправлення помилок і пояснення правил правопису.

- Вам цікаво, чому я тримаюся за голову? Зараз зрозумієте самі! Ось записка, передана мені одним учнем (*звичайно не з нашого класу*). Після її прочитання, голова в мене і заболіла.

Подивіться що в ній написано.

Кіт пушок – пустун виликий.

Влаштував собі він свято.

Вранці кіт уліс у банку,

Зів у бабці всю смитанку.

- Вам необхідно відшукати всі допущені помилки, пояснити орфограми, підібрати, де треба, перевірні слова. Діти знаходять орфограми, виправляють помилки і пояснюють правила правопису.

III. Повторимо частини мови:

- З орфограмами впоралися, а тепер знайдіть в тексті частину мови, яка буває живою і неживою.

(Учні знаходять у тексті іменники).

- Як називається ця частина мови?

- Про яку частини мови говорять, що вона не називає предмети, а тільки вказує на них? Чи є ця частина мови в тексті?

- А чи знаєте ви частину мови, яка служить для зв'язку слів у реченні? Наведіть приклад з тексту.

- Як називається частина мови, яка вказує на ознаку предмета?

- Знайдіть у цьому тексті частину мови, яка вказує на дію предмета.

(Діти називають дієслова: влаштував, уліз, з'їв.)

- Розкажіть мені все, що знаєте про дієслова.

- Письмово зробіть морфологічний розбір дієслова.

Відповіді дітей:

Влаштував - дієслово, що зробив?, початкова форма - влаштувати, мин. час, ч.р., одн.

IV. Частка НЕ і дієслово.

- Чому ж цей учень допустив стільки помилок?

Відповідайте мені тільки дієсловами.

Відповіді дітей записуємо на дошці у перший стовпчик.

не вчив
не думав
не трудився
не слухав
не працював
вчив
думав
трудився
слухав
працював

- Учень не зробив би стільки помилок, якби він ... (На дошці з'являється другий стовпчик).

- Порівняйте за змістом дієслова першого і другого стовпчиків. (Дієслова першого стовпчика заперечують дію).

- Що вказує на заперечення дій? (Маленьке слово не).

- Це маленьке слово називається **частка**.

- Як думаєте частка НЕ - це службова чи самостійна частина мови?

- Що ви знаєте про службові частини мови?
Діти

- Службові частини мови не називають ні предметів, ні ознак, ні дій. Вони не є членами речення. До них не можна поставити питання.

- Як пишеться частка НЕ з дієсловами?

- А знаєте чому? Слухайте казку:

Сила любові.

Горду і вперту Частку НЕ полюбило Дієслово. Сумною була ця любов. Дієслово говорило: "Люблю", а вона йому "Не люблю". Воно казало "Вірю", а вона йому: "НЕ вірю".

Частка НЕ ніколи не підходила до Дієслова близько і писалася від нього тільки окремо. Однак Дієслово було постійним у своїх почуттях.

Ось одного разу НЕ і каже йому: "Я відповім тобі взаємністю, якщо доведеш, що жити без мене не можеш".

Зітхнуло Дієслово сумно і відправилось поневіритися по словниках, підручниках, книгах, по всьому білому світу.

V. Робота з прислів'ями.

1. - Заглянуло Дієслово в бібліотеку, знайшло прислів'я, а прочитати не може. Початок від одного прислів'я, а закінчення від іншого. Допоможіть! Складіть прислів'я, поясніть їх зміст.

Хто (не) працює

(не) сидіти на печі.

Їсти калачі -

поспішай справою.

(Не) поспішай мовою,

той (не) їсть.

- Запишіть прислів'я, розкриваючи дужки.

- Прочитайте дієслова з часткою НЕ.

- Як написали ці слова, чому?

2. Робота з підручником.

- Спишіть прислів'я з тексту вправи 206. Підкресліть дієслова з НЕ.

- Яка спільна думка висловлена в прислів'ях?

VI. Фізкультхвилинка.

VII. Творча робота: «Правила поведінки на уроці».

- Зайшло Дієслово і до нас у школу, вирішило прочитати «Правила поведінки на уроці». А там всі дієслова з часткою НЕ. Як думаєте, що там було написано? Діти на великому аркуші ватману фломастерами різних кольорів записують складені пропозиції.

НЕ запізнюватися до школи.

НЕ розмовляти на уроці.

НЕ заважати своєму сусідові по парті.

НЕ малювати на партах.

НЕ смикати дівчаток за кіски.

НЕ жувати на уроці.

- Діти, що ж знову побачило Дієслово?

Діти:

- Частка НЕ з дієсловами пишеться окремо.

VII. Дієслова-виключення.

Вчитель - Сумне Дієслово повернулося до своєї коханої. Вона як завжди, відскочила від нього з криком: "Негідник! Ненавиджу! "І раптом завмерла від несподіванки, опинившись в обіймах Дієслова.

- Прочитайте ці дієслова (На дошці таблиця з дієсловами-винятками).

Неволити,

нездужати,

непокоїтись,

непритомніти,

недочувати,

недобачати.

- Поясніть значення слова нездужати.

- Підберіть до дієслова непокоїтись слова близькі за значенням.

- Спробуйте здогадатися, чому в цих словах частка НЕ пишеться разом з дієсловами?
(Без частки НЕ ці дієслова не вживаються.)

- Запишіть ці дієслова - винятки, їх треба запам'ятати.
Діти записують дієслова-винятки в зошиті.

VIII. Підсумок уроку.

- Перевіримо - наскільки ви на уроці були уважними.
Плесніть в долоні над головою, якщо дієслова треба писати разом і покладіть руки на стіл, якщо писати їх треба окремо.
Дієслова для вправи.

Ненавидіти, не вирішує, неволити, не бігає, нездужати, не боїться, непокоїть, не знає, недочуває, не нудьгує.

IX. Домашнє завдання.

Скласти декілька пропозицій на тему "Поведінка дітей вдома, коли немає дорослих", використовуючи дієслова з часткою НЕ.

Урок доброти «Дивіться на нас як на рівних!»

Урок-бесіда 3-4 класи.

Мета: Ознайомити детальніше дітей з такою соціальною категорією як діти та люди-інваліди. Звернути увагу дітей на їх права. Формувати в дітей любов і повагу до людей з обмеженими можливостями. Виховувати чуйність, співчуття та гуманне ставлення до людей із вадами.

Обладнання: Таблиці "Права дитини", ватман, кольоровий папір, ножиці, клей.

Хід заняття

Вступне слово

Доброго всім дня і гарного настрою! Я рада сьогоднішній нашій зустрічі.

Послухайте будь-ласка уважно поетичні рядки, які я вам зачитаю.

(Зачитується вірш Ю.Тітова «Поет в колясці»)

Сиджу в колясці, так собі сиджу.
Проходять люди, поглядають косо.
А що я їм у відповідь скажу?
Для них мій голос зовсім безголосий.
Усі здорові, ну а я – такий.
Інакше жити між людей не можу.
Але мій дух незламний і палкий –
У ньому сила невичерпна, Божа.
Ніхто не знає, що в моїй душі.
Ідуть, минають, поглядають косо.
Не доброту від вас я залишив,
А біль, який зневірою голосить.
Хтось кине гривню, щоби я не вмер.
А хтось копійку тицьне мені в зуби.
Такий народець "добрий" є тепер:
Не дасть померти, але словом згубить.
Та я із тих, що гніву не несуть,

Навіть тоді, коли життя не вдасться.

І попри всю зухвалу мою суть,

Пишу відверто: «Я – поет в колясці!»

- Діти, як ви думаєте, кому належать ці рядки?

Так. Ці слова написані людиною-інвалідом, хворим на ДЦП (дитячий церебральний параліч) – Юрій Тітов – член національної спілки письменників України, автор чудових поезії та пісень.

Думаю, ви вже здогадалися тему нашого уроку, і знаєте, що ми поговоримо про життя людей-інвалідів.

1. Люди-інваліди або люди з обмеженими можливостями – це ті люди, які мають певні фізичні та розумові вади, вади у своєму здоров'ї. Ми всі маємо хвороби: у когось болить животик, в когось - вушко, горло... Ви можете поламати ніжку, ручку, але ви знаєте, ви просто упевнені, що незабаром ви одужаєте і будете здоровими. А люди-інваліди, на жаль, не можуть одужати і змушені жити з своєю хворобою (*вадою*) усе життя. Люди з обмеженими можливостями мають важкі невиліковні хвороби: проблеми опорно-рухового апарату (*людина не може ходити, працювати руками, тощо*); вади слуху (*людина погано чує або не чує зовсім*); вади зору (*людина не здатна бачити навколишнє*) та інші.

- Як ви думаєте, чи важко таким людям жити поряд з нами? Чому?

Вади, які породжують інвалідність можуть бути вродженими і набутими.

- Скажіть, як ви це розумієте?

Так, людина може народитись з певною вадою і мати інвалідність від народження, а може її набути упродовж життя внаслідок нещасного випадку, тощо. Запам'ятайте головне – від цього **НІХТО НЕ ЗАСТРАХОВАНИЙ**, тому що в будь-яку мить життя, кожен з нас може стати людиною-інвалідом.

2. Іноді по телебаченню можна побачити діяльність таких людей, їх досягнення. Ніяка важка хвороба не ламає їх, не дивлячись на свої вади – вони досягають певних висот і стають відомими у світі людьми. Адже Господь, забираючи в цих людей здоров'я, обов'язково дарує їм якийсь талант і неймовірно добре серце.

- Скажіть, як ви це розумієте?
- Яких видатних, відомих людей минулого і сучасності, що мають інвалідність ви знаєте?
- Ю.Тітов – поет (*хворий на ДЦП*).
- Г.Савчук – поет Уманського району с.Берестівець
- Леся Українка – письменниця (*туберкульоз кісток*)
- Людвіг Ван Бетховен – композитор (*вади слуху*)
- О.Мересьєв – льотчик (*втратив нижні кінцівки*)

І багато інших, не менш хороших і талановитих людей, в яких крім таланту є ще й жагуча любов до життя.

3. Всі ці люди, що намагаються жити гідно, не дивлячись на свої вади, досягають певних висот, бо живуть під девізом: "Дивіться на нас як на рівних. Ми такі ж як і ви!" Вони бажають, щоб їх сприймали як звичайних людей.

4. Тому, і звичайні діти, і діти із вадами однаково мають рівні права:

- Право на життя.
- Право на освіту.
- Право на дозвілля.
- Право на турботу. Діти-інваліди мають право і потребують особливої турботи про їх фізичний та психологічний стан.

Світова громадськість турбується про людей та дітей з обмеженими можливостями. 3 грудня – Міжнародний день інвалідів, відзначається в усьому світі. Для таких людей проводяться різноманітні конкурси, змагання. Думаю, ви всі чули про всесвітні і всеукраїнські параолімпійські ігри. Дивлячись їх, неможливо не захоплюватись мужністю цих людей. В нашому місті проводиться щорічний фестиваль "Повір у себе", де кожна така дитина може розкрити свої таланти. А також створений Центр медико-соціальної реабілітації, де діти мають можливість навчатись, лікуватись і спілкуватись з друзями. Звичайно, цього недостатньо, тому що ці люди потребують від нас більшого.

Вправа "Потреби людей-інвалідів"

"Не дивіться на вади мої –
Краще гляньте у душу мою.
Та послухайте дзвін-ручаї –
Я нічого від Вас не втаю."

Саме так закликають нас ці люди не звертати надмірну увагу на їх вади, а сприймати їх як рівноправних особистостей.

- Давайте разом подумаємо, чого потребують від нас люди-інваліди. Що кожен з нас може зробити для цієї категорії людей?

(На дошці малюється знак «людина-інвалід» і вписуються відповіді дітей).

Наприклад: турбота і милосердя, людяне і гуманне ставлення, фізична і матеріальна допомога, щира посмішка, привітне, лагідне слово.

Вправа «Послухай себе»

Покладіть праву долоньку на своє серце. Про що воно вам говорить? Давайте подаруємо наше любляче серце тим, хто цього потребує!

Для цього кожен з вас виріже із кольорового паперу серце того кольору, який подобається найбільше і на ньому напише своє побажання усім таким діткам.

Потім усі серця із побажаннями наклеюються на ватман.

Наше заняття закінчується. Подаруйте посмішку один одному і не забувайте дарувати тим, хто її особливо потребує.

Поплавська Т.Л.,
*учитель української мови
та літератури*
Текучанська ЗОШ I – III ст.
Уманська районна рада

Тема: Григорій Квітка - Основ'яненко - перший прозаїк нової української літератури.

Мета: ознайомити учнів із життям і творчістю письменника, аргументувати широку популярність творів автора в народі; розвивати усне мовлення, уміння виділяти головне в навчальному матеріалі;

виховувати шанобливе ставлення до творчості Квітки - Основ'яненка.

Тип уроку: Рольова гра – прес-конференція.

Обладнання: портрет письменника, виставка його творів, підручник.

Хід уроку

I. Актуалізація опорних знань.

Для того, щоб дізнатися прізвище письменника, творчість якого ми розпочнемо вивчати, давайте розгадаємо кросворд.
(Додаток 1)

II. Мотивація навчання школярів.

Вчитель:Сьогодні ми розпочинаємо вивчати життєвий і творчий шлях Г. Квітки - Основ'яненка, який народився 29 листопада 1778 року у передмісті Харкова -в с. Основа (звідси й псевдонім - Основ'яненко) у козацько - старшинській родині. Про рід Квіток розказували цікаву легенду. Десять на початку XVII ст. примандрував звідкись дід з онуком - сиротою. Вони дуже бідували, виживали завдяки випадковим заробіткам. Скоро дід помер, а внук залишився жити сам. Хлопчик був дуже красивий, мав просту вдачу. Через те й прозвали хлопчика Квіточкою, а коли підріс Квіткою. Незабаром у нього закохалася красива дівчина, дочка київського воєводи. Але знатні батьки дівчини й слухати не хотіли про цей шлюб. Тоді молодята потай обвінчалися і втекли на дикі землі Лівобережжя. їх поселення й стало основою майбутнього Харкова. Тим вродливим сиротою був прапрадід письменника Семен Квітка.

III Сприйняття й засвоєння нового матеріалу.

Рольова гра. Прес - конференція: біографія Г. Квітки-Основ'яненка.

Дослідник 1: Розпочинаємо прес-конференцію.

Дослідник 2: Запрошуємо всіх до співпраці.

Дослідник 3: Ми готувалися до зустрічі з вами і будемо давати вичерпні відповіді.

Кореспондент газети «Літературна Україна»: Хотілося дізнатися про дитинство письменника. Дякую.

Дослідник 1: У родині нащадка старовинного козацько-старшинського роду поміщика Федора Івановича Квітки та його дружини Марії Василівни народився син Григорій. Він був другою дитиною в сім'ї, мав старшого брата Андрія (*пізніше народилися сестри Марія, Єлизавета, Парасковія*) Виростав маленький Гриць в атмосфері пошани до рідної мови, історії, фольклору, мистецтва. У родині багато читали, слухали музику, постійними були вистави самодіяльного домашнього театру, у яких із захопленням грав Грицько. У родині Квіток часто бував Г. Сковорода, а відомо, що він відвідував тільки односторонців. Можливо, саме тому Григорій Квітка - Основ'яненко знав напам'ять багато творів філософа, байки Гулака-Артемівського, читав Котляревського, Жуковського, Ломоносова, Мольєра. Усе це формувало мистецькі смаки юного Квітки, його суспільні погляди, прищеплювало любов до українського фольклору, виховувало повагу до простої людини.

Ще в ранньому дитинстві хлопчик пережив важке випробування. Коли йому не було ще й двох років, няня необачно зірвала на оці ячмінець і малюк осліп. Григорій дуже хотів усе бачити, але, на жаль, він тільки чув світ і уявляв його, фантазуючи. Сліпота примусила розвинути пам'ять, уяву та музикальний слух. Завдяки цьому відкривався неабиякий музичний талант письменника. Він добре навчився грати на флейті, піаніно. Пізніше й сам почав складати музику.

Коли Григорію було шість років, сталося чудо - він, стоячи в Курязькій церкві перед іконою Озерянської Богоматері, прозрів.

Кореспондент газети «Україна молода»: Де здобував освіту Г. Квітка-Основ'яненко ? Дякую.

Дослідник 2:Спочатку хлопець навчався вдома, згодом його віддали до Курязької монастирської школи. У 15 років Гриць був записаний у гвардійський полк. Через 4 роки Квітка подав у відставку в чині капітана, не бувши при цьому ні одного дня в армії.

Юнака приваблювало служіння Богові. Ще 12 років Григорій, наслідуючи дядька Наркиса, хотів постригтися у ченці. Тоді батьки відговорили. Але у 26 років Квітка таки став монахом Старо-Харківського Преображенського монастиря. Поштовхом до цього кроку стало нещасливе кохання. У монастирі юнак хотів знайти захист від жорстокого життя. Однак життя в монастирі було не таким, яким уявляв його юнак. Тому через 4 роки Григорій Федорович зовсім залишив чернецтво. Мабуть, пригадалися йому слова Г. Сковороди - шукати бенкет мудрості не в монастирі, а серед природи, простих людей.

Кореспондент газети «Сільські вісті»: Якою громадсько-культурною роботою займався автор ? Дякую.

Дослідник 3: Г. Квітка-Основ'яненко проводив літературно - музичні вечори, працював директором театру. Він відкрив Інститут благородних дівиць. Для Інституту він приніс у жертву весь достаток свій. Однією з директрис була мати письменника Марія Василівна Квітка. Був одним з організаторів першого в Україні журналу «Украинский вестник» Написав вокально-інструментальний твір для зустрічі військ, які брали участь у Вітчизняній війні 1812 року і поверталися з Полтави до Харкова. Свій вокально-інструментальний твір «Марш» він подарував родичці поета – декабриста В. Раєвського Наталі Гаврилівні Раєвській, в яку був закоханий.

За активне сприяння заснуванню кадетського корпусу в Харкові був нагороджений орденом Св. Анни 2 ступеня. За вислугу років на виборній посаді нагороджений орденом Св. Володимира 4 ступеня. Маючи посаду маршалка дворянства,

Квітка закликав вивчати рідну мову, берегти прапрадівські традиції, завжди допомагав селянам і заступався за них. У зрілому віці Григорій Федорович почав писати художні твори російською мовою. У віршах, комічних картинах ішлося про безправне становище кріпаків, - про те, що так боліло автора. Але справжній талант письменника розцвів тоді, коли він став писати українською мовою. Кореспондент газети по українськи. Хотілося б дізнатися про родинне життя і характер письменника. Дякую.

Дослідник 4: У 1820 році Квітка письмово звертається до імператриці з проханням дати дозвіл на шлюб з класною дамою харківського Інституту благородних дівиць, вихованкою петербурзького Смольного інституту, Анною Григорівною Вульф. Дозвіл було одержано.

У 1821 році на 43-му році життя він одружився. Анна Григорівна вирізнялася гострим розумом, освіченістю. Росіянка за походженням, вона завжди мріяла повернутися додому. Але Квітка дуже любив Україну, не уявляв свого життя без Основи, без роду. А згодом і дружина полюбила рідний край чоловіка. Жило подружжя дуже скромно. Однак маленький будинок Квіток в Основі став улюбленим місцем для творчих особливостей. Тут були Є. Гребінка, В. Жуковський, М. Костомаров.

Яким був Квітка ? Любив поїсти, особливо українських страв. По обіді письменник ішов у свій кабінет і писав. Це були найкращі хвилини в його житті. Під вечір виходив і давав дружині читати новий твір чи статтю. Квітка любив дітей. Він годинами міг розповідати казки, організовував забави, феєрверки. Під час одного з феєрверків письменник обпалив собі обличчя й очі, внаслідок чого знову осліп на ліве око.

Квітка листувався з Т. Шевченком. У своїх листах письменник висловлював захоплення «Кобзарем», дає високу оцінку поемі «Гайдамаки», просив виготовити ілюстрації до нарису «Знахар». В останні роки родина дуже бідувала. У липні 1843 він тяжко захворів і 20 серпня о 5 годині помер. На похорон письменника зійшлися тисячі людей. **Кореспондент журналу «Дивослово»:** Розкажіть, як шанують пам'ять письменника ? Дякую

Дослідник 5: На велелюдному похороні Ізмаїл Срезневський сказав :

«Пам'ятай, Україно, цю людину; тут похований той, хто, оживлений любов'ю до тебе, захищав твій звичай та мову».

Пам'ятаючи й шануючи Квітку–Основ'яненка, ми вивчаємо його життя і творчість. Багато його творів читає сьогоднішній читач, а глядач охоче дивиться вистави чи фільми «Шельменко -денщик» та «Сватання на Гончарівці». У художніх творах широко використовував фольклор, правдиво показав побут і благородство простих людей, щирість і глибину їхніх почуттів, розум, працьовитість і кмітливість. Твори письменника нікого не залишали байдужими. Григорій Федорович завжди виступав на захист української мови і літератури. Радив письменникам: «Як говоримо, такі писати треба». Ці слова незабаром підтвердив ділом: почав писати по-українськи. Став родоначальником нової української прози, зміцнивши авторитет української мови.

Дослідник 1: Ось і закінчилась прес-конференція.

Дослідник 2: Дякуємо за інтерес до творчості талановитого митця. Вивчайте його творчість - джерело любові до рідного народу, і його творчості.

III. Закріплення нового матеріалу.

Літературна гра «Ви - нам, ми - вам»

Учні розділяються на дві групи і по черзі задають одна одній питання.

1. Основоположником якого жанру став Квітка-Основ'яненко в українській літературі? (*Прози*)

2. Яке «прошеніє» подає Квітка-Основ'яненко слобідськоукраїнському і харківському Єпископу Христофору Сулимі? (*Прийняти його в Старохарківський монастир*).

3. Якою хворобою перехворів Квітка-Основ'яненко у 1779-1782? (*Втратив зір*).

4. На яких урочистостях був присутній Квітка-Основ'яненко - 18 січня 1808 р.? *(На відкритті Харківського університету).*

5. Який навчальний заклад відкрив Квітка-Основ'яненко у 1812 р.? *(Інститут благородних дівиць).*

6. Григорій Федорович написав інструментально - вокальний твір «Марш». Кому він подарував його? *(Родичці відомого поета - декабриста В. Раєвського Наталі Гаврилівні Раєвській, в яку був закоханий).*

7. Директором якого театру стає Квітка-Основ'яненко. *(Харківського).*

8. З яким проханням Квітка-Основ'яненко звертається до Шевченка *(Вислати передплатні білети на «Гайдамаки» для їх поширення в Харкові).*

9. Яким псевдонімом підписувався Квітка під російськомовними творами? *(Фалалей Повінухін).*

10. Як називається перший твір, написаний українською мовою? *(«Маруся»).*

11. З якою метою Квітка-Основ'яненко написав інструментально-вокальний твір? *(Для зустрічі військ, які брали участь у Вітчизняній війні 1812 року і поверталися з Парижа до Харкова).*

12. За що був нагороджений орденом Св. Анни другого ступеня? *(За активне створення кадетського корпусу в Харкові).*

13. Хто нагородив його діамантовим перснем «За отличную усердную службу»? *(Микола I)*

14. Під яким сузір'ям народився Квітка-Основ'яненко? *(Стрілець)*

IV. Інсценізація уривків твору «Сватання на Гончарівці».

V. Підсумок уроку

Рефлексія.

«Сьогодні на уроці я...». **Оцінювання.**

VI. Домашнє завдання. Читати твір «Маруся» Підібрати цитати до характеристики героїв, *(по групах)*.

Тема: Г. Квітка–Основ'яненко - «батько української прози». Повість «Маруся» - жанр сентиментальної повісті. Утвердження в образах Марусі, Наума Дрота, Василя високих морально - етичних якостей простої людини.

Мета: Ознайомити учнів зі змістом повісті «Маруся», розширити уявлення учнів про сентименталізм як стиль; розкрити красу мови твору, ліризм і драматизм зображених подій;

розвивати спостережливість учнів;

виховувати високі почуття любові до людей, природи, бажання допомогти іншій людині.

Тип уроку: комбінований урок.

Обладнання: портрет, виставка творів, ілюстрації.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань.

Гра « Упізнай героя»

Гра « Упізнай героя» за творчістю Квітки-Основ'яненка

1. Сам не свій і, як там кажуть, як опарений. То був шутливий, жартівливий, на вигадки на приклади поперед усіх: тільки його й чули, від нього весь регіт іде; тепер же тобі хоч би півслова промовив: голову посупив, руки поклав під стіл і ні до кого нічирк; усе тільки погляне на Марусю, тяжко здихне і пустить очі під лоб.

2.Тільки що став так говорить, то Маруся і нестямиться, а сама, як у лихоманці, так і труситься; боїться і сам не зна чого: коли б земля розпустилась, так би вона і кинулась туди.

3. Він у Печерському монастирі вже дияконом, і при мені -

так – то розказував той чоловік, - служив службу божу.

(Василь)

1. От і виросла їм на втіху. Та що ж то дівка була. Висока, прямесенька, як стрілочка, очиці, як тернові ягідки, бровки, як на шнурочку, личко червоне, як панська рожа.

2. Сорочка на ній біленька, тоненька, сама пряма і пишна, рукава сама вишивала червоними нитками. Плахта на ній картата, це материнське придане; тепер таких не роблять.

3. Пішла у кімнату і винесла на дерев'яній тарілочці два рушники довгих та мудро вишитих і положила на хлібові святому, а сама стала перед образом тай вдарила три поклони. Потім узявши рушники, піднесла їх на тарілочці старостам.

(Маруся)

1. Був парень на усе село, де жив. Батькові і матері слухняний, старшим себе покірний, межи товариством друзяка, ні півслова ніколи не збрехав, горілки не пив і п'яниць не терпів, з ледачими не возився.

2. І я теж думав з першого часу, далі по молитві, Бог мені такий розум дав: не було у нас дитини, самі по собі жили, будем і без неї. Ти скажеш: тоді були молоді та здорові, а тепер старі, нездужаємо робити на себе. І у молоді літа не самі по собі ми жили, і робили, Бог нам помагав; він же нам і тепер не дасть пропасти.

3. За його правду не оставив його і Бог милосердний. Щоб то не задумав, усе йому Господь послав. *(Наум Дрот)*

1. Есть ли такая страна, где б я не побивал ? Були ми і у Франції, усю Німеччину пройшли, у Рассеї стояли, та і в Туреччину завертали !

2. Ану, товаришу, зав'яжи мене. Вот так: щоб не зводили на людей напрасно.

3. Нет, сево не могу сделать. Я присяжной человек, абещал Павлу Кандзюбе ітить за рушниками, должен сдержать слово.

(Скорик)

1. Смутний і невеселий сидів собі на лавці у новій світлиці, що відгородив від противної хати. Хоч парень собі і чепурний був, а тут і у неділеньку святу не брав білої сорочки.

2. Був чинного і важного роду, від отця до сина, так сотенство і переходило.

3. Смутний і невеселий сидів собі на лаві вернувшись після огляду козацької сотні. До того лиха панна Хорунжівна піднесла, мов тертої під ніс ковбаски, печеного гарбузця, що він після учорашнього дня ще не пив, не їв, а тут ще не виспався, а тут бумага прийшла, що треба йому збиратися з своєю сотнею у поход аж у самісінький Чернігів.

(Сотник Заюрьоха)

1. Що лізе у світлицю до пана сотника? Що ж се він так там мордується; то піткнеться у двері, та й назад наші. Ота хворостина, що несе у руках, та його спина: коли ж її волоче за собою, то зовсім увійде в світлицю, а вона за ним волочиться і чіпля його, як та сварлива жінка за п'яницею - мужиком.

2. Як на дворі ліче, так усі до єдиного, а у хаті ліче, то один, та усе у п'ятому десятку, так і щезне, неначе його злидень злиже.

3. На руку ковінька нашому пану зробив з паном сотником, що йому треба було і чого йому давно хотілось. Пошив у дурні, підвів, щоб не слухав предписанія начальства.

(Писар Пістряк)

1. Ночі не поспить, усюди старається, б'ється і все зробить і достане, чого мужикові хотілось. Поважав же і він її, скільки міг, і любив її, як свою душу.

2. Така вже радісенька, що Бог привів її дождати одним одну донечку, просватати за хорошого чоловіка, та ще її люб'язного: землі під собою не чує, порається хутко, і де та сила узялась, аж біга від стола до печі, і страву сама носить, і порядок дає.

3. Стала роздавати із скрині усе добро, яке було ще дівоче: чи плахточку, чи запасочку, чи сорочечку, чи хусточку, чи що - небудь роздавала вбогим дівчатам та сиротам, що ні батька, ні матері і що їм нігде узяти.

(Настя)

1. Сиди, сиди собі там, мандрований цуцику! Тай гляди, то не побоюєш гріха, битиму, кажу тобі, що битиму.

2. Шинкар дуже до мене добрий, хоч опівночі прийду, то й відчиня; та таки й горілка нерозведена.

3. Ось що ми зробимо: хліб святий приймаємо, доброго слова не цураємося. А щоб ви нас не порочили, буцімто ми

передержуємо куницю або красну дівицю, так ми вас пов'яжемо.

(Прокіп)

1. От чортова доглядачка. Таки і вздріла.

2. Ох, моя головонька бідна! Що мені з п'яницею робити? Усе одно товче: усе пить та пить. А за що він питиме? Коли б не своїми бубликами торгувала, то досі усі б з голоду попухли.

3. О, спасибі ж тобі, пане старосто! Таки як руками зняв. Тепер мені не тільки що Стецька, так і усієї його худоби нічогісінько не жалко. А Олексія вже полюбила, мов ріднесенького сина. Ходіте ж діточки сюди *(обнімає Олексія і Уляну)*. Будьте ж здорові, як вода, а багаті, як земля, а красиві, як весна!

(Одарка)

1. Ходила, мамо, на базар, поки до ранньої та купила дещо. Ось скиндячки у коси, а оце шпалерів купила на голуби та на квіти.

2. Чим я тобі, мамо, у тягість? Літом на мойці - слава тобі, господи, - скільки заробляю? А зимою пряду; та й зібрала чимало: повнісінька скринька на колесах.

3. В мене думка не така, щоб пішла я за Стецька. Лучче мені з мосту в воду, чим достатися уроду!

(Уляна)

1. Не зумів пальців перелічити. Та й до біса ж їх на руках. Станеш їх лічити, та так один одного попережа.

2. Робити, пожалуй, вмю, так таланту щось нема. Раз батько таки протурив мене на тік. Дарма, я і пішов, узяв цій і молотив з дядьком Панасом, а він ще, братику, лисіший, чим мій батько. Я чи вдарив раз по снопові, чи ні, а його як учиню замість снопа та по лисині, а він як гепне об землю, так сторчака і дав!

3. Батько казав, що після весілля можна жінку бити скільки хоч, а тепер не можна. Дарма! Я і подожду. А поки ще ласкою прося: піди за мене!

(Стецько)

1. Бога я боюсь, люблю тебе, мій лебедику, мій сизий голубонько; час від часу більш люблю, чим уперш на вулиці зійшлися. Не покинула б я тебе ні за що на світі; що ж будеш робити? Не моя воленька: мати силує!

2. Дурний і я, що з дурним зв'язався. Що мені робити? Де ськати помочі? Тяжко моєму серцю! Сам би на себе руки підняв! Походжу по горі, поки Уляна вийде; чи не придумаю чого ?

3. Тяжко, важко розтаватись ! Що ж ? Нехай же хоч і прийде. В ноги їй отут впаду, слізозьками обіллю.

(Олексій)

III. Сприйняття та засвоєння нового матеріалу.

1. Стислий переказ повісті «Маруся»

2. Поміркуйте, на чому наголошує письменник у повісті «Маруся», на подіях чи на почуттях людей, викликаних цими подіями.

3. Словникова робота. Що таке сентименталізм ?

IV Закріплення вивченого матеріалу.

1. Робота в групах.

Група 1. Характеристика образу Марусі.

• Портрет героїні (учні зачитують портрет Марусі і визначають художні засоби, які використовує автор).

• Працьовитість.

• Порядність, вихованість.

• Вірність у коханні, душевна краса, любов до батьків, повага до народних звичаїв і традицій.

• Мова героїні.

• Спільне і відмінне в образах Марусі й Наталки Полтавки.

Група 2. Характеристика образу Наума Дрота.

• Портрет героя.

• Працьовитість, мудрість.

• Набожність, чесність.

Група 3. Характеристика образу Василя.

• Портрет.

• Чесність, скромність, щирість у почуттях, доброта, розум.

2. Рольова гра. Інтерв'ю з літературним героєм.

(На клас виходить учень, який виконує роль героя, а учні задають йому питання про героя, роль якого він виконує).

3. Рольова гра. Інтерв'ю навпаки.

(Учень який виконує роль героя виходить на клас і задає запитання про того героя, роль якого він виконує).

V. Підсумок уроку.

Рефлексія.

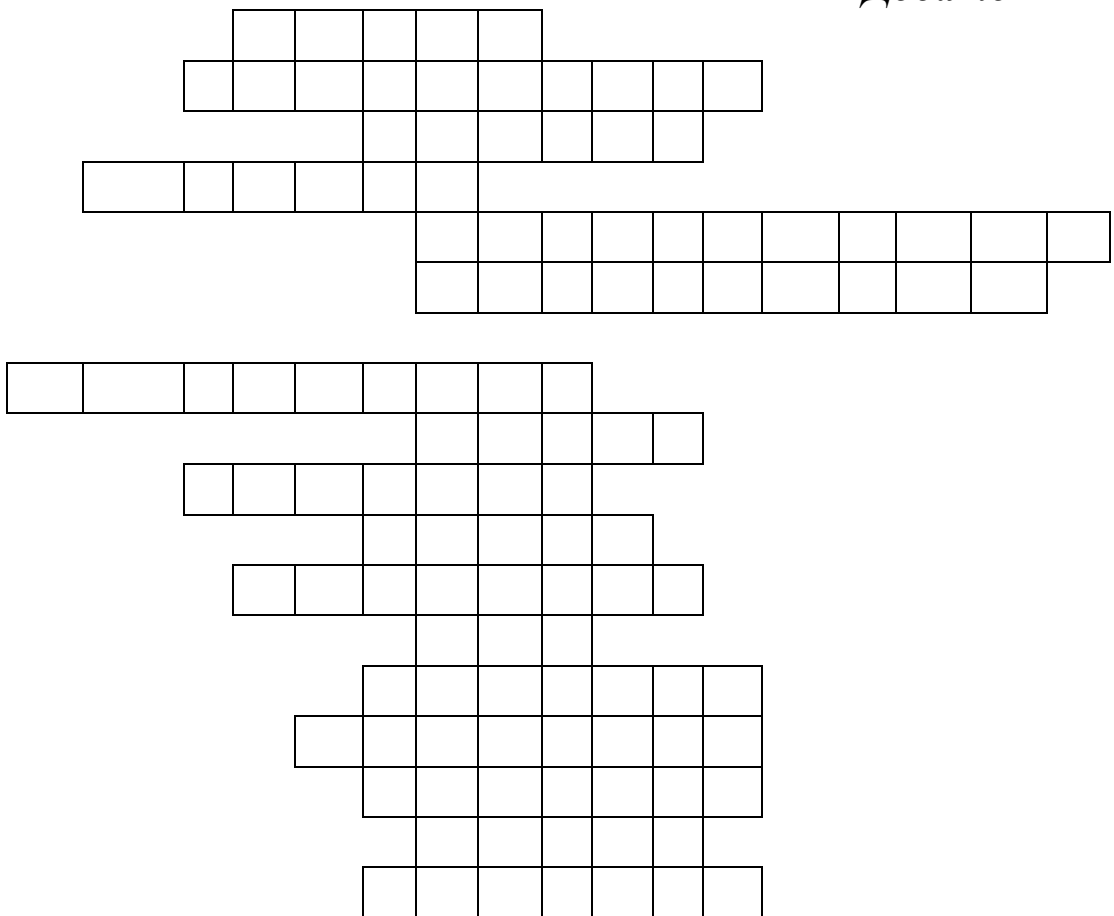
«Сьогодні на уроці я...». **Оцінювання.**

VI Домашнє завдання. Написання твору-мініатюри «Маруся-моя улюблена героїня з повісті Г. Квітки-Основ'яненка «Маруся»».

Список використаних джерел

1. Гончар О. І., Григорій Квітка – Основ'яненко: Семінарій.- К.:Вища школа, 1984.-200 с
2. Пахаренко В.І. Українська література: Підруч. Для 9–го класу загально-освіт. навч. закл. – К.: Генеза. 2004. – 392с.

Додаток 1

1. Твір, в якому в алегоричних образах тварин, рослин, предметів відтворюються люди і стосунки між ними,

2. Виділення певної риси предмета через зіставлення з іншим предметом, в якого ця риса є визначальною.

3. Розмова двох осіб.

4. Художнє означення

5. Момент найвищого напруження дії, в якому художній конфлікт найбільше загострюється і найповніше проявляється характер.

6. Трискладова стопа з наголосом на середньому складі

7. Художнє перебільшення.

8. Об'єднані причинно-голосовими зв'язками основні події художнього твору, через розвиток яких розкриваються характери і пов'язуються конфлікти.

9. Фантастичне оповідання про людей та різних осіб.

10. Двоскладова стопа з наголосом на першому складі.

11. Місце в художньому творі, де показано результати кульмінаційного зіткнення між персонажами.

12. Двоскладова стопа з наголосом на другому складі.

13. Повторення слова чи словосполучення на початку речення або віршованого рядка.

14. Відтворення людських характерів та взаємин в образах тварин, предметів, явищ природи.

15. Три складова стопа з наголосом на останньому складі.

16. Фольклорний твір фантастичного змісту.

17. Драматичний твір, в якому викриваються і висміюються недоліки й пороки суспільного та громадського життя.

Савченко О. В.
*лауреат Всеукраїнського конкурсу
«Вчитель року», вчитель – методист
Уманської міської гімназії
Уманської міської ради*

Інтегрований курс «Я і Україна. Громадянська освіта».
Сім'я. Обов'язки у сім'ї. Шанобливе ставлення до старших
Клас 3.

Тема. Ознайомлення з розділом «Людина серед людей».

Мета: ключові компетентності: формувати компетентність вміння вчитися (*організовувати своє робоче місце, орієнтуватися в часі та березти його, планувати свої дії, доводити роботу до кінця*); загальнокультурну компетентність (вміння будувати взаємні стосунки на толерантній основі); соціальну компетентність (*продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі, проявляти ініціативу*).

предметні компетентності: узагальнити знання учнів про людину як соціальну істоту, її унікальність та неповторність, удосконалювати вміння аналізувати власні вчинки, поглибити знання дітей про сім'ю, спонукати допомагати старшим, розвивати вміння доводити свою думку, визначати позитивні та негативні риси людини, виховувати повагу до членів родини та бажання піклуватися про них.

Конкретизовані навчальні цілі

| Косніт-
вні рівні | Конкретизовані
навчальні цілі | Перелік завдань-
запитань, які
забезпечують
досягнення
конкретизованих цілей | Навчально -
методичне
забезпечен-
ня |
|------------------------------|--|---|---|
|------------------------------|--|---|---|

Знання	Знає, кого можна назвати людиною; називає якості, які притаманні порядній людині; вибирає тлумачення лексичного значення слова.	<i>Інтерактивна технологія «Мікрофон».</i>
-Якою людиною ви хочете бути?
<i>Об`єднати у творчі групи за кольорами.</i>
<i>Технологія «Павутиння».</i>
<i>Дібрати пояснення до слова «сім`я», «рід».</i>	Відеосюжет
Різнокольорові клубочки
Роздатковий матеріал
Розуміння	порівнює значення слів «сім`я» і «родина»; розрізняє належність до родини чи сім`ї; пояснює свій вибір у запропонованому завданні; тлумачить важливість та унікальність кожного члена родини.	<i>Робота в групах.</i>
Порівняння значень слів «сім`я» і «родина».
<i>Ситуативні завдання.</i>
<i>Вибір вірша, який відповідає створеному «обличчю».</i>
<i>Технологія «Ручки всередині».</i>
Пояснення значення вислову «Що означає для мене моя сім`я?»	Мультимедійний проектор
Роздатковий матеріал
Роздатковий матеріал
Ручки
Застосування	Використовує практичний досвід і зіставляє із прочитаним текстом; передає голосом настрій героя.	Ознайомити з текстом;
Прочитати в особах.	Підручник (ст.34)

Аналіз	Аналізує життєві ситуації; вирішує проблеми, які порушуються в оповіданнях; дискутує про вчинки дітей; зіставляє описані події із реальним життям.	<i>Рольова гра (імітаційні ігри)</i>	Роздатковий матеріал
Книга Василя Сухомлинського «Квітка сонця»
Синтез	Складає прислів'я із запропонованих частин; досліджує вплив сім'ї на стан вихованості дитини; доводить важливість виховання, яке здійснює сім'я; характеризує рівень вихованості дитини.	<i>З'єднати частини прислів'я для утворення цілісного звучання прислів'я.</i>

<i>Робота в групах.</i>
<i>Скласти частини вірша у логічній послідовності.</i>
<i>Технологія «Ходимо навколо – говоримо навколо».</i> | Презентація

Роздатковий матеріал

Презентація |
| Оцінка | Оцінюють свою роботу на уроці; висловлюють судження відносно почутого на уроці; зіставляють власні дії із діями героїв оповідань В.Сухомлинського. | <i>Технологія «Незакінчене речення».</i>
<i>Рефлексія уроку.</i> | Презентація |

ХІД УРОКУ

I. Організаційний момент.

Любі діти, добрий день!
Зичу праці та пісень.
А ще, друзі, всім бажаю
Сил, натхнення на весь день.

II. Підготовка учнів до активного, свідомого засвоєння знань.

Очікувані результати.

Після цього уроку учні зможуть:

- пояснити, що таке сім'я;
- розрізнятимуть поняття «сім'я» і «родина», порівнюватимуть їх;
- визначатимуть позитивні та негативні риси характеру людини;
- розумітимуть важливість шанобливого ставлення до старших.

Слова учителя.

Як багато на світі чудес! Дерева-гіганти, фантастичні водоспади, химерні палаци, неймовірні сталактитові печери, величні храми, які викликають подив у того, кому поталанило їх побачити. Але ні одне із чудес світу не можна порівняти з тим, що завжди поруч з нами.

Це диво – ми самі!

Відеосюжет: показ учнів класу, які працюють, слухають, думають, посміхаються. Декламація уривка вірша В.Симоненка.

Ти знаєш, що ти – людина?

Ти знаєш про це чи ні?

Усмішка твоя – єдина,

Мука твоя – єдина,

Очі твої – одні.

Інтерактивна технологія «Мікрофон».

Якою людиною ви хочете бути?

- Я хочу бути...

- Я мрію бути...

Об'єднання в творчі групи за кольорами: червоний, синій, зелений, жовтий.

Технологія «Павутиння»

Можливі варіанти.

- Бути людиною чудово, адже вона може мислити, творити добро, любити, вірити, цінувати дружбу, оберігати ближнього тощо.

- **Учитель.**

Кожен із вас неповторний і єдиний, але є у вас спільні риси, бо вибір *червоного кольору* свідчить про бажання верховодити. Цей колір, за повір'ям має цілющі властивості, здатен протидіяти чаклунству;

синій колір – колір моря і небес, колір доброти і сталості. Він означає чесність і вірність. Люди, які вибирають цей колір, добре відчують незримий світ;

зелений колір – колір трави і листя. Він діє заспокійливо. Для багатьох народів це символ надії та веселощів. Той, хто вибирає цей колір, – людина потайлива й уперта;

жовтий колір справляє тепле й приємне враження. Це колір золота й осені. Людина, яка вибрала цей колір, зазвичай владна і цілеспрямована.

Проте всіх нас об'єднує бажання, щоб нас любили, цінували, оберігали. У кожного з нас є найдорожчі нам люди. Хто це?

Звичайно ж, тато, мама, сестричка, братик – це найрідніші на світі люди, які один одного шанують, люблять і є членами єдиної сім'ї.

Сім'я, мов сонечко, зігріває кожну дитину від народження і до кінця життя. Родина – це гніздечко любові й тепла для кожного з нас.

Словникова робота (із двох запропонованих тез вибрати ту, яка пояснює значення слова).

- Група людей, що складається з чоловіка, жінки, дітей та інших близьких родичів, які живуть разом, родина.

- Кілька поколінь, що походять від одного предка, родина.

Сім'я –

Рід –

Робота в групах.

Яке поняття ширше: сім'я чи родина? Порівняйте:

IV. Закріплення нових знань.

Робота з підручником (ст. 34)

1. Читання тексту за особами.

Відповіді на запитання:

- Як звуть ваших дідуся і бабусю?
- Ким працюють ваші батьки?
- Які захоплення мають дідусь і бабуся?

Словникова робота.

Старий-слово праслов'янське. Утворилося воно від індоєвропейської основи «стояти» за допомогою суфікса - р, який позначав раніше найвищий ступінь ознаки. Виходить, що старий-це той, що міцно стоїть на ногах, тобто-надійний, твердий.

Робота в домашніх групах.

Рольова гра (для імітаційних ігор добираються твори В.Сухомлинського).

I група – твір «А де ж подівся той хлопчик?».

II група - твір «Хай я буду ваша, бабусю».

III група – «Найласкавіші руки».

IV група – «Татко з мамою посварились».

Діти самостійно розподіляють ролі та вибирають, хто буде читати слова автора та дійових осіб. Крім підготовки до гри, діти добирають одне питання за змістом оповідання для дітей з інших груп.

Робота над прислів'ям.

1. Підручник (ст. 35) – прочитати та пояснити прислів'я.
2. Із запропонованих частин скласти прислів'я (*робота в парах*).

Шануй батька й неньку,...

Яке дерево , такі в нього й

квіточки,...

Яка сім'я,...

Материн гнів, як весняний

сніг:...

Слово вчителя

Наші батьки – це мама і тато, а батьки наших батьків – дідусь і бабуся.

Тільки вони нічого не пожаліють для своєї дитини, це вони в хвилину небезпеки ніколи не згадають про себе, все віддадуть для того, щоб захистити свою дитину. Їхня любов не знає кордонів страху, сумнівів, розрахунків. Батьки – захист і притулок для дитини. Все-все, що є у нас найкращого, усе від них-рідненьких.

Робота в групах (скласти частини вірша і прочитати).

Шануй старших

Любі діти, - каже мати, -
Треба старших шанувати,
То дасть Господь сего світа
Вам прожити довгі літа.

Час минає тихо, звільна,
З ним молодість неспокійна.
Оглянешся сюди-туди -
Кожен з вас вже старцем буде.

Старість-то не радість, діти,
Багато треба натерпітись.
Багато думать, працювати.
Треба старших шанувати.

Час минає тихо, звільна
З ним молодість неспокійна.
Оглянешся сюди-туди-
Кожен з вас вже старцем буде.

Любі діти, - каже мати, -
Треба старших шанувати,
То дасть Господь сего світа
Вам прожити довгі літа.

Старість-то не радість, діти,
Багато треба натерпітись.
Багато думать, працювати.
Треба старших шанувати.

Народна мудрість говорить: «Три біди є у людини: смерть, старість і... (Якою є третя біда?)»

Технологія « Ходимо навколо – говоримо навколо ».

Відповідь: погані діти.

Старість неминуча, смерть невблаганна – перед нею не можна зачинити двері свого дому, а від поганих дітей можна дім

зберегти, як від вогню. І це залежить не тільки від батьків, а й від самих дітей.

Тож завжди намагайтеся бути слухняними і вихованими, турбуйтеся про своїх батьків і не завдавайте їм прикрощів.

V. Підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку.
Рефлексія. Технологія «Незакінчене речення»

(Продовж речення)

- Сьогодні на уроці я зрозумів ...
- До найрідніших людей буду ставитися з...
- Хочу бути...
- Свою роботу на уроці оцінюю....
- Роботу вчителя оцінюю...

VI. Інформування учнів про домашнє завдання

Підготувати проекти «Моє родовідне дерево».

Об'єднатися в групи за інтересами:

1 група - дослідити, від кого ви успадкували здібності до

- співу
- малювання
- математики
- читання
- трудового навчання;

2 група - розповісти родинний кумедний чи цікавий випадок;

3 група - розповісти про традиції свого роду, про які довідалися під час складання родовідного дерева.

(На виконання завдання пропонується 4-5 тижнів).

Дані проекти будуть заслуховуватись на підсумковому уроці.

Тип уроку. Урок вивчення нового матеріалу.

Обладнання: мультимедійний проектор, відеозаписи, мікрофон, різнокольорові клубочки ниток, ілюстрації.

Список використаних джерел:

1. Барна М. М. Ключі до подолання педагогічних стереотипів: навчально - методичний посібник / М. М.Барна, Г. А. Бушак, О.В. Волощенко, Н.К.Кальна.
2. Тернопіль : Астон, 2008. – 200с.
3. Квітка сонця: Притчі, казки, оповідання / В.О.

Сухомлинський;

4. Пер. Д.С. Чередниченко. – Х. : ВД « Школа», 2009, – 240 с.

5. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання. – К., 2007. – 144с.

6. Технології розвитку критичного мислення учнів / Кроуфорд А.,

7. Саул В.,

8. Метьюз С., Макінстер Д.; Наук. Ред., передм. О. І. Пометун. – К.: Вид-во «Плеяди», 2006. – 220с.

Додаток 1

Технологія «Павутиння».

Крок 1. Діти сідають у коло.

Крок 2. Під час виконання вправи у кожного учня буде можливість висловити свою думку.

Крок 3. Учитель просить одного учня почати (наприклад: «Бути людиною чудово, адже вона може мислити»). Потім учень міцно береться за кінчик мотузки (вовняної пряжі), а весь клубочок перекидає кому-небудь навпроти в колі.

Це продовжується доти, поки не висловляться всі (якщо хтось не хоче говорити, він має право сказати: «Пропускаю»). Утворюється своєрідне «павутиння» зв'язків із пряжі.

Додаток 2

Технологія «Ручки всередині».

Крок 1. Коли учень висловлює свою думку, то кладе свою ручку на середину стола, за яким сидить група, - щоб відзначити, що він зробив свій внесок у спільну справу.

Крок 2. Поклавши ручку, цей учень уже не має права висловлюватись доти, доки всі інші учні не покладуть свої ручки в центр стола. Усі члени групи рівні у своїй можливості висловлюватись, і ніхто не має права домінувати.

Крок 3. Учень, який не висловився або якому нема чого додати на цей момент, має право сказати: «Пропускаю», кладучи свою ручку у центр стола.

Крок 4. У будь-який момент учитель може підійти до групи, вибрати ручку на столі чи запитати, який внесок зробив її власник.

Додаток 3

А ДЕ Ж ПОДІВСЯ ТОЙ ХЛОПЧИК?

Одного разу Петрик пішов з дідусем до ставка рибу ловити. Сіли на березі, закинули вудки. Дідусь і розповідає Петрикові:

- Коли я був маленьким хлопчиком, - ось таким, як ти, - тут було глибоко-глибоко. Отакенні коропи водилися...

- Дідусю, невже ви були маленьким хлопчиком?- здивувався Петрик.

—Був... Ось тут купався, тут і рибу ловив.

А де ж подівся той хлопчик?-здивувався Петрик.

Додаток 4

ХАЙ Я БУДУ ВАША, БАБУСЮ

На краю села живе старенька бабуся Марина.

-У неї немає нікого-нікогісінько,- часто говорить матуся маленькій Марійці.

Марійка з матусею живуть через дорогу від бабусі Марини.

Устане вранці Марійка, гляне на бабусине подвір'я: сидить старенька на стільчику, гріється на сонці й пильно-пильно дивиться на неї, Марійку.

Марійка біжить до бабусі, вітається:

- Добрий день, бабусю.

- Добрий день, Марійко, - радісно відповідає бабуся. -

Посидь біля мене, дитино.

Марійка посидить трохи, послухає казку. Але довго сидіти не хочеться. Ваблять луки - он скільки метеликів там літає. Вабить річка - який пісочок чистий там на березі, яка вода тепла...

Марійка збирається йти, а бабуся зітхає.

- Чого ви зітхаєте, бабусю?

- Бо нікому й слова промовити. Одна я, однісінька...

- Хай я буду ваша, бабусю, - тихо шепоче Марійка й цілує її в старечу, зморщену щоку.

- Добре, дитинко, будеш моя, - усміхається бабуся Марина.

До вечора Марійка бігає в лузі, купається, милується метеликами. А тоді й прибіжить на бабусине подвір'ячко й защебече:

- Я не забула, що я ваша, бабусю! Тільки в лузі бігати хочеться!

Додаток 5

НАЙЛАСКАВІШІ РУКИ

Маленька дівчинка приїхала з мамою у велике місто. Пішли вони на базар. Мама вела доньку за руку. Дівчинка побачила щось цікаве. На radoщах заплескала в долоні. І загубилася в юрбі. Загубилась і заплакала:

- Мамо!.. Де моя мама?

Люди оточили дівчинку й питають:

- Як тебе звуть, дівчинко?

- Оля.

- А маму як звуть? Скажи, ми зараз її знайдемо.

- Маму звуть... мама... матуся. Люди усміхнулись. І знову питають:

- Ну, скажи, які в твоєї мами очі: карі, сині, блакитні, сірі?

- Очі у неї... найдобріші...

- А коси? Які в мами коси - чорні, русі?

- Коси... найкрасивіші...

Знов усміхнулись люди. Питають:

- Ну, скажи, які в неї руки? Може, якась родимка у неї на руках є, згадай.

- Руки у неї... найласкавіші.

Пішли люди й оголосили по радіо:

«Загубилася дівчинка. У її мами найдобріші очі, найкрасивіші коси, найласкавіші в світі руки». І мама знайшлася.

Додаток 6

ТАТКО З МАМОЮ ПОСВАРИЛИСЬ...

Татко з мамою ще вчора посварились. Татко щось говорив мамі, а мама, схиливши голову, плакала. Потім мама вийшла з кімнати, а татко довго ходив з кутка куток.

Сьогодні, повернувшись із роботи, татко й мама не сіли обідати, як завжди, разом за стіл, не посадили поруч із собою маленьку Тіну. Спочатку сів обідати татко, потім - мама. І татко, й мама окремо просили Тіну: сідай, доню, обідати... Але Тіні не хотілося їсти.

Коли Тіна залишилась у кімнаті сама, до неї підходили то мама, то татко й гладили по голівці, цілували. Але Тіні здавалося, що пестять вони її крадькома.

Настав вечір. Мама сіла за стіл - читає книгу. Татко сів на канапу - теж читає книгу.

Тіна вмостила між татком і мамою. Вона взяла мамину руку, опустила її на канапу й поклала на таткову руку. І тої ж миті відчула, як і таткова й мамина руки здригнулися. Мама немовби хотіла відірвати свою руку від таткової, але Тіна не пускала.

В дитячих очах засяяла усмішка.

Татко міцно стиснув мамину руку.

Додаток 7

Технологія « Ходимо навколо – говоримо навколо».

Порядок роботи:

Крок 1. Протягом короткого часу діти думають над питанням.

Крок 2. Учні підводяться та виходять на вільний від столів простір класу.

Крок 3. Учні рухаються в цьому просторі без будь - якої системи доти, поки вчитель не плесне один раз у долоні.

Крок 4. Учні зупиняються, й кожен розмовляє з дитиною, яка опинилася до нього ближче за всіх, про те питання, що поставив учитель.

Крок 5. Приблизно через хвилину вчитель плескає у долоні два рази. Усі знову починають ходити.

Крок 6. Учитель знову плескає в долоні один раз. Учні знову зупиняються й розмовляють з тим, хто опинився до них найближче.

Крок 7. Увесь процес повторюється втретє.

Крок 8. Після того як учні поговорять з однокласниками три рази, вчитель просить усіх знову сісти.

Крок 9. Учитель запрошує кількох учнів поділитися своїми ідеями щодо питання з усім класом, запитує, які міркування в них виникли, і записує їхні ідеї.

Крок 10. Потім учитель говорить учням: « Поговорімо про ці ідеї».

Семенко Т. А.
*вихователь групи
продовженого дня,
спеціаліст вищої категорії*

Людина народжується на світ не для того, щоб зникнути безвісною помилкою. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний

В.О.Сухомлинський

Вчимося бути добрими людьми

Виховна година

Мета: Ознайомити учнів із творами для дітей В.О.Сухомлинського, розвивати інтерес до творчості письменника-педагога; дати уявлення про морально-етичний зміст стосунків між людьми, вчити виявляти шанобливе ставлення до батьків, старших, сприяти вихованню доброзичливості, людяності, чуйності, милосердя на матеріалах творів видатного педагога.

Обладнання: Портрет В.О.Сухомлинського, ілюстрації учнів до прочитаних творів В.Сухомлинського, виставка творів; плакат «Людина починається з добра»; плакати, на яких написані прислів'я, приказки, висловлювання про людську доброту, порядність і про те, для чого людина приходить у цей світ: «Доброму завжди добре», «Робиш добро-не кайся, а робиш зло, на зло і сподівайся», «Не одежа прикрашає людину, а добрі діла».

Хід виховної години

Учитель.

У нас сьогодні справжнє свято,
Гостей зібралося багато.
Лунає голосно дзвінок,
Розпочинаємо урок.
Прослуховування аудіо запису.
Врятує світ краса -

Завжди так говорили,
Тепер врятує лиш доброта,
Бо однієї вже краси занадто мало,
Бо стільки всюди зла - людина вже не та.
Спішіть добро творити,
Щоб нам не згинути у морі зла,
Щоб кожен міг серед краси прожити
У царстві справедливості й добра.

Учитель.

Сьогодні ми зібралися, щоб поговорити про добро. Ми маємо вчитися бути добрими людьми. А вчитися добру ми будемо на прикладі життя і творчості прекрасного вчителя, мудрого директора школи, доброго сина і турботливого тата, видатного письменника, педагога і просто дуже доброї і порядної людини. Людини з великої літери - В.О.Сухомлинського.

Прослуховування правила заняття:

1. Слухай уважно.
2. Міркуй глибоко.
3. Запитання став вдумливо.
4. Відповідай так, як думаєш саме ти.
5. Уважно вислуховуй думки інших учнів.
6. Цінуй думку свого товариша.

Учень.

Все: із доброго чи злого,
Починається з малого.
Листя виросте з листочка,
З нитки витчеться сорочка.
Хліб - з маленької зернини,
Дощ - із чистої краплини.

Учитель.

Здавна на землі люди цінували праведне життя - життя чесне,

щире, відкрите. Треба утримуватись від поганих вчинків, лихих намірів. Зло, як відомо, довго не забувається і породжує зло. А от добро примножує добро. Не давайте злу перебороти добро.

Учні. Ти добро лиш твори повсюди,
Хай тепло твої повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Ти вкопай і почисть криницю.
Волю дай, нагодуй пташину,
Приласкай і навчи дитину.
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.
Найсвітліша пора - дитинство.
Безтурботна пора - дитинство.
Найчесніша пора - дитинство.
Найсвятіша пора - дитинство.
Це - щастя і радість,
Це - ніжність і мрія,
Це - тато і мама,
Це – пісня

Звучить пісня «Зачекай, моє дитинство» Сл. і муз.

Наталії Май

I. Дитинство наше радісним було

Та раптом віддзвеніло, відцвіло
Злетіло тихо в сині небеса,
І мабуть, не повернеться назад.

Приспів:

Зачекай, моє дитинство, зачекай,
Не спіши летіти у далекий край,
Наче птаха, білі крилоньки згорни.
Щоб подовше ми лишалися дітьми.

II. А я кричу дитинству: «Зупинись!»

А я його благаю: «Повернись!»

Воно сміється лагідно мені:

«Я повернусь до тебе уві сні»

Приспів:

III. Все далі небі зірка осяйна,
Мені завжди світитиме вона,
Від лиха берегтимо у житті,

Освітить всі дороги і путі.

Учитель.

Людина починається з дитинства. Вона, як ріка, що бере початок із чистих джерел. А як слід жити? Дружно! Розкажіть про це, діти.

Учні.

Дружи з усіма: з деревом, пташкою
І комашкою.
Пам'ятай: без твоєї
дружби
Ох і тяжко їм.
Подаруй мамі усмішку,
квітку, пісню і сонечко.
Знай: це для неї найкращий дарунок
Від донечки.
Не забудь і про плаксу-маленького
Братика.
Розкажи йому казочку про бубликів в'язочку.
Радісно!
Для бабусі тихенько проспівай
Колискову.
Вір: від слів твоїх ніжних вона стане
Здорова.

Учитель.

Добрі, ніжні слова можуть творити дива. Повторюйте їх якомога частіше. «Найвище щастя і радість для кожного з нас - спілкуватися з людьми», - писав Василь Олександрович Сухомлинський. Це прекрасно, коли звучать між людьми гарні слова. Сплетімо «ланцюжок» хороших і важливих слів.

(Мама, добро, мир, Україна, дружба, щастя).

А яке воно - щастя? Кожен уявляє його по-своєму. Яке воно для дівчинки з оповідання В.О.Сухомлинського «Яке щастя».

Підготовлений задалегідь учень читає оповідання.

Діти розповідають, що для них є щастя.

Учитель.

Допоможемо людям бути щасливими. Проведемо гру «І я...». Розкажіть, як ви будете поводити себе в таких випадках.

Мама захворіла і я... Впав братик, плаче і я... Тато майструє щось у майстерні і я... Маленька сестричка не може заснути і я... Бабуся втомилася і я...

Рольова гра. Знайомство з добрим сімейством

Учитель.

В одній казковій країні живе Добре сімейство, давайте познайомимось з його представником.

(Виходять діти: Доброта, Любов, Милосердя, Порядність, Уважність, Чуйність, Ніжність).

Учитель.

Добре сімейство намагається зробити світ добрішим. Вони вчать нікому не робити боляче, неї словом, ні ділом, ні думками. Але добре сімейство не може в одну мить перемогти Зло. І тому вони кожного дня, тільки на небі з'являється сонечко, розсівають насіння доброти в дитячих серцях.

(Діти з доброго сімейства роздають у класі червоні сердечка).

Діти

Я - Ніжність, бо маю щедрю душу.

Я - Доброта.

Доброта - це світлий дар,

Людям ти його віддай.

До дорослих добрим будь

І малого не забудь!

Я - Милосердя - і жаль мені всіх.

Хочеться всіх пожаліти, зігріти.

Я - Любов, я в серці живу.

Я сім'ю від біди бережу.

Я необхідна всім,

Бо я затишок і мир.

Я - Порядність - я всюди в пошані,

Бо не люблю я вчинки погані.

*(Дружне добре сімейство виконує пісню про дружбу). Сл. І муз.
О. Янушкевича*

I. Знають всі коли є друг
Все світлішає навкруг
Якщо сам не підведеш
Друзів більше ти знайдеш.

Приспів:

Дружать сонце і земля, ля,ля,ля,
Дружать луки і поля, ля,ля,ля,
Дружать діти на землі
І великі і малі.

II. Разом ходим на гурток
Поспішаєм на каток
Нам незгоди не страшні
З другом весело мені.

Учитель.

У дитячому серці може прорости насіння, яке зробить серце добрим, ласкавим, ніжним. Але зло не спить. Воно підкрадається і розкидає чорні сердечка. І тоді серця зростають чорним колючим бур'яном і серце стає злим і безжалісним. Буває, ростуть в одному серці добро і зло, борючись одне з одним. Тому діти інколи чинять хороші і погані вчинки. Тоді все залежить від самої дитини, яке насіння вона захоче у своєму серці плекати.

- Заплющте очі і спробуйте визначити: яке насіння у своєму серці ви б хотіли виростити?

Учень

Живем в країні казки,
Чарівний світ довкола.
Кругом все має душу
Нове відкриє школа.

« Я поведу вас, діти, в гарну країну, країну добра, щирості, милосердя, порядності і любові...», - так часто говорив Василь Олександрович своїм вихованцям.

Учитель.

І він дійсно своїми творами вчив нас всім цим гарним рисам, притаманним справжній Людині. Давайте зараз пригадаємо деякі із

творів видатного педагога.

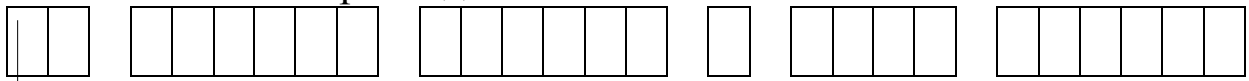
Проводиться гра «Поле чудес».

1. Твір про людські чесноти. (*Як Федько відчув в собі людину*)

2. Культура спілкування
(*Навіщо кажуть спасибі*)

3. Брати наші менші
(*Соловей і Жук*)

3. Про людські чесноти

Інсценізація оповідання «**Як Павлик списав у Зіни задачу**»

Дійові особи: Павлик, Вчителька, Зіна.

Павлик. (*До Зіни*). На скільки питань задача?

Зіна. На три. А хіба ти не розв'язав?

Павлик. Не вийшла... Дай списати...

Зіна. Ой. Павлику, чого ж ти сам не хочеш працювати? Візьми (дає зошит).

Павлик. Одна дія, друга, третя. Але що це? Зіна помилилась, замість 23 вона написала 32. Не скажу їй!

Учителька. Я перевірила ваші зошити. У Павлика «11». Молодець, Павлику, добре попрацював над задачею. А в тебе, Зіно, «9» - помилку зробила.

Зіна (*глянула на Павлика*). Що ж ти за людина?

(*Павлик почервонів і похнютив голову*).

Учень

Є люди, як свічки, -

Згоряють, відходять в небуття.

Є люди, як зірки, -

Горять і світять все життя.

Та ні, це не зірки, холодні, мертві,

Вони - сонця, засвічені у небі,

Які горять, обігрівають все і не згасають...

І не згаснуть!

- *Залишилися для нас його сонячні рядки.*

Учитель звертається до нас.

- Послухайте.

(Група учнів зачитує уривки з творів В.Сухомлинського).

1-й учень. Стоїть край дороги, стара-престара тополя. Може, дерево це вічне? Тополя вічна, бо Україна наша вічна.

2-й учень. Мене здивувало, що світ такий широкий. Мене зворушило, що така велика, багата Україна. Рідна земля - найкраща.

3-ій учень. Найдорожче для людини те, що рідне.

4-й учень. Доки живе народ, доти живе й Батьківщина.

5-й учень. Найкрасивіше, це коли люди роблять один одному добро. Бо ми - люди.

6-й учень. Для чого людина живе на світі?

Усі разом. Щоб жити вічно.

6-й учень. Для чого живе людський рід?

Усі разом. Для щастя.

7-й учень. А думати про людей - то священне. Якби кожен думав про те, щоб приносити щастя іншим людям, не було б нещасливих.

8-й учень. Людина народжується, щоб лишити по собі слід вічний.

Учитель.

Вересень подарував світові великого педагога, вересень його і забрав. Зустрів перше вересня і відійшов у вічність.

Осінь... Осінь... Пора достиганню яблук. Час глибоких думок і прозорої мудрості. А нам знову і знову треба починати урок з азбуки

І творити його, як митець творить вірші чи музику.

Учень. Як учив видатний педагог В.О.Сухомлинський. Нехай над кожною нашою школою горить зоря любові, запалювати яку він навчив. Бо ж любов - джерело життя.

Учень.

Хай на світі живе краса.

Хай на світі живе любов.

Хай на світ живе добро.

Хай на світі живе Україна.

Хай на світі живе краса.

Хай на світі живе любов.

Хай на всі голубі небеса,
Сонце світить нам знов і знов...

Звучить пісня про Україну. Муз. Лепешка, сл. В. Вівденко

I. Земля, де ти зростаєш,
Вкраїною зоветься.
Тут поле, шепіт гаю –
Все тішить твоє серце.
Тут любий соловейко
Співає в літні ночі
Тут все таке рідненьке,
Все вабить твої очі.

Приспів:

Україна, Україна, Україна рідна!
Україна, Україна, рідна Україна!

II. Живе в своєму краї,
Де хата материнська,
Де пісня союзь лунає
І мова українська.
Тут верби і тополі,
Пташина на калині,
Тут дім твій, твоя доля,
Тут рідна Україна.

Смірнова І. А.
вчитель початкових класів
Уманської загальноосвітньої школи
I-III ступенів №5
ім. В.І. Чуйкова
Уманської міської ради

Тема. Значення веселого та гарного настрою для збереження здоров'я.

Мета: дати уявлення про настрій, його значення та вплив на здоров'я, розвивати емоційну сферу, логічне мислення на основі формування вмінь розпізнавати та визначати причини гарного і поганого настрою, вміння передавати свій настрій на папері, виховувати культуру поведінки, бажання дарувати позитивні емоції одне одному.

Обладнання: ТЗН, ілюстрації, кольорові олівці, фарби, листки паперу.

Тип уроку: комбінований

Методи і методичні прийоми:

1. Інформаційно-рецептивний:

а) *словесний:* розповідь-пояснення, опис, бесіда, робота з підручником.

б) *наочний:* ілюстрація, демонстрація, ПК.

Прийоми навчання: виклад інформації, пояснення, активізація уваги та мислення, одержання з тексту та ілюстрацій нових знань, робота з роздатковим матеріалом.

2. Репродуктивний.

Прийоми навчання: подання матеріалу в готовому вигляді, конкретизація і закріплення вже набутих знань.

3. Проблемно-пошуковий: постановка проблемного питання.

Прийоми навчання: постановка взаємопов'язаних проблемних запитань, активізація уваги та мислення.

4. Сугестивний: застосування різних видів мистецтва – вірші, оповідання, загадки, музика.

5. Релаксопедичний: психологічне розвантаження.

Особливості проведення уроку: інтерактивні форми навчання з використанням мультимедійної презентації «Емоції і настрої».

Вид уроку: урок-презентація

Конкретизовані цілі уроку: - формувати вміння дарувати радість собі, навколишньому світові (друзям, однокласникам, рідним, близьким, природі) словом, мімікою, жестами, добрими вчинками; наводити приклади впливу настрою на самопочуття; вчити бачити себе серед людей (*співжиття в соціумі*); виховувати культуру поведінки.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Формування емоційного настрою учнів на урок

Звучить музика «Посмішка»

Усміхніться всім навколо!

Небу, сонцю, квітам, людям!

І тоді обов'язково

День для нас привітним буде!

II. Мотиваційний етап

1. *З'ясування емоційної готовності до уроку («Світлофор»: триколірні картки)*

2. *Психологічний настрій. (проговорювання)*

Сьогодні чудовий день у моєму житті. Я готовий до нових відкриттів і роздумів. Цей урок я проживу красиво і успішно. Я вірю у мій успіх. Зараз, у цю мить, я бажаю успіхів усім людям.

- З яким настроєм ви почнете урок, діти?

- Покажіть. (Діти показують мімікою)

III. Актуалізація опорних знань

1. *Асоціативний куц «Почуття»*

– *Які бувають почуття?*

Душевне переживання, почуття, хвилювання, що пов'язані з органами чуттів називається одним словом – емоції. Відчуваючи неприємний запах, людина відчуває роздратованість, переживає неприємні емоції. Споглядаючи картини природи, захоплюється кольорами. Емоції супроводжують нас усе життя. Якщо відчуття приємні – людина відчувається якою...?(веселою, задоволеною, якщо неприємні? – засмучена, не весела).

2. *Гра «Кольорові почуття»*

- *Які кольори ви знаєте?*

Виразіть свої почуття кольоровими стрічками.

Позитивні почуття – теплі кольори, негативні – холодні кольори.

Радість, любов, образа, ніжність, ревності, сором, горе, щастя, гордість, упевненість, страх, ненависть, презирство, задоволення, сміх.

Яких стрічок вийшло більше? Чому саме так?

IV. Оголошення теми та мети уроку

На сьогоднішньому уроці ми помандруємо до країни емоцій, в якій розглянемо наші відчуття, переживання та їх значення для нашого здоров'я, будемо вчитись розпізнавати свій настрій та визначати причини гарного і поганого настрою. Це нам потрібно, щоб не принести шкоди своєму здоров'ю та здоров'ю оточуючих.

V. Вивчення нового матеріалу

1. Розповідь вчителя

Людина завжди певним чином реагує на все, що її оточує, і що вона здійснює сама, а виражає свої почуття емоцією, яка з'являється на її обличчі. Емоції розділились на позитивні, які допомагають зберегти здоров'я (радість, упевненість, сором'язливість, веселість, захоплення, спокійність) та негативні, які викликають поганий настрій (страх, злість, смуток, незадоволення, недовірливість) спричиняють різні захворювання. Ці емоції небезпечні для здоров'я.

2. Вправа «Незакінчене речення»

- Як ви думаєте, які емоції потрібні людині, її здоров'ю? (позитивні)

Кожна людина, прокинувшись вранці, хоче, щоб день пройшов цікаво, весело, успішно.

3. Методика «Мозкова атака»

– Що, на вашу думку, потрібно щоб день пройшов цікаво, весело, успішно? (Щоб ніхто не зіпсував настрою, не образив, не повідомив неприємні новини)

– Всі переживання і почуття, які хвилюють людину і впливають на її поведінку, називають настроєм. Настрій легко передається людям, тому необхідно зберігати гарний і дарувати радість іншим. Виконав якусь справу, зробив гарний корисний вчинок і на серці стає приємно, радісно.

Дуже важливо, щоб кожний ранок починався з позитивних емоцій, гарного настрою. Як приємно бачити усміхнене обличчя, почути ласкаві, звернені до тебе слова. І тоді твій настрій стає піднесеним, веселим. Так само і людям приємно почути від тебе приємні, лагідні слова.

4. Словникова робота «Довідкове бюро «Яким чином з'явилося слово "радість"»

В давні часи люди називали бога сонця іменем **РА** і від цього слова утворилися сонячні слова

Радість. Радісний. Радіти.

Ці слова несуть в собі частинку сонця, частинку світла, добра. Сонечко дарує нам радість промінчиками, теплом. А чим ми зможемо дарувати радість іншому?

Сонечко подарувало нам свої промінчики, на яких запропонувало розв'язати цілу низку завдань, тому давайте приступимо до роботи, виконавши яку принесемо сонечку в подарунок гарний настрій, міцне здоров'я.

5. Практична робота

Вправа «Підняти настрій» або «Крісло надії» (*учні розповідають про свій настрій, а інші намагаються підняти його, зробити щось приємне, аби на душі дитини стало легше*).

Способи підняття: слово, міміка, жести, добрий вчинок, річ, музика...

Вправа «Доповни речення»

Для мене радість....

Для мами моєї радість...

Для бабусі (дідуся, рідних) радість...

Для вчительки радість...

А тепер пригадайте, коли і як хтось подарував вам радість.

- Відповіді дітей.

Вправа «В гостях у казки»

До нас у гості завітала царівна. Чи можемо ми по її зовнішності визначити її ім'я? Доведіть. Так, це Царівна Несміяна.

Наше з вами завдання: підняти їй настрій. Якими будуть ваші дії? Чому необхідно піднімати настрій?

Вправа «Музичний настрій»

Яка музика сприяє гарному настрою? (прослуховування музика, аналіз)

Вправа «Усмішка».

Відгадайте загадку:

Есть у Радости подруга

В виде полукруга.

На лице она живёт:

То куда-то вдруг уйдёт,

То внезапно возвратится,

Грусть-тоска ее боится. (*Улыбка - посмішка*)

Посмішка.

Ми усміхаємось - горе кінчається:

Люди веселі нам зустрічаються,

Всюди од сміху дерева гойдаються.

Хто нам пояснить, чому так трапляється? (*Відповіді дітей.*)

Хвилинка для кмітливих та уважних

Якщо в людини гарний настрій, їй радісно на душі. Тому все навкруги здається сонячним, а небо голубим-голубим. Коли ж людина чимось засмучена чи в неї якийсь горе, то й усе навкруги здається сірим, безрадісним, печальним.

А тепер завдання.

Перед вами два малюнки. Один намальований засмученим художником, а другий - веселим. Знайдіть, будь ласка, відмінності.

Фізкультхвилинка під пісню «Улыбка» із мультфільму «Крихітка Єнот» або пісню «Гарний настрій»

VI. Закріплення вивченого матеріалу

1. Робота над змістом оповідання американської письменниці Ліліан Муур «Крихітка Єнот» або перегляд і аналіз змісту мультфільму.

- Що допомогло Крихітці змінити свою думку про страшне чудовисько?

- Чи покращився настрій у Крихітки? (*Звичайно, коли тобі посміхаються, то й ти стаєш добрішим.*)

Посмішка – маленький знак гарного настрою.

2. Вправа «На друга дивись - весело посміхнись».

Робота в парах. Учні дивляться один одному в обличчя протягом 30с.

- Що ви відчували? Яке бажання виникало?

- Діти, чи можна розмовляти посмішкою? Спробуйте !

3.Гра «Смайлики» (вправа на розпізнавання настрою)

4. Гра «Різний настрій»

- А зараз ваше завдання зобразити жестами, мімікою відповідний настрій. Вчитель читає вірш, діти зображують настрій.

Сум за сміхом по двору
Невідступно ходить,
Сміх лікує дівчору,
Ну, а сум їй шкодить.
Як дитина – вереда
Хниче без упину,
Значить сталася біда:
Сміх її покинув.
Значить, сум її насів,
З очей сльози точить,
І тому дитина всім
Голову морочить.
На таку дитину гріх
Гримати і цикать,
Подаруй дитині сміх –
Перестане хникать.

В. Лагода

5. Вправа «Заирни у дзеркало»

Створення гарного настрою, за допомогою міміки свого обличчя.

6. Вправа «Опиши (намалюй) навпаки» - *групова робота*

Кожна група дітей отримує сюжетний малюнок. Завдання: замінити основні предмети, їх ознаки, дії, явища на протилежні. Обговорити гарні та погані вчинки і способи їх розв'язання.

Головне - переконати себе, що як візьмешся до якоїсь справи, на душі полегшає.

7. Вправа «Ми-фантазери»

За допомогою кольору можна передати свій настрій.

- Якого кольору може бути гарний настрій, поганий? Гарний настрій переливається різними кольорами.

- На що може бути схожим гарний настрій? (*На сонечко, салют, веселку, квіти, кольорові кульки...*)

Пофантазуйте, поміркуйте. Отже, головним помічником у роботі має стати колір. Тож намалюйте свій гарний настрій.

VII Підсумок уроку

1. Бесіда за змістом уроку.

- Чим запам'ятався вам урок?

- Що таке настрій?

- Що потрібно робити, що створити гарний настрій у своїй родині?

Усім треба пам'ятати, що настрій людей залежить від нас самих. Будемо мати гарний настрій-будемо завжди здорові.

2. Поради Усмішки та Сонячного Зайчика

Посмішка. Усім подобається, коли до них посміхаються. Тож давайте і ми будемо посміхатися, щоб іншим було приємно. Можливо, цим ми підніmemo комусь настрій, утішимо когось.

Сонячний Зайчик. Давайте будемо приносити всім, хто нас оточує, радість.

Зробимо так, щоб кожний день був для всіх - мам, тат, бабусь, дідусів, учителів, друзів-веселим. Щоб кожному стало ще приємніше, треба говорити компліменти, щоб у класі завжди були позитивні емоції, а ви набиралися здоров'я.

Теличко Майя Віталіївна
*вчитель англійської мови
в початкових класах,
спеціаліст вищої категорії,
вчитель-методист*

Урок англійської мови
2 клас
«Тварини. Мій улюбленець»

Тема. Тварини. Мій улюбленець

Мета: вчити розповідати про свого улюбленця; ознайомити з новою лексикою уроку, ввести нову літеру *C c*; виховувати любов до домашніх тварин, бажання доглядати за ними.

Обладнання: відеопрезентація, словничок, сюжетні малюнки, предметні малюнки, розмальовки з випереджального завдання, тексти випереджального завдання.

ХІД УРОКУ

I. Організаційна частина уроку

1. Привітання

Good morning, children!

How are you?

2. Оголошення теми і мети уроку

Сьогодні у нас на уроці незвичайні гості. Ось про першого ви довідаєтесь, коли відгадаєте загадку. А оскільки ви ще тільки почали вивчати англійську, я допоможу вам трішки малюнками та діями. Отже, будьте уважні. Наш гість каже про себе:

I'm black.

I can run and jump.

I can wash myself.
I can't fly.
I like milk.
I live in a house.
What am I? (a cat)
Отже, це – котик, наш домашній улюбленець.
And: today topic is «Animals. My Pet»
Тема нашого уроку «Тварини. Мій улюбленець»
(перегляд презентації «My Pet»)

II. Основна частина уроку

1. Фонетична розминка

Нашу фонетичну розминку сьогодні нам приніс наш гість Блекі (додаток 1).

Він приніс щура й задоволено поглядає на нього з широкою усмішкою й ніби промовляє

[æ] – [æ] – [æ] – [æ] – [æ] – [æ]

Звук [æ] схожий на український [e], тільки вимовляти його треба широко розкривши рота й посміхаючись. Можливо, після повної миски молока Блекі й не їстиме бідолаху щура, але ж показати, хто в домі господар треба. То ж читаймо спеціальну чистомовку разом з Блекі.

A black cat
sat on a mat
and ate a fat rat.

(повторюють, змінюючи темп та інтонацію)

2. Розвиток мовленнєвих навичок

T: Look, we have got a lot of animals. Have you got a pet?

Ps: Yes, we have!

T: That's nice.

I see you love animals.

You know I have got a pet too.

Do you know what it is?

Try to guess.

Ask «Is it a dog?» (a bird, a cat)

T: Yes, you are right.

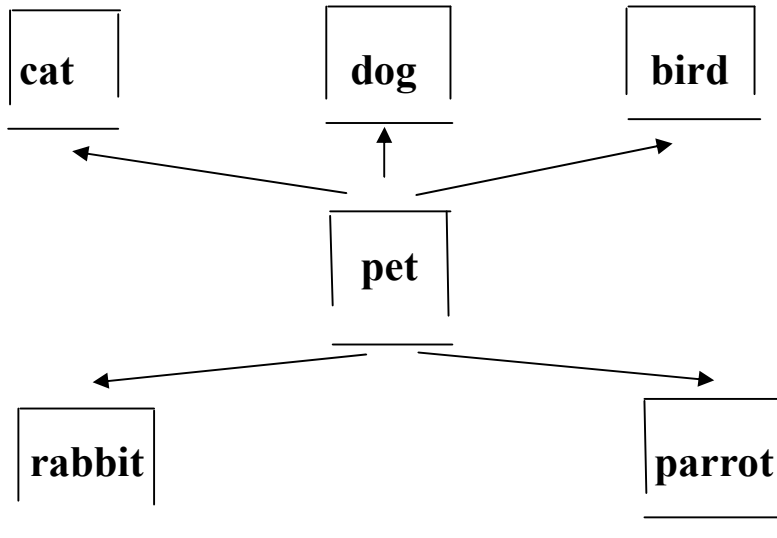
It's a cat.

It's my pet.

Мовленнєва зарядка: describe – опишіть this dog

this cat

3. Створення асоціативного куща

4. Виклад нового лексичного матеріалу і практикування в його вживанні

Запис слів в зошити.

Учні записують слова – назви тварин в зошити:

a cat

a dog

a bird

a rabbit

Фізкультхвилинка (тематична)

I am a bird

I can fly

1,2,3,4,5

I am a dog

I can run

1,2,3,4,5

I am a cat

I can say «mew»

1,2,3,4,5

Sit down!

Продовжуємо практикуватися у вживанні нової лексики.

Робота над вправою № 2 (О. Карп'юк Англійська мова: Підручник з англійської мови для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – 2-ге вид., переробл., доповнене. – Тернопіль: «Лібра Терра», 2009. – English 2. – С.42.).

Дивись, слухай і повторюй:

- Listen!
- Is it a cat?
- No, it is not.
- Is it a bird?
- Yes, it is. Well done, Vicky!

Практикування учнів у монологічному мовленні.

(випереджальне завдання)

До нашого уроку деякі учні підготували розповідь про свого улюбленця.

Кріккер Анна – a cat

A Cat

This is a cat.

It is red.

A cat can run and jump.

It is little.

I like it.

Тисевич Анастасія – a dog

A Dog

This is a dog.

It is not big.

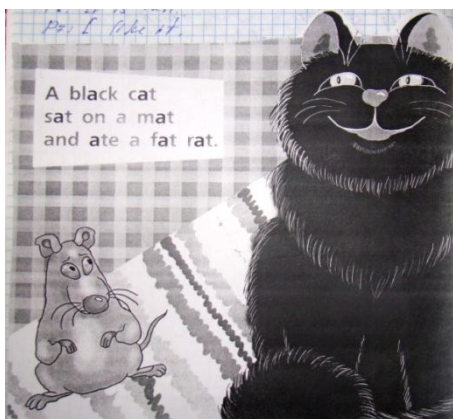
It is little.

It is red and white.

I like it!

III. Заключна частина уроку

1. Підсумок уроку.
2. Д/з. Розповідати про свого улюбленця.

Додаток 1 (кіт Блекі)

Тичук Т.В.
вчитель початкових класів
I категорії
Уманська міська гімназія

Я і Україна. Громадянська освіта.

Тема. Правопорушення поширені серед дітей. Відповідальність за свої вчинки.

Мета. Ознайомити з поняттям правопорушення; дати уявлення про основні правопорушення, поширені серед дітей і відповідальність за них; навчити учнів бути непримиренними до негативних людських вчинків; вчити розв'язувати прогностичні ситуації «Що буде якщо...». Виховувати правдивість, взаємодопомогу, вміння захистити себе від негативного впливу інших, завжди і в усьому дотримуватись норм моральної поведінки.

Обладнання: Конституція України, Біблія, малюнки на тему війни, голодомор права дітей, казкові герої, ілюстрації до творів В.О. Сухомлинський тести, друковані оповідання.

Хід уроку

I Організація класу до уроку.

Вже дзвінок нам дав сигнал,
І на урок він нас покликав
А отже часу не втрачаймо,
Роботу швидко починаймо.
Що ви очікуєте від уроку?

II. Актуалізація опорних знань.

1. Технологія «Мікрофон».

- У народі кажуть:» У доброго господаря – лад у домі».
- Що означає слово «лад»?

(Лад – згода, злагода в стосунках, в взаєминах. Коли в домі лад, родина живе дружно, радісно й щасливо.)

Отже, лад – це стан, коли все робиться і виконується, як слід, відповідно до певних вимог.

2. Народна мудрість.

- Що країна, то родина.
- Що край – то звичай.

- Де згода панує, там горе танцює.
- Згода буде, а незгода руйнує.
- В товаристві лад – усяк тому рад.

(Пояснити значення прислів'їв.)

3. Пригадайте.

- Про що йдеться у найголовнішому документі нашої держави? Як він називається?

- Про що написано у ст. 27 Конституції України?

«Кожна людина має невід'ємне право на життя». Життя – найвища цінність.

Держава взяла на себе обов'язок захищати життя своїх громадян.

- Про що написано у ст. 68 Конституції України?

«Кожен зобов'язаний неухильно дотримуватись Конституції України та законів України, не посягати на права, свободи, честь і гідність інших людей. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності».

- Як ви гадаєте, чому права та обов'язки громадян у Конституції України записані поряд?

Вони нерозривно пов'язані! Право породжує обов'язки, а належно виконані обов'язки дають можливість ще повніше здійснювати, утверджувати права.

- А чи знаєте ви, які існують права дітей? Де вони записані?

1. Усі мають право на любов та піклування.
2. Усі мають право на відпочинок.
3. Усі мають право на медичну допомогу.
4. Усі мають право на розвиток талантів.
5. Усі мають право на освіту.
6. Жодна дитина не повинна бути скривджена.

- Які існують обов'язки учнів?

1. Гарно вчитися.
2. Бути охайним і ввічливим.
3. Не порушувати правил поведінки в школі під час уроків та перерви.

- Яка книга вчить нас жити за певними законами? Чи знайомі ви з 10 заповідями

Божими? Назвіть деякі з них.

4 – « шануй батька свого і матір свою»;

5 – « не вбивай»;

7 – « не кради»;

8 – « не свідчи лоно».

Отже, не чини і не бажай іншому того, чого не бажаєш собі. Достатньо дотримуватись цих заповідей, щоб не стати на стежку злочину. У житті часом виникають ситуації, коли людині треба знати певний закон, щоб не постраждати самій і не заподіяти шкоди іншим. У такому разі треба неодмінно порадитись зі знавцями законів.

4. Довідкове бюро.

АДВОКАТ – захисник, оборонець; людина, що дає поради з правових питань; захищає обвинуваченого або веде справу в суді.

ЮРИСТ - фахівець з правознавства, юридичних наук; правознавець; слуга закону.

УРЯДОВЕЦЬ – представник уряду.

МОРАЛЬНИЙ – унормований, повчальний; тут: той, що зобов'язує ставитись належним чином до інших і до себе.

АУКЦІОН « АМОРАЛЬНО В ТВОЄМУ РОЗУМІННІ »

Учні мають навести якомога більше тверджень, які свідчать, що розуміння моральних вчинків у них правильне.

- Аморально не співчувати людині, коли з нею трапилася біда.

- Аморально заздрити успіхам однокласників.

- Аморально когось кривдити, ображати.

- Аморально хуліганити, бешкетувати.

- Аморально бути жадібним і зажерливим

- Аморально розкидатися обіцянками й не виконувати

їх.

III. Повідомлення теми і мети уроку.

1. Бесіда.

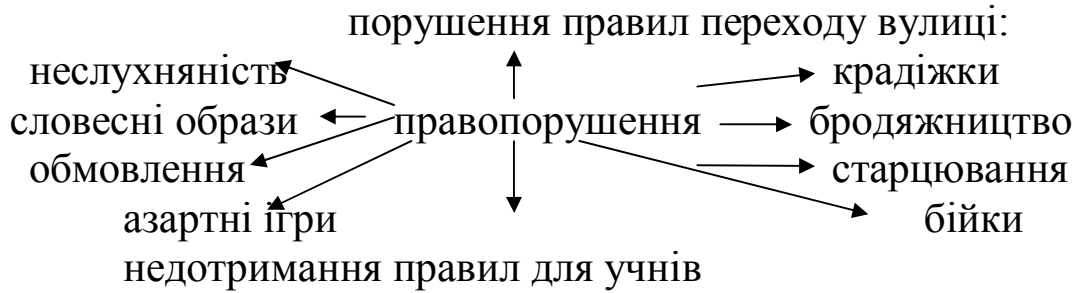
- Кого називають правопорушником?

- Чи є серед дітей порушники законів?

- Як можна назвати дітей, що порушують права інших?

(*Правопорушник, злочинець, невихований, поганий.*)

2. «Мозковий штурм.»

3. Робота за підручником, ст. 54.

а) Читати визначення «правопорушення».

б) Обговорення ситуації.

в) Складання кінцівки оповідання.

4. Гра «Назвіть правопорушення, скоєні казковими персонажами або проти казкових персонажів.»

- Скажіть, які порушення відбувалися у казці «Снігова королева» і хто є порушником. (*Викрадення хлопчика. Снігова королева.*)

- У яких казках було скоєно подібні злочини («*Івасик – Телесик*», «*Гуси – лебеді*», «*Дюймовочка*».)

- У якій казці було порушено право на захист від насилля, на відпочинок та дозвілля? («*Попелюшка*».)

- Яке правопорушення скоїв Колобок? (*Утік з дому.*)

- Що порушила Машенька у казці «Три ведмеді»? (*Право власності.*)

- Хто є шахраями у казці «Буратіно»? (*Кім Базиліо, лисиця Аліса.*)

- Яке право порушив вовк у казці «Вовк і семеро козенят»? (*Право на життя.*)

- Герой якої казки не мав змоги вільно висловлювати свої думки та погляди? («*Цибуліно*».)

- Чи потрібно на вашу думку, карати правопорушника? Обґрунтуйте свої міркування.

Фізкультхвилинка

У лелеки два крила – високо літає,

А карасик у ставку плаває – пірнає.

А у мене на плечі примостився котик.

Миє вуса, миє лапки,

Чеше свій животик.

- Безперечно, діти, всі, порушують закони, повинні відповідати за це. Людину можна притягти до адміністративної (*штраф, догана*) відповідальності, та кримінальної відповідальності (*позбавлення волі*).

5.Опрацювання статті «Запам'ятай».

Ніхто не має права заподіювати шкоду іншій людині.

Ніхто не має права брати чуже, псувати його, знущатися з іншої людини.

Якщо людина порушує закон, то буде відповідати за це.

- Що не має права робити людина?

- Що буде, коли людина порушує закон?

6. Інсценізація оповідання В. Сухомлинського «Хлопці розважаються».

Хлопці розважаються

У маленькому будиночку живе робітник. Йому треба вставати рано-ранесенько - о четвертій годині. Іти до потяга. Працювати кілька годин, потім знову їхати додому потягом.

Одинадцята година вечора. На лавці, неподалік від його будинку, сидять троє підлітків. Один з них тримає в руках транзисторний приймач. Його ввімкнено на повну потужність. Гримить якась музика.

Робітник виходить, просить:

- Тихіше, хлопці, ви ж спати не даєте. Ті посміхаються.

Один із них каже:

- А ми біля свого дому сидимо. Робітник зітхнув і пішов до хати.

- Ви дикуни, - тільки й мовив.

І правду сказав. Хто не хоче зрозуміти, що поруч із ним живуть люди, - той гірше за дикуна.

- Чи порушили на вашу думку, хлопці права іншої людини? Які?

- Чи повинні вони відповідати за свій вчинок?

7. Читання тексту В. Сухомлинського «Чого ж ви, тату, мовчите?»

Чого ж ви, тату, мовчите?

У неділю Яшко повертався з татом із сусіднього села. Вони ходили до бабусі. Ішли через ліс.

Стояв ясний весняний день. Спеки ще не було, а сонечко вже припікало. Під тінистими деревами було прохолодно. Тато й каже:

- Спочиньмо трохи. Посідали на траві. Коли це чують: десь недалеко цюкає сокира.

- Хтось рубає дерево, - каже тривожно тато. - Хіба ж можна? У цьому лісі дерева рубати заборонено. Ходімо, Яшку, швидше, впіймаємо злодія.

Встали швиденько і пішли туди, звідки долинали звуки. Ось уже й людей видно. Біля стрункого дубка двоє. Один рубає, другий відпочиває. Яшко бачить, що батько все більше хвилюється.

- Так можна і ліс винищити, - обурюється він. Та коли підійшли так, що злодіїв уже можна впізнати, батько враз похнюпився і знітився. Йому стало немовби соромно. Він сховався за кущами і Яшка за собою потяг.

- Дядько Микола рубає... - зітхнув батько. - Ходімо, Яшку, додому. Тихо, щоб не помітили, батько вийшов з лісу й сина повів за собою. Яшко не міг збагнути, чому батькове обурення так швидко розвіялось.

- Тату, то ж злодії! Батько мовчав.

- Чого ж ви, тату, мовчите?

Запитання для бесіди:

- Чи можна у лісі без дозволу лісника рубати дерева? Чому?

- Отже, ті люди, що рубали стрункого дубка, порушували закон? Чи не так?

- Чи правильно вчинив батько? Чому?

- Чому він мовчав?

- Як повинен був вчинити батько?

- Чи варто було притягнути до відповідальності тих, хто рубали дубок? Чому?

8. Поетична хвилинка. Декламування вірша А. Костецького «Чемний герой».

Чемний герой

Вітько - третьокласник крокує додому

Героєм таким, що не снилось нікому.
Аж раптом Вітькові назустріч — першак.
Всміхнувся Вітько і промовив: «Так-так!»
І, випнувши груди, підходить до нього.
- Гей, ти! Треба старшим давати дорогу! -
І хлопця малого портфелем як лясне!
Аж всівся на землю малий першокласник...
Вітько реготнув: «Так і треба, щоб знав!»
І далі по вулиці покрокував.

- Чи можна Вітька назвати героєм? Чому?
- Які права порушив Вітько?

9.Розповідь учителя.

Учені дослідили, що за останні десятиріччя у світі зросла агресія не тільки між дорослими, а й серед школярів.

- Яку дитину можна назвати агресивною? *(Таку, що обзиває дітей, б'є, відбирає іграшки, грубо висловлюється, підриває дисципліну на уроках).*
- Звідки ж беруться агресивні діти?

Найчастіше - це діти з неблагополучних сімей, із психічними захворюваннями, а також діти з низькими моральними якостями.

- Усяка людина не без гріха. Хтось скаже, не подумавши; хтось зробить поганий вчинок у хвилину гніву; хтось погано подумає; хтось візьме чуже без дозволу; хтось обмовить свого товариша, але за кожен свій вчинок людина несе завжди відповідальність і рано чи пізно буде покарана. «Шила в мішку не втаїш, каже народна мудрість. І так добрий чи поганий вчинок повертається до людини. Тому за собою треба стежити, щоб завжди думати перед тим, як щось зробити.

Всі ми живемо в людському суспільстві. А в ньому є свої правила і закони-це те ,що можна робити, а що-ні. Ще є християнська мораль, що закликає людину чинити добре у цьому світі, бути благородним, терплячим, чесним, совісним, людяним, справедливим.

Тому кожній дитині потрібно прагнути до високих норм поведінки і все робити для того, щоб виховати в собі найкращі риси. Все треба робити зараз, доки у вас формується характер,

виробляються певні звички. «Посієш звичку – пожнеш характер, посієш характер – пожнеш долю.

10. Робота за підручником.

а) Читання статті «Умій відмовляти» самостійно.

б) Відповіді на питання диференційовано по рядах.

- Що треба робити, щоб навчитися говорити «ні» і при цьому не втрачати друзів і поваги до себе?

I. ряд – по - перше....

II. ряд – по - друге.....

III. ряд – по - третє....

11. Об'єднання в групи за кольорами.

Оформлення плаката « Я відмовляюся, коли.....».

- Мені пропонують прогуляти уроки.

- Привітати однокласника з днем народження.

- Мене примушують говорити неправду.

- Мені наказують образити молодшого і слабшого або дівчинку.

- Піти з друзями до кінотеатру.

- Мені говорять не слухати батьків, а робити, як хочеш.

- Мене підбурюють узяти чуже без дозволу.

- Провідати хворого товариша.

- Мені пропонують закурити цигарку.

- А чи є правопорушенням читання листів, підслуховування?

IV. Узагальнення й систематизація набутих знань.

1. Тест « Пізнай самого себе».

- Постарайтесь чесно відповісти самому собі на ці запитання.

2. Чи узяв (украє) би я гарну ручку у свого однокласника, якби знав, що не попадуся?

3. Якби в мене була можливість помститися моїм кривдникам за допомогою друзів – старшокласників, скористався б я цим?

4. Якби не було машин , побіг би я через дорогу на червоний сигнал світлофора?

5. Якби в мене з'явилась можливість проникнути в приміщення чужої людини і вкрасти те про що давно мріяв, так, щоб ніхто не довідався , зробив би я це чи ні?

6. Якби мої друзі запропонували мені пожартувати над мешканцями під'їзду – підпалити поштові скриньки або кинути димову шашку, зробив би я це чи ні?

Якщо на всі запитання або на більшість з них ви відповіли ствердно, раджу серйозно задуматись над вашим подальшим життям. Справа в тому, що від таких витівок недалеко до лави підсудних. «Від провини до злочину – один крок», - каже народна мудрість.

V. Підсумок уроку.

- Чи здійснились ваші очікування?

- Які поради будете використовувати у своєму житті?

- Що будете оминати?

- Моє побажання для вас я висловлю рядками з вірша

М. Рильського «Ким хочеш бути хлопчику ? »

Ким хочеш бути , хлопчику, в житті?

Спокійно, як усі Котигорошки,

Ти на питання це подумав трошки

І відповів: - ЛЮДИНОЮ!

Дитя! Благословляючи твоє життя,

У трудну відряджаючи дорогу,

Яку пораду чи пересторогу

Я кращу дам, ніж дав собі ти сам.

Будь вірним слову, що нічийм словам

Із ним одним нікому не зрівняться

Хай веселять тебе любов і праця.

Хай дружби неосяжнеє крило.

Гірке від тебе відганяє зло.

І хай у час останній свій про сина

Спокійно я подумаю : - ЛЮДИНА!

VI. Домашнє завдання: *ст. 54 – 56 читати, переказувати.*

1 ряд – скласти поради, як діяти у разі конфлікту;

2 ряд – придумати кінцівку оповідання з обговореної ситуації;

3 ряд – обговоріть ситуації за схемою: Що буде , коли.....

Фрай Л М.
учитель вищої категорії
Уманського НВК
«Загальноосвітня школа-інтернат
I-II ступенів імені Ю.О.Гагаріна –
педагогічний ліцей»

Урок письма

1 класі

Тема. Письмо рядкової букви *з* («*зе*»)

Мета: навчити учнів писати рядкову букву *з* («*зе*»), правильно з'єднувати з іншими літерами; збагачувати словниковий запас учнів, удосконалювати вміння робити звуко - буквенний аналіз, відгадувати загадки, складати речення із запропонованими словами; розвивати творче мислення, увагу, мовлення учнів; виховувати повагу до праці, бажання охороняти і любити природу.

Обладнання: презентація, таблиця, малюнки, зразок букви *з*, зображення гномів.

Тип уроку: формування нових знань.

Хід уроку

I. Організаційний момент

1. Привітання

Любі діти!
Всі за парти ми сідаємо!
Працювати починаємо!
Сядьте зручно, посміхніться
І на мене подивіться.
Зробимо в науку крок –
Починаємо урок.

II. Мотивація навчальної діяльності учнів

1. Вступне слово

Зійшли хмари і небо засиніло,
А сонце ген з-за обрію пливе.
Весь ліс заграв і засвітився,
Напевно, диво-казка тут живе.

Казка про Гномів

За морями, за лісами, за високими горами є казкове королівство Гномів. Мешкає там дивний народ – веселі гномики. Розташоване це королівство поряд з високою горою, в якій є чарівна печера. Всі скарби королівства заховані там. Народ дуже веселий. Жили в королівстві брати-гномики, які охороняли скарби.

Ось трапилась біда з ними: зла чаклунка їх зачарувала за те, що вони не відкрили таємницю гори. Перестали гномики працювати, не чулося вже веселого сміху, дзвінких пісень – все навколо стало сірим.

Так минав час. І лише один гномик – Мізинчик, який гостював у своїх знайомих гномиків з іншої гори, повернувшись додому, не міг впізнати своїх братів та своє королівство. Гномик вирішив не гаяти часу і вирушити в дорогу за допомогою до Вас, любі діти, бо знає що Ви розумні, кмітливі, уважні, веселі, чуйні малюки. То що, допоможемо гномику і його братам зняти злі чари та звільнити королівство від чаклунства? Ви згодні?

Для цього потрібно виконати завдання.

2. Виконання завдань

1) *Ось і перше завдання. Відгадайте загадку і допоможіть першому гномику.*

(слайд-загадка)

Веселі чоловічки смарагди добувають
Та скарби охороняють.

(Гноми)

Назвати звуки у слові-відгадці

Г Н О М И

Зробити звуковий аналіз слова

Гра «так» чи «ні»

Зіграти хочеться мені
З тобою, друже, в «так» чи «ні».
Тобі питання задаю,
Готуй же відповідь свою.
Відповідай, коли мастак, «ні» чи «так»:

У слові гноми чуємо голосні звуки [о] і [и]? *«так» чи «ні»*

- Звук [з] у слові стоїть на початку слова? *«так» чи «ні»*
- У слові -гноми- один склад? *«так» чи «ні»*
- У слові -гноми- шість звуків? *«так» чи «ні»*
- У реченні «Веселі гноми граються» три слова? *«так» чи «ні»*[1; 8].

- Вивчимо чистомовки? *«так» чи «ні»*

(слайд-чистомовка)

- Ось ми зняли чари з першого гномика (на дошку чіпляється гномик).

2) Друге завдання. Врятуємо другого гнома. «Утвори нові слова»

(слайд-словотворення)

- Яку букву ми додавали? (*ге*)
- Вона приголосна чи голосна? Вона м'яка чи тверда?

III. Повідомлення теми та мети уроку

Сьогодні на уроці ми навчимося писати рядкову букву *г* («*ге*»), зрозуміємо, як її правильно з'єднувати з іншими літерами, зустрінемо нові слова та з'ясуємо їх значення.

IV. Підготовча робота до письма

1. Гра «Мовчанка»

За рахунком 1-2-3, ви пригадуєте і виконуєте правила.

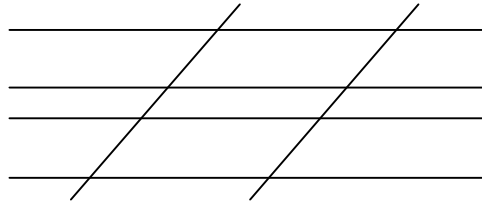
Пригадали правила сидіння за партою під час письма – раз

Пригадали правило тримання ручки – два

Пригадали правило розміщення зошита під час письма – три.

2. Повторення назв ліній сітки зошита

верхня міжрядкова лінія
верхня робоча лінія
робочий рядок
нижня робоча лінія
нижня міжрядкова лінія

3. Пальчикова гімнастика

Звуки Баха, звуки Листа...

Уявіть: ви – піаністи.

Ваші пальці, мов спішать,

Бо по клавішах біжать.

Раз і два, і три підряд, –

тільки з музикою в такт [1; 32].

(«гра на піаніно», «привітання пальчиків»)

- Молодці, з цим завданням ви справились вміло, зняли чари з другого гномика (на дошку чіпляється гномик).

V. Ознайомлення з рядковою літерою г («ге»)

3) Завдання третє:

1. Демонстрування літери. Робота з таблицею

2. Аналіз елементів рукописної літери

Рядкова лінія г («ге») складається з одного елемента: короткої прямої, заокругленої вгорі і внизу.

- Ось погляньте як я її напишу. Починаємо писати нижче верхньої рядкової лінії, заокруглюємо, торкаючись її і ведемо пряму похилу до нижньої рядкової лінії, де знову заокруглюємо праворуч.

3. Тренувальні вправи в повітрі під диктовку

Взяли правильно ручку, підняли її догори і в повітрі написали букву *г* («ге») і-раз-і.

Давайте пригадаємо нашу лічилку.

Зошит свій я відкриваю ...

- Відкрили зошит і подивились на лівий верхній куточок, ви бачите рукописну букву *г*. Підніміть оченята і подивіться як вона пишеться. Зарядка для очей. Слідкуючи очима за стрілочкою, як вона рухається.

(слайд-письмо г)

4. Письмо рядкової букви г

Письмо в першому робочому рядку літери *г* («ге»).

Спочатку ви пишете зразки пунктиром, а потім продовжуєте самостійно.

Із завданням справились успішно і зняли чари з гномика (на дошку чіпляється гномик).

5. Написання г з іншими літерами, у словах.

Коментоване письмо складу го- та слів: гопак, гра.

Прочитайте склад і слово другого рядка (*гопак*).

– Що означає це слово? (*український народний танець*).

Це слово ви будете писати, але я хочу звернути увагу на з'єднання:

Щоб рівно гарно слово написати

Нам з'єднання букв слід усім пригадати

Для цього дається одна лиш хвилинка. Які є з'єднання?

Працюйте.

6. Фізкультхвилинка

7. Гра «У лісі – на городі»

- Прочитайте слово написане в третьому рядку (гра), зверніть увагу на з'єднання і напишіть його, а потім зіграємо в гру.

(слайд-вибір)

- Ви повинні сказати, де ростуть рослини зображені на малюнках.

Молодці діти, ви впоралися із цим завданням, зняли чари з гномика (на дошку чіпляється гномик).

8. *Творче читання:*

- Яким словом ми називаємо великого водоплавного птаха з довгою шиєю? (*Гусак*)

(слайд-Гусак-віршик)

Прочитайте це слово у зошиті. Зверніть увагу на з'єднання, напишіть його самостійно.

9. *Словникова робота*

Що таке глина?

Глина – гірська порода, яка в поєднанні з водою використовується у будівництві, гончарстві, скульптурі.

Які вироби виготовляють із глини?

Прочитайте слово в зошиті, напишіть його тричі. Відпочинемо.

Ох і складне було завдання, але ви з ним впоралися. То ж чари ще з одного гномика розсіялися (*на дошку чіпляється гномик*).

10. *Письмо речення*

Прочитайте речення

- Як ви розумієте слова нагода погратися?

(сприятливі обставини для гри, є можливість)

Напишіть це речення в зошиті, і ми з вами пограємо.

Гра «позиція букви»

(слайд-позиція)

- Що намальовано в зошитах на сторіночці? *(гусак, годинник, папуга)*
- Яка назва малюнків відповідає складозвуковій схемі під ними? Доведіть думку.
- Позначте звуки слова гусак відповідними буквами.
- Біля малюнка накресліть звукову схему слова папуга.
- Ось і ще один гномик звільнений *(на дошку чіпляється гномик)*.

VII. Підсумок уроку. Коментар учителя щодо роботи учнів та її результатів

Діти, з усіма завданнями ви справились, всіх гномиків ви звільнили від чарів злої чаклунки. Але їм дуже цікаво, як ви їх звільнили. Розкажіть:

Гра «Мікрофон»

- Яку букву навчилися писати?
- Які звуки вона позначає?
- Чи сподобався вам урок?
- Що найбільше?

Гномики дякують Вам. Вони повернулися в своє королівство. Але залишили смачний гостинець, корзину з горіхами. Ці горіхи – не звичайні: хто їх з’їсть – мудрішим стане.

Використані джерела:

1. О.Б.Полєвікова. Навчання грамоти // Харків: «Основа», 2011. – 152 с.

Я і Україна

Урок для першого класу

Тема. Моя Батьківщина - Україна.

Мета. Поглибити знання учнів про нашу державу - Україну. Продовжити ознайомлення з національними символами України. Розважальна пізнавальна література. Виховувати патріотів рідної держави, повагу до її символів, любов до рідного краю, його історичного минулого і сучасного.

Обладнання. Карта України, прислів'я про рідний край, державна символіка, кросворди.

Епіграф. Виростай дитино й пам'ятай, Батьківщина - то найкращий край.

Хід уроку.

1. *Організація учнів класу до уроку. Привітання вчителя зі святом.*

- Наш урок є незвичним. Ми продовжуємо подорожувати незвичною країною, - країною знань. Подорож буде заочною.

- Різні в світі є країни,
Різні моди є на світі,
Різні гори, полонини
Різні трави, різні квіти.
Є з усіх одна країна,
Найрідніша нам усім,
То - прекрасна Україна,
Нашого роду дім.

2. *Робота над темою уроку.*

1. *Бесіда.*

- Що таке Батьківщина? Доберіть синоніми до цього слова.

- Як називається наша Батьківщина?

- Якою ви її уявляєте?

2. Розповідь учителя з елементами бесіди.

- Україна - це наша ненька. Це отча земля. Це трава у дворі твого дому, тихі води задумливих річок і озер, безкраї поля, квітучі сади, ясні зорі, великі міста і тихі села, хати у вишневих садках. Це соняшник, який першим починає розмовляти з сонечком і дарує нам свою красу.

Із заходу на схід треба йти до 90 днів, долаючи щоденно по 30 км. Це простір завдовжки 2700 км, а в найширшому місці сягає 1000 км. Це південний захід Східноєвропейської рівнини. Тут знаходиться понад 70 тисяч великих і малих річок.

- Які ви знаєте річки?

(Дніпро, Рось, Раставиця, Десна, Ятрань)

- Які річки ви знаєте на території Черкащини, Уманщини?

Полтавщина - край, що славиться соковитими яблуками, Донеччина - галушками, кам'яним вугіллям. Закарпаття - виробами з дерева, вишиван-ками. Запоріжжя - це колиска українського козацтва із знаменитим о. Хортиця.

Око українця завжди милують квіти горицвіту, соняшника, голубі пелюстки цикорію, барвінку, волошки.

Словник: козак, чумак, хлібороб, кобзар.

Національні символи: прадавні першокнязі Кий, Щек, Хорив, їхня сестра Либідь, першокнязі Київської Русі: Святослав, Володимир Великий, Ярослав Мудрий, славний співець Боян, літописець Нестор.

Славні козацькі гетьмани: Байда Вишневецький, Петро Сагайдачний, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа.

Чепка Я. Б.

*вчитель початкових класів
Уманської міської гімназії*

Уроку з курсу « Я і Україна »

2 клас

Тема. У царстві рослин.

Мета: Сформувати в учнів уявлення про різноманітність рослинного світу, вчити розподіляти рослини на три групи: дерева, кущі, трави; визначати плоди дерев та кущів; навчити розпізнавати рослини, порівнювати, робити висновки; дати поняття про корисність рослин для людини; розвивати спостережливість, увагу; виховувати бережливе ставлення до природи, любов до рідного краю, бажання охороняти і примножувати красу природи.

Обладнання. Ілюстрації різних рослин, таблиці «Жива і нежива природа», «Дерева, кущі, трав'янисті рослини», уявний мікрофон, енциклопедії, Червона книга, іграшкові білочка, зайчик, метелик, комп'ютерна презентація, плоди дерев (*жолудь, каштан, шишка, крильця клена, гачки лопуха, горіхи*), комплект картин «Рослини, занесені до Червоної книги України».

Хід уроку

I. Організація учнів до уроку. (1хв.)

Учитель.

- Пролунав і стих дзвінок.

Починається урок.

Із гостями привітайтеся.

Діти.

- Доброго дня!

Учитель.

- Станьте рівно, посміхайтесь.

На урок старанність не забудьте взяти.

Сідайте всі тихенько,

Починаємо працювати.

II. Мотивація навчальної діяльності. (1хв.)

Вправа «Мікрофон».

Учитель .

- Який урок розпочинаємо?

Учні: *« Я і Україна»).*

- Подумайте і скажіть, яким має бути наш урок.

(Відповідь учнів: *«Цікавим, навчальним, трохи казковим, продуктивним, веселим, світлим, загадковим».*)

Учитель.

- А ви на уроці якими маєте бути?

Учні: *«Уважними, зібраними, активними, вправними, наполегливими».*

Учитель .

- Що ви очікуєте від цього уроку?

Учні. *«Нових знань, успіхів, високих балів».*

Учитель.

Ваш успіх на уроці залежить від вашої активності, уважності, творчості. А

працювати ми будемо із вами під гаслом:

(СЛАЙД 2)

Щоб робота в нас кипіла,

Працювати будем:

Швидко! Дружно! Вміло!

III. Створення емоційного фону уроку. (1хв.)

Учитель декламує вірш.

(СЛАЙД 3)

Живої природи світ таємничий

Ми на уроці сьогодні відкриєм.

Навчимося його красу не руйнувати,

А примножувати, любити, оберігати.

О. Крижанівська

IV. Робота над темою уроку.

1. Хвилинка спостережень. (2хв.)

Учитель.

- Як завжди, традиційно ми розпочинаємо урок із «Хвилинка спостережень» та повідомлення гідрометцентру нашого класу.

Фронтальне опитування .

- Яка пора року зараз є господинею?

- А який зараз місяць?
- Якого кольору цей місяць? Чому?
- Чи були протягом цього тижня опади?
- Які ознаки осені ви спостерігали?
- Спрогнозуйте, яким має бути сьогоднішній день. (*Чергові учні складають прогноз – повідомлення гідрометцентру*).

1. Зміна висоти Сонця на небосхилі.
2. Зміна температури повітря.
3. Сила і напрям вітру.
4. Колір неба. Від чого він залежить?
5. Опади. У вигляді чого вони були?

2. Актуалізація опорних знань учнів. (1хв.)

Фронтальне опитування.

- Пригадайте і скажіть, що таке природа?
- На які дві групи вона поділяється?
- Прочитайте запис. (*На дошці записані поняття: людина, вода, повітря, рослини, підручник, Сонце, зорі, тварини, місяць, парта*).
- Чим відрізняються ці поняття?
- Виберіть, що належить до живої природи. Чому ви зробили такий вибір? Поясніть.
- Який зв'язок між живою і неживою природою ?

3. Повідомлення теми і завдань уроку. (1хв.)

- Восени всі тварини готуються до зимівлі. Та деякі залишилися і завітали до нашого класу, щоб допомогти нам працювати на уроці. Хто вони? На це питання ми дамо відповідь, коли відгадаємо загадки.

а) Відгадування загадок. (1хв.)

Учитель. - Увага на монітор.

(СЛАЙД 4)

1) Червонясту шубку має,
по гілках вона стрибає.
Хоч мала сама на зріст,
та великий має хвіст,
як намисто, оченята.
Хто це? Спробуй відгадати. (*Білка*)
(*З'являється іграшка білка*).

(СЛАЙД 5)

2) Звірок маленький,
Взимку біленький,
Влітку сіренький
По полях стрибає,
В кущах спочиває. Хто це? (*Зайчик*)
(*З'являється іграшка зайчика*).

(СЛАЙД 6)

3) Живу лише влітку,
Шовкові крильця маю.
Із квіточки на квіточку
В садочку я літаю. (*Метелик*)
(*З'являється метелик*).

Учитель. Білочка, Зайчик і Метелик будуть допомагати нам на уроці. І щоб дізнатися, у яке царство ми помандруємо, маємо виконати завдання, яке вони для нас приготували.

(СЛАЙД 7)

б) Гра «Дешифрувальник», (2хв.)

Учитель. Літери у вашому мобільному телефоні розташовані під цифрами на кнопках. Кожній цифрі відповідає кілька літер. Щоб відгадати зашифроване слово, потрібно вибрати тільки одну літеру. Отже, будьте уважними.

7675363

РОСЛИНИ

Учитель. Молодці! Відгадали! Перешкоду подолали! Це слово – рослини. І ми сьогодні будемо з нашими помічниками мандрувати у Царстві рослин.

в) Вправа «Мікрофон».

Учитель. Що б ви хотіли дізнатися про рослини? Свої запитання починайте словами: «Я хочу знати...» (Учні формулюють запитання, вчитель записує їх під словами «Царство рослин».

«Я хочу знати...»:

Які є рослини?

Де ростуть рослини?

Як відрізнити одну рослину від іншої?

Чому їх так багато?

Чи можуть рослини зникнути?)

Учитель. У вас виникло дуже багато запитань. На них ми знайдемо відповіді, подорожуючи Царством рослин на нашому

уроці, коли з'ясуємо на які групи поділяються рослини, яку мають будову, що значить для людини. І як ми, люди, маємо ставитися до рослин.

4. Вивчення нового матеріалу. (8хв.)

а) Розповідь учителя з елементами бесіди.

(СЛАЙД 8) «**Природа світу**»

Учитель. Ось чарівне царство рослин. Рослини оточують нас у житті й одночасно живуть своїм життям..

(СЛАЙД 9) «**Рідний край**»

Неповторна краса природи у нашому краї. Здавна він славиться лісами, луками, садами, скверами.

Учитель. – А ось нас зустрічають Білочка, Зайчєня і Метелик. А знаєте, чому саме вони нам допоможуть подорожувати у Царстві рослин?

Учні. Тому що вони живуть серед рослин. Білочка живе на дереві, Зайчєня під кущами, Метелик літає над квітами і травами.

Учитель. Як ви думаєте, хто із наших помічників зможе розповісти нам про дерева? Кущі? Трав'янисті рослини? Чому?

Учні: « Про дерева нам розповість білочка, бо вона живе на деревах, про кущі - зайчик, а метелик про трав'янисті рослини».

б) Відгадування загадок.

Учитель. Наші герої приготували для вас загадки.

Білчині загадки.

(СЛАЙД 10) «Берізка»

1) Стрімко вибігли нагору

Дві подружки білокорі.

Дощик їм полоще кіски.

Цих подружок звать... (берізки).

(СЛАЙД 11) «Каштан»

2) Навесні цвітуть, мов свічі,

Заглядають сонцю в вічі,

А під осінь ті свічки

Вдягнуть з голок кожушки... (каштан).

(СЛАЙД 12) «Тополя»

3) Серед літа – метелиця:

Пух летить і стелиться.... (тополя).

(СЛАЙД 13) «Липа»

4) Навесні росте, влітку цвіте,

Восени осипається, взимку відсипається,
Лікує від грипу,
Кашлю і хрипу... (липа).

Учитель. Як можна назвати слова-відгадки одним словом?
(Дерева)

(СЛАЙД 14) «КАШТАН-ТОПОЛЯ-ЛИПА - ЦЕ ДЕРЕВА».

Учитель. Які ще дерева ви знаєте?

Загадки від Зайчика.

1) За хатиною в садочку
У зеленому віночку,
У червоному намисті
Дівчинонька чепуриться. «Калина»

(Слайд 15) «Агрис»

2) Мов їжак колючий,
Солодкий та пахучий.
Ягідку зірвеш –
Руку обдереш.

Учитель. Як можна назвати слова відгадки одним словом? Які кущі ви ще знаєте? (СЛАЙД 17 «КАЛИНА-АГРИС-МАЛИНА-СМОРОДИНА – КУЩІ»).

І на кінець, до вашої уваги,
загадки від Метелика.

1) Яскраві пелюстки,
І запах пречудовий.
І хочеться усім
Побачити їх знову. (Слайд 18 «Квіти»)

2) Як пригріло сонце –
Стрілки зеленисті піднесла.
Від ласкавого тепла
Он її навколо скільки!
Двір, і лан, і луг вкрива
Росяна, густа.... (Слайд 19 «Трава»)

Учитель. І квіти, і траву ще називають трав'янисті рослини.
(Слайд 20 «ТРАВА І КВІТИ – ТРАВ'ЯНИСТІ РОСЛИНИ»)

Учитель. На які три групи ми можемо розділити рослини?
(Дерева, кущі, трав'янисті рослини)

Учитель. До якої природи вони належать?

Діти. До живої.

Учитель. Доведіть свою думку. А з чого вони беруть поживу? (Із землі).

Продовження пояснення вчителем нового матеріалу. Робота з таблицею (дерева, кущі, трави).

Правильно, рослини беруть поживу із землі. І роблять вони це за допомогою коріння. Рослини живляться і ростуть. Ви посадили деревце. Воно маленьке. Минають роки і дерево стає великим. Воно виростає. У нього стрункий стовбур, гілки утворюють крону. На гілках є листочки, або хвоя. Якщо гілки вкриті листям, дерева називають листяні, якщо хвоєю – то хвойні.

Учитель. Які ви знаєте листяні дерева? А які хвойні?

Згодом на місці квітів утворюються плоди, у плодах знаходяться насінини.

Учитель. З почутого ви зрозуміли, що дерево має корінь, стовбур, гілки, листя чи хвоєю, квіти, плоди, насіння.

5. Закріплення вивченого.

а) Робота з підручником. (Опрацювання та обговорення статі «У царстві рослин» ст. 28-29 (3хв.)

V. Фізкультхвилинка. (3хв.) (Слайд 21-анімація) «Вальс квітів»

б) Продовження роботи. (2хв.)

Учитель порівнює і пояснює, що ці групи рослин мають відмінні та спільні ознаки.

Учитель. Які спільні ознаки мають дерева і кущі? (У ґрунті дерева й кущі мають коріння, над ґрунтом - мають стовбур, гілки, листя чи хвоєю, квіти, плоди, насіння).

Учитель. Скільки стовбурів має дерево? (Один.) А кущі? (Багато.)

То чим відрізняються дерева від кущів?

Чи мають стовбур трав'янисті рослини? (Ні.) Вони мають стебло.

6. Хвилинка - цікавинка. Робота довідкового бюро. (1хв.)

Учитель. Далі своє повідомлення нам представлять діти, які підготували пізнавальну інформацію «У світі цікавого» (СЛАЙД 22) «Рафлезія квітуча»

Повідомлення учня. Чи знаєте ви, що найбільша квітка у світі – рафлезія квітуча. У неї немає листя, а квіти досягають у діаметрі одного метра. Таких великих квітів немає у жодної рослини світу. (СЛАЙД 23)- «Мамонтове дерево»

Повідомлення учня. Найвище дерево у світі - мамонтове дерево, його висота сягає 112 метрів.

Учитель. Якщо ви хочете більше дізнатися про світ рослин, скористайтеся енциклопедіями та книгами про рослини, які є в нашій бібліотеці. Деякі з них представлені на нашій виставці книг. І свої повідомлення діти готували саме з цих джерел.

7. Узагальнення та систематизація знань. (5хв.)

Мої помічники приготували для вас ще завдання, ось Метелик хоче погратися в гру «Розподіли рослини». Робота в групах. (Діти повторюють правила роботи в групах).

а) Гра «Розподіли рослини».

Кожна група отримала квіточки з назвами рослин. Потрібно розподілити рослини у три групи: дерева, кущі, трав'янисті рослини.

I група - БЛЮЧКИ - підкреслюють назви дерев.

II група - ЗАЙЧИКИ - підкреслюють назви кущів.

III група - МЕТЕЛИКИ - підкреслюють назви трав.

Липа, малина, шипшина, волошки, явір, рафлезія, верба, ліщина, фіалка, виноград, ромашка, дуб, кульбаба, яблуня.

Перевірка виконаного завдання.

Учитель. За якими ознаками ви розподілили дерева, кущі, трав'янисті рослини?

б) Розпізнай рослини за плодами.

Учитель. Діти, постривайте, мені Білочка хоче щось сказати. Вона для нас підготувала цікаве завдання. Білочка назбирала у кошик плоди різних рослин. І хоче вас перевірити, як ви вмієте розрізняти рослини за плодами. (Учитель показує плід, діти називають рослину і групу, до якої ця рослина належить).

Вправа «Мозковий штурм».

Назвати ряд, у якому всі рослини відносяться до однієї групи:

а) береза, дуб, липа;

б) ромашка, бузок, ожина;

в) калина, бузок, ожина.

Продовжити думку:

- Я стверджую, що яблуня - це кущ. Поясніть: моє твердження правильне

чи ні.

- Доведіть, що ряст - трав'яниста рослина.
- Тополя дерево, а шипшина - кущ. Доведіть це.

Назвати трав'янисті рослини. За якими ознаками їх можна впізнати серед інших рослин?

Учитель. Молодці, упорались із завданням Білочки.

8. Бесіда «Роль рослин у житті людини». (3хв.)

Учитель. (СЛАЙД 24) «Про їжу» Рослини є головною їжею, кормом для тварин, сировиною для промисловості, будівельним матеріалом. А також вони можуть лікувати (СЛАЙД25-32) «Лікарські рослини»

Учитель. Діти, нині багато видів рослин зникли або зникають, їх знищили. Багато з них занесено до Червоної книги - це перелік рослин і тварин, яким загрожує повне зникнення на Землі. Цю книгу порівнюють із червоним знаком світлофора, сигналом, що сповіщає про загрозу і вимагає бути уважним і обережним. (Робота з ілюстраціями, малюнками рослин, що занесені до Червоної книги: підсніжник, журавлина, ковила пухнаста, півонія тонколиста). **Учитель.** Зриваючи лісові та польові квіти, ми завдаємо неповторної шкоди рослинному світу свого краю. Де б ви не були, ви повинні завжди пам'ятати, що не можна топтати траву, ламати гілки дерев, зривати квіти.

9. Екологічна поетична хвилинка. (СЛАЙД 33) «Краса природи». (1хв.)

Декламування вірша учнем.

Вам у походи ходити
 І мандрувать, любі діти.
 Вмійте ж природу любити,
 Кожній стеблинці радіти.
 В полі, у лісі, над яром -
 Квіти, дерева і трави ...
 Цвіту не вирви задаром,
 Гілки не втни для забави.
 Оберігайте ж повсюди
 Шлях і стежиноньку в
 гаю.
 Все те - окрасою буде

Нашого рідного краю.

Учитель. - Чого вчить цей вірш?

- Що потрібно робити, щоб рослини не зникли?

VI. Підсумок уроку. (1хв.)

Очікувані результати.

Вправа «Мікрофон».

Учитель. То ж чи справдилися ваші очікування від уроку? Які саме? (*Відповіді дітей*). Продовжіть речення:

- На уроці я навчився...

пригадав...

зрозумів ...

VII. Домашнє завдання. (1хв.)

Опрацювати с.28-31 підручника. Підготувати повідомлення про рослину, занесену до Червоної книги.

Педагогічний калейдоскоп

Випуск 4

Підписано до друку 27.04.2012. Формат 60x90 1/32
Папір офсет.
Обл.-вид. арк. 5,1. Ум. друк. арк.7,2 .
Тираж 300. Зам. №2041 .

**Відруковано з оригінал-макета
ПП Жовтий О.О.**

20300, м. Умань вул. Садова, 28
(УДПУ, навчальний корпус № 3, кімн. 112, 327, 328)
Тел. 8 067 77 30 197
8 097 9 467 467

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 2444 від 22.03.2006 р.

Відруковано на цифровому дублюкаторі Ricoh